

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 6 september 2018

Notulen van de raadsvergadering van 6 september 2018 (ochtendzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 12.

Voorzitter: de heer ing. A. Aboutaleb.

Tegenwoordig zijn 45 leden, namelijk mevrouw P.J.H.D. Verkoelen en mevrouw D. Yildirim, de heer R.G.C. Segers-Hoogendoorn, mevrouw D.A. van Groningen-de Haas en mevrouw C. Aafjes-van Aalst, de heer G.J.M. Vreugdenhil RA, mevrouw T.C. Hoogwerf, de heren B. van Schaik, G.F.E. Koster, M.J.P. Meeuwissen, E. Jami, M.G.J. van Elck en drs. B.J. Eerdmans, mevrouw E.S. Walgenbach, de heer drs. ing. R.A.C.J. Simons, mevrouw C.M. Zeegers, de heren R. de Roon, T.J. Vonk, G.J. Engberts en J. Esbeukman, mevrouw I. van Wifferen en mevrouw N. Arsieni, de heren A. van Zevenbergen, D.P.A. Tak, N. Balwantsingh, T. Cicek, K.J.P. van Eikeren en P.J.P. Lansink-Bastemeijer, mevrouw E.C. Eskes en mevrouw L.L.P.R. Roest, de heer S. Leewis, mevrouw A. Kockelkoren, de heren F. Achbar, M.J.W. Struijvenberg, R.T.J. van der Velden, V.P.G. Karremans, J.P. Postma, J.W. Verheij (aanwezig tot 16.30 uur), T.B. Versnel en E. Yigit, mevrouw N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein en de heren S.R.T. van Baarle, N. el Ouali, E. Büyükcıfci en J. Smet.

Namens het college zijn tegenwoordig mevrouw J. Bokhove, de heren A. Bonte, M.K.A. Grauss, S. Kasmi, S.A. Kurvers, R. Moti, A.L.H. Visser en B. Wijbenga-van Nieuwenhuizen.

Afwezig met kennisgeving: wethouders mevrouw B.C. Kathmann en de heer S. de Langen.

Griffier: de heer drs. J.M. van Midden.

1. Opening.

De **VOORZITTER**. Goedemorgen en hartelijk welkom bij deze raadsvergadering. Ik open deze vergadering en heet u nogmaals welkom, ook onze bezoekers op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media, onze ambtenaren en mensen die vanaf een afstand deze raadsvergadering volgen. Ik zal zo een woord van herdenking uitspreken naar aanleiding van het overlijden van ons aller Frida. Het protocol is vandaag afwijkend omdat er meerdere sprekers zijn. U kunt gewoon op uw plaats blijven zitten tijdens de bijdragen, eerst van mij als voorzitter van de raad en daarna van onze griffier. Daarna zal ik u verzoeken een moment stilte in acht te nemen. Daarna zal ik de vergadering kort schorsen. Dan kunt u de familieleden op de ambtenarentribune nog condoleren. Daarvoor willen wij graag de gelegenheid scheppen. Dat zal waarschijnlijk zo rond 10.45 uur het geval zijn. Daarna zullen wij de vergadering hervatten.

1.1. In memoriam mevrouw F.L. (Frida) Holleman.

De **VOORZITTER**. Leden van de raad van de stad Rotterdam, leden van het college, familie van mevrouw Holleman, dames en heren. De start van het politieke seizoen begint met een zeer droevig bericht. Het kon eigenlijk niet droeviger. Frida Holleman is dinsdag 28 augustus overleden op veel te jonge leeftijd, 53 jaar. Afgelopen zondag zou zij jarig zijn geweest en dat heeft zij niet mogen meemaken.

Frida was onze secretaris. Toen in 2002 het dualisme werd ingevoerd was zij een van de eerste medewerkers die ervoor koos om ons als raad te ondersteunen – zij maakte die overstap ook heel bewust – en dat deed zij met hart en ziel. Op elk moment van de dag konden wij met welke vraag dan ook bij haar terecht. Frida pakte het op, loste het op en regelde dat het gebeurde als het nodig was. De raad en raadsleden konden op haar rekenen en het contact voelde als een warm bad. Zij ging voor ons en voor de raad, voor de democratie, door het vuur.

Frida werkte al sinds 1981 voor de gemeente. Haar carrière verliep via het informatiecentrum naar de griffie en daar zat zij op haar plek. Dat kon je aan alles merken. Helaas werd zij ziek, al in 2007. Haar werkzaamheden voor de enquêtecommissie Museumgarage kon zij toen niet afmaken. De ziekte sloeg zo'n drieënhalve jaar geleden voor de tweede keer toe nadat het na de eerste symptomen wel weer goed ging. Deze keer heeft zij de strijd helaas niet kunnen winnen.

Tot op het laatste moment heeft zij zich ingezet voor de raad, recent nog voor de enorme administratieve klus voor de leden van de gebiedscommissies. Haar werk vond zij enorm belangrijk. Zij bleef strijden tegen haar ziekte en vond het vreselijk te moeten onderkennen dat zij een stapje terug moest doen en uiteindelijk dat zij de strijd niet kon winnen en die dus moest staken.

Enkele weken geleden kwam zij bij mij langs om te praten over de stand van zaken en ik deed haar toen de suggestie om nog met familie een dagje iets bijzonders te gaan doen. Wij hebben een mooie organisatie in Nederland die daartoe in staat is. De zomer ging eroverheen en toen ik terugkwam van vakantie informeerde ik naar de stand van zaken. Toen heeft de griffier mij geïnformeerd dat het niet lang meer zou duren. Die bewuste avond belde ik nog de organisatie: Kan het nog? Kunnen jullie nog snel? De dag daarna was ik onderweg naar de minister van Justitie en het spookte door mijn hoofd:

ik moet Frida vanmiddag nog even bellen. Dat kon niet meer, want 10.15 uur belde Han van Midden. Het was voorbij.

Jarenlang zat zij daar op een plek die zal getuigen van haar betrokkenheid en haar inzet. Jullie zullen haar niet vergeten, haar collega's niet en wij niet. Wij gedenken haar met zeer veel respect en wensen familie en nabestaanden veel sterkte bij het dragen van het verlies.

Mag ik uw aandacht vragen voor onze griffier?

De heer **VAN MIDDEN** (griffier). Geachte aanwezigen. Toen ik iets meer dan drie jaar geleden als raadsgriffier binnenkwam, was Frida kort daarvoor geconfronteerd met de tweede aanval van de vreselijke en onmenselijke ziekte die kanker heet. Niet dat Frida zich eronder liet krijgen. De vrolijkheid en levensvreugde spatten er bij haar soms bijna letterlijk van af. Toen mijn assistente kort na mijn komst op het stadhuis uitviel, nam Frida naast haar eigen werkzaamheden ook de werkzaamheden van mijn assistente waar. Zij vond dat zij dat er makkelijk bij kon doen en bovendien was dat voor mij gezelliger. Zo ontving zij mijn bezoek in een aaneengesloten kamer die aan de mijne was verbonden met een tussendeur. Ik herinner mij vele momenten waarop ik, geactiveerd door de aanhoudende lachsalvo's in de kamer daarnaast stond en gerust een minuut of vijf met haar mee heb kunnen lachen.

Wij spraken veel over haar ziekte die zij als onderdeel van zichzelf beschouwde en volledig geaccepteerd had. Haar functioneringsgesprekken gingen dan ook niet over haar eigen functioneren, maar over het functioneren van haar ziekte. Het was een duidelijke zaak: hoewel chronisch, Frida won, niet haar ziekte. Zij vond zich daarbij in ons stadswapen, ons logo: sterker door strijd. Vandaag draag ik het voor jou, Frida.

Kuur na kuur, kuur na kuur, ups en downs, altijd positief. Het element strijd kwam niet alleen terug tegen haar ziekte. Zij streed met en soms ook tegen mij. Toen ik haar verplichtte een stapje terug te zetten omdat

ik vond dat ik haar moest beschermen tegen haar eigen energie was zij boos, heel boos en volgens haar familie zelfs woest. Woest en niet omdat ik haar functie had ingeperkt, demotie had gegeven, salariskorting of wat dan ook. Nee, ik had een nieuwe assistente aangenomen en zodoende hoefde zij niet langer twee functies te vervullen. Dit is illustratief voor Frida en hoe belangrijk haar werk voor haar was. Wee je gebeente als je daar aankwam. Daardoor verkeerde zij soms ook in strijd met haar collega's die niet altijd goed om konden gaan met zo veel energie en tegenspraak.

Tot het laatste toe streed zij in het belang van onze afdeling. Toen ik kort voor haar overlijden nog bij haar was, kreeg ik nog een paar bedrijfsvoeringsinstructies mee. En lieve Frida, ik heb het je ook afgelopen maandag op je uitvaart verteld en ook nog ingefluisterd net voordat je stierf: ik heb ze allemaal opgevolgd.

En zo kijk ik terug op een bewonderenswaardige collega, een opgewekte vrouw die niet alleen moeder was van haar twee prachtige kinderen Lisa en Thomas, maar ook een beetje moeder van onze griffie. Een vrouw die niet alleen werkte voor salaris, maar omdat zij hield van deze stad, van dit gekke, dynamische huis en bovenal van haar werk. Sterkte door strijd. Het voelt dubbel als ik het zo uitspreek, maar zo heeft zij tot het laatste moment geleefd, want aan iets negatiefs was altijd iets positiefs verbonden.

En zo beste mensen, kwam ik uit bij een gedicht. Een gedicht dat past bij deze vrouw en de gedachte die zij voor ons achterlaat. Het is natuurlijk een gedicht van een Rotterdammer, van Derek Otte. Een man van strijd en strijdlust. Een man van het woord, maar ook van daden. Een man van Rotterdam, een man van Frida.

'Er zit wat troost in tragiek, een lach in het lijden.

Er zit krijgen in geven.

Het is de stem in het zwijgen.

Er zit wat samen in pijn.

Een zijn in afwezig.

In de meeste iets zeldzaams, iets aparts en verenigd.

Er zit noodzaak in verdriet en licht in het duister.

Er zit zuiver in de ruis. Het is een les voor wie luistert.

Er zit schoonheid in waanzin en winnen in strijd.

In iets kwijt blijft wat over, zelfs wanneer dat anders lijkt.'

Rust zacht, lieve Frida.

De **VOORZITTER**. Mag ik u vragen te gaan staan als u daartoe in staat bent voor enige ogenblikken stilte?

(Stilte.)

Ik schors de vergadering voor enige ogenblikken.

(Schorsing.)

1.2. Mededelingen

De **VOORZITTER**. Ik heropen de vergadering. Ik ben inmiddels aangekomen bij agendapunt 1.2, 'Mededelingen'. Ik heb bericht van verhindering ontvangen van de heer Verheij. Hij is het tweede deel van de middag afwezig. Wethouder De Langen is afwezig en wethouder Kathmann ook. De andere wethouders zullen alleen plaatsnemen naast mij als hun onderwerpen aan de orde zijn. Het is goed dat u weet dat ik vanmiddag rond 15.45 uur verhinderd zal zijn in verband met het bezoek van de majesteit bij de opening van het Erasmus MC en aansluitend de opening van de Wereldhavendagen. Ik zal u straks ook nog met het oog daarop een klein ordevoorstel doen.

2. Vaststelling van de agenda van de raadsvergadering van 6 september 2018.

De **VOORZITTER**. Wij zijn nu bij agendapunt 2, vaststelling van de agenda van de raadsvergadering van heden. Er zijn vijf verzoeken voor een actualiteit ontvangen:

- DENK: 'Racistische en discriminatoire bejegening lid wijkraad';
- CDA, Leefbaar Rotterdam en VVD: 'Voorgenomen weekendscholen Turkse overheid';
- Partij van de Arbeid, GroenLinks, VVD en D66: 'Havenbedrijf mogelijk het schip in bij olieramp';
- DENK: 'Stop stagediscriminatie';
- Leefbaar Rotterdam: 'Sluiting zorgrestaurant De Kristal in Nesselande door Humanitas'.

Wenst u daar nog iets over te zeggen?

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mijnheer de voorzitter. Niet over de actualiteiten, maar wel over de agenda. Ik weet niet of dat nu kan of dat u eerst nog verdergaat?

De **VOORZITTER**. Daar komen wij zo meteen op en dan mag u wat algemene opmerkingen maken, maar nu eerst even dit. Als er verder geen opmerkingen zijn over de agendapunten voor de actualiteiten, dan stel ik u voor deze vraag te agenderen onder de agendapunten 3.1, 3.2, 3.3, 3.4 en 3.5. Aldus besloten. Er zijn drie verzoeken voor een regeling van de werkzaamheden ontvangen:

- VVD: 'Wij gaan niet tussen wal en schip raken';
- D66: 'Hééé rolkoffer';
- SP: 'Katendrecht in de lift'.

Hebt u bezwaar tegen het agenderen van deze regelingen van werkzaamheden? Niet, dan stel ik u voor die onder agendapunt 4 te agenderen als punten 4.1, 4.2 en 4.3. Er zijn twee verzoeken om beraadslaging ontvangen:

- DENK: 'Gemeenteambtenaren';
- Partij voor de Dieren: 'Rapport International Stadia Group' inzake Feyenoord City. Ik weet niet of iemand hierover een opmerking wilde maken? Dat was niet het geval.

Nee? Mijnheer Verheij.

De heer **VERHEIJ** (vvd). Mijnheer de voorzitter. De aanvraag van de Partij voor de Dieren voor een debat over het rapport

van de International Stadia Group bevreemdt ons een beetje. Die komt prematuur. Natuurlijk is er heel veel discussie in de media op dit moment, maar die is er al jaren over dit onderwerp. Er is een project in ontwikkeling en wij hebben gewoon op gezette tijden debat in deze raad en in onze commissie over de voortgang van dat project en het verbaast ons dan ook dat wij nu louter op grond van geruchten, terwijl er geen formele rapportages liggen, die discussie met elkaar gaan voeren. Ons voorstel zou dan ook zijn om dit punt gewoon terug te brengen naar het originele verzoek, namelijk een actua, dan kunnen wij daar kort bij stilstaan en vervolgens weer het normale proces oppakken waarbij wij in oktober volgens mij al een commissie gepland hebben staan waarbij wij alle zaken die aan de orde zijn onder de loep nemen.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Mijnheer de voorzitter. Wij willen heel graag een debat hierover voeren, maar dan wel een goed debat en zoals het nu is voorbereid, vinden wij dat – wij sluiten ons aan bij de opmerkingen van de VVD – wij hier op deze manier geen kwalitatief goed debat voeren. Wij willen ook heel graag dat de motie van Leefbaar Rotterdam om effectief en efficiënt te vergaderen niet ook een motie voor de Bühne blijkt te zijn. Wij zijn dus tegen beraadslaging op deze manier.

De heer **ACHBAR** (denk). Mijnheer de voorzitter. Wij zijn juist wel voor het bespreken van dit agendapunt. Ik heb de collega's aangehoord, maar ik vind dat als een agendapunt wordt ingebracht ook de ruimte gecreëerd moet worden om het te bespreken, desnoods om een aantal vragen te stellen aan de wethouder over de stand van zaken. Wij hebben ook een aantal grote projecten in Rotterdam gehad waar de nodige aandacht voor gevraagd werd. Dit is een vergelijkbaar project, dus ik zie de noodzaak er wel van in om het te bespreken, ook al hebben wij niet voldoende informatie, maar die kunnen wij wellicht krijgen.

De heer **SIMONS** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik wil even reageren op de heer Engberts die het heeft over de motie 'Effectief werken' van Leefbaar Rotterdam. Die heb ik als nestor ingediend namens de gehele raad, dus dat is voor de beeldvorming verkeerd. Ik hecht er toch aan dat wij als raad met ons allen effectiever willen gaan werken en dat het dus geen motie van Leefbaar is, maar van de gehele raad. Waarvan akte.

De **VOORZITTER**. Waarvan akte.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Mijnheer de voorzitter. Ook vanuit D66 vinden wij het heel belangrijk om goed te praten over dit belangrijke project. Het is een complex project. Het zit ingewikkeld in elkaar. Wij hebben daar vaste momenten voor waarin wij dat ook goed met elkaar kunnen doornemen. In dit geval vraagt de Partij voor de Dieren om te spreken over de communicatie en de informatievoorziening en de commotie rond dit project. Nou, prima om daar met elkaar het debat over te voeren. Daar zijn wij ook helemaal niet tegen, maar wel als een actualiteit, dus ik vind dat een heel goed idee dat net werd voorgesteld. En juist dat project zelf hebben wij binnenkort al geagendeerd in de commissie met voortgangsrapportages en dergelijke. Dus wij sluiten ons aan bij het voorstel van de PvdA en de VVD.

De heer **MEEUWISSEN** (pvv). Mijnheer de voorzitter. De PVV vindt het heel belangrijk dat het vandaag uitgebreid aan de orde komt, dus wij sluiten ons aan bij de heer Van der Velden.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Mijnheer de voorzitter. Iedereen aanhorende, allemaal hetzelfde. Even in reactie op de heer Engberts: als wij alles zouden doen wat beter was voor deze raad, dan waren het kortere vergaderingen dan nu. Daarbij sluit ik mij dus aan bij DENK die zojuist zegt: als een lid behoefte heeft om aanvullende zaken in de vergadering te

bespreken ... Wat betreft 50PLUS nooit een punt. Als het wel zo is, dan hebben wij hebben wij een heel aantal zaken aan de orde te stellen, want er zijn wel meer punten die niet aan de orde gebracht zouden moeten worden. Dus akkoord dat het wel behandeld wordt.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Even inhakend op het punt over de motie die is efficiënt en effectief vergaderen. Het lijkt mij ernstig zorgelijk als het punt over effectief en efficiënt vergaderen aangegrepen wordt om debatten af te houden. Democratie is ruimte geven aan elkaar en als er een zeer wezenlijk punt is van de Partij voor de Dieren, dan vind ik dat zij daarvoor de ruimte moeten krijgen om dat te kunnen inbrengen.

De heer **VREUGDENHIL** (lr). Alles gehoord hebbend, sluiten wij ons volledig aan bij de laatste spreker. Als daarover een debat nodig is ondanks dat niet alle feiten op tafel liggen, dan vind ik dat wij die ruimte wel moeten geven en ik sluit mij ook aan bij eerdere sprekers dat het echte inhoudelijke debat dadelijk weer plaatsvindt in de nieuwe commissie Majeure Projecten, Organisatie en Financiën.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Ik wil daar even op reageren. Het gaat er nadrukkelijk niet om een debat af te houden. Het gaat erom dat wij als raad verschillende middelen hebben, dus een actualiteit, een verzoek om beraadslaging. De heer Van der Velden had in eerste instantie een actualiteit aangevraagd. Dat is ook het juiste middel om op basis van de gegevens die wij nu hebben de beraadslaging te voeren, dus vandaar dat wij adviseren om het als actualiteit te behandelen en niet in het zwaardere instrument waar wij eigenlijk op dit moment onvoldoende informatie voor hebben om het debat goed te kunnen voeren.

Mevrouw **ESKES** (cda). Ik denk dat het goed is dat de Partij voor de Dieren aandacht vraagt voor dit project. Er is

inderdaad onrust ontstaan en ik denk dat het goed is dat wij daar met elkaar over spreken om ook daarin naar Rotterdammers duidelijk te maken hoe wij hierop als raad reageren. Tegelijkertijd heb ik geen tijd gehad om al die stukken goed door te nemen die gisteren in het RIS geplaatst zijn en kan ik op dit moment geen goed gefundeerd en onderbouwd debat voeren. Ik vind dat dat thuishoort binnen de reguliere structuur van voortgangsrapportages, maar ik zou heel graag wel aansluiten bij een actualiteitendebat.

De **VOORZITTER**. Ik geef u nu niet twee keer het woord. Ik vraag aan de heer Van der Velden te reageren op het ordevoorstel dat vanuit de raad komt om van het punt een actualiteitenpunt te maken.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mijnheer de voorzitter. Ik vind het dieptriest dat de coalitiepartijen nu al, in de eerste raadsvergadering, dit aftikken, dit dichttikken en dat er geen ruimte is voor een debat. De opmerking van de heer Engberts vind ik zelfs helemaal triest. Die vind ik zelfs een beetje schandelijk in deze gemeenteraad. Maar laat ik dit zeggen: de brief die de wethouder heeft gestuurd, roept bij mij ook echt vragen op of de informatie die hij heeft verstrekt volledig en juist is en er is een uitgebreide maatschappelijke discussie in Rotterdam over dit onderwerp. Ik denk – ook gezien de publicatie in de NRC – dat het heel hard nodig is dat hier gewoon een regulier agendapunt van is.

De **VOORZITTER**. Ik denk dat het goed is om over het ordevoorstel te gaan stemmen. Anders, als ik u nog een tweede ronde geef, gaat u standpunten herhalen en de motie van de heer Simons namens de raad nodigt tot efficiënt vergaderen, dus wij gaan stemmen over het ordevoorstel, namelijk het punt omzetten in een actualiteit. Als u 'ja' stemt, dan betekent dit dat u voor het omzetten in een actualiteit

bent. Als u 'nee' stemt, betekent het dat het punt blijft zoals het was.

Het voorstel is aangenomen. Dit betekent dat ik het punt als actualiteit aan de agenda zal toevoegen. Het wordt dan agendapunt 3.6.

Blijft u alstublieft nog even bij de les, want wij hebben ook nog het punt van DENK over gemeenteambtenaren. Dat zullen wij nu agenderen als 8.1, maar ik wil u graag het ordevoorstel doen om dat, als de agenda zo verloopt, aan het begin van de raadsvergadering te doen, hedenmiddag. Dat heeft te maken met mijn betrokkenheid als burgemeester bij dit onderwerp. De wethouder Organisatie doet het organisatiedeel daarvan en ik het inhoudelijke, maar ik moet om 15.45 uur weg zijn, dus het verzoek is of u wilt instemmen met het agenderen van dit punt aan het begin van de raadsvergadering hedenmiddag. Akkoord? Dan doen wij dat zo.

Ten aanzien van de agendapunten 9 en 10 stel ik voor dat deze stemmingen aan het einde van de vergadering te laten plaatsvinden, zodat wij stemmingen kunnen combineren met de benoeming van de commissievoorzitter. Zo kunnen wij in één keer een stemronde organiseren. Dat is een logistiek puntje. Als u zich daarin kunt vinden, dan ... Aldus besloten.

Ik geef u dan ook in overweging uit te gaan van twee uur spreektijd voor de behandeling van de reguliere agenda en daaraan toe te voegen de tabel van anderhalf uur voor de behandeling van de actualiteiten en de regeling van de werkzaamheden.

Het is goed dat u weet dat de agendapunten ten aanzien van actualiteiten zo worden afgewerkt als nu is voorzien. Wij doen dit binnen anderhalf uur spreektijd. Mochten wij toch meer tijd nodig hebben, dan vervallen de laatste punten op de agenda voor de actualiteiten. Dat is de afspraak die wij hebben en dan kunnen de eventuele actualiteiten die niet behandeld worden al dan niet omgezet worden in schriftelijke vragen.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Voorzitter?

De **VOORZITTER**. Mijnheer Van der Velden, ik zag u.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Er is nu natuurlijk wel iets heel essentieels veranderd: dat de coalitiepartijen met één stemmetje meer het debat over Feyenoord City hebben gedwarsboomd qua regulier agendapunt. Dat wordt nu een actua. Ik ben zeer beperkt in mijn spreektijd, dus ik verzoek de raad om meer tijd voor deze actua te doen en als dat wederom wordt gedwarsboomd, nou, dan weet ik wel hoe de wethouder erin zit met zijn positie qua Feyenoord City, want het is niet fraai dat een debat in het Rotterdamse stadhuis op deze manier wordt gedwarsboomd.

De **VOORZITTER**. Ik snap uw verzoek, maar sinds jaar en dag proberen wij de actualiteiten in anderhalf uur te doen, omdat wij anders niet aan de reguliere agenda komen. Dus als de raad daarnaar wil kijken, graag, maar uiteindelijk is het wel zo dat wij heel graag de actualiteiten en de regeling van werkzaamheden in één uur en dertig minuten willen afhandelen.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Ik steun de heer Van der Velden, omdat ik altijd de mening ben toegedaan dat als een raadslid een zeer wezenlijk punt wil maken, dat raadslid daarvoor de ruimte dient te krijgen. Dus ik steun hem.

De heer **EL OUALI** (nida). Mijnheer de voorzitter. Het is natuurlijk behoorlijk ironisch op het moment dat de coalitie een agendapunt van iemand vanuit de oppositie doorverwijst naar de actualiteiten en – even hypothetisch – het zou kunnen betekenen dat op het moment dat er heel veel tijd aan de actualiteiten wordt besteed, dat punt vervolgens niet vandaag nog in de actualiteiten aan de orde komt. Ik denk dat wij het ook inderdaad een beetje pragmatisch moeten benaderen. Juist omdat de coalitiepartijen het hebben gedelegeerd naar na de actualiteiten moet

je er ook voor zorgen dat het raadslid dat daaraan behoefte heeft, of de raadsleden, ook aan het woord komen met betrekking tot dit punt en de vragen kunnen stellen die zij in gedachten hebben, dus ik vraag ook wat coulance van de collega's en niet de starheid die niets oplost.

Mevrouw **ESKES** (cda). Ik kan mij voorstellen dat zeker een kleinere partij met minder spreektijd in de actua ... Ik kan mij erin vinden als er een minuut opgeplust wordt bij de tijd voor de actua.

Mevrouw **ZEEGERS** (d66). Daar sluit ik mij bij aan. Dat lijkt mij goed.

De **VOORZITTER**. Ja, de heer Van Schaik eerst.

De heer **VAN SCHAIK** (lr). Even wennen. Mijnheer de voorzitter. Wij kunnen ons erbij aansluiten, al hadden wij liever het debat laten doorgaan, want het is toch een heel belangrijke kwestie die hier speelt in Rotterdam.

Mevrouw **ROEST** (gl). Daar sluiten wij ons ook bij aan en verder, voorzitter: dit debat was oorspronkelijk aangevraagd als een actualiteit. Ik stel ook voor dat wij het dan in de oorspronkelijke volgorde van binnenkomst van die actualiteit behandelen. Misschien komt zij dan ook niet aan het einde en lopen wij niet het risico dat zij er afvalt. Ik weet niet meer wat de positie was, maar dat weet de griffier vast wel.

De heer **VAN ZEVENBERGEN** (sp). Mijnheer de voorzitter. Wij steunen het ook, het voorstel van de heer Van der Velden. Wij vinden het nog steeds een B-keuze. Wij hadden gehoopt dat wij wat meer tijd konden besteden aan het onderwerp.

De **VOORZITTER**. Dan is het idee om nu de spreektijd voor de actualiteiten op te plussen met één minuut per fractie, dan wordt het één uur en veertig minuten. Zo heb ik het snel uitgerekend. Toch? Tien fracties, dan komen er tien minuten

spreektijd bij. Sorry. Ja, ik had nog spreektijd van de heer Van der Velden ingecalculeerd. Dan wordt het één uur en 43 minuten voor de actualiteiten.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd).
Mijnheer de voorzitter. Ik verzoek om een schorsing.

De **VOORZITTER**. Ik schors heel even.
Komt u naar voren?

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Wat zegt u?

De **VOORZITTER**. Of u naar voren wilt komen, dan kunnen wij misschien even horen waar dit over gaat.

(Schorsing.)

De **VOORZITTER**. Mag ik u vragen te gaan zitten? Ik heropen de vergadering. De korte presidiumvergadering heeft opgeleverd dat de fractievoorzitters ermee instemmen het agendapunt Feyenoord City twee treden op te schuiven binnen de actualiteitenvolgorde. Dan wordt het 3.4 voor hedenmiddag. Dit is ook de volgorde van de oorspronkelijke indiening van de actualiteiten. Dan doen wij recht aan de suggestie van mevrouw Roest en de heer Van der Velden kan zich er volgens mij in vinden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd).
Mijnheer de voorzitter. Dan heb ik een ander verzoek: of de gemeenteraad mij toestaat om een motie vreemd aan de orde van de dag te mogen indienen vandaag.

De **VOORZITTER**. Ook dat is onderwerp van stemming in de gemeenteraad. Dat betekent dus dat er een motie vreemd aan de orde van de dag aan het einde van de raadsvergadering kan worden ingediend als de raad daarmee instemt. Stemt de raad ermee in dat de heer Van der Velden een motie vreemd aan de orde van de dag kan indienen? U ook, mijnheer Van Baarle? Ja? Dan hebben wij dat afgetikt.

3. Actualiteiten

3.1. *Actualiteit over 'Racistische en discriminatoire bejegening lid wijkraad', aangevraagd door het lid Van Baarle.*

3.2. *Actualiteit over 'Voorgenomen weekendscholen Turkse overheid', aangevraagd door de leden Eskes, Hoogwerf en Versnel.*

3.3. *Actualiteit over 'Havenbedrijf mogelijk het schip in bij olieramp', aangevraagd door de leden Tak, Leewis, Van Groningen en Zeegers.*

3.4.1. *Actualiteit over 'Rapport International Stadia Group inzake Feyenoord City', aangevraagd door het lid Van der Velden.*

(De raad heeft de aan de orde zijnde actualiteiten behandeld.)

De **VOORZITTER**. Het is nu 13.00 uur. Ik stel u voor de beraadslagingen over de actualiteiten voorlopig op te schorten. Wij gaan lunchen tot de klok van 14.00 uur. Ik verzoek u dan ook stipt om 14.00 uur terug te komen. Dan vangen wij aan – zoals vanochtend is afgesproken – met de discussie die door de heer Van Baarle is aangevraagd over ambtenaren van de stad Rotterdam. Daarna maken wij de rest van de actualiteiten af en de rest van de agenda wordt dan op die manier doorlopen. Dat was ook wat vanochtend in de orde van de vergadering was afgesproken. Dan schors ik de vergadering tot 14.00 uur. Ik verzoek u stipt om 14.00 uur terug te komen, dan beginnen wij met de middagvergadering. De vergadering is geschorst. (13.03 uur).

(Schorsing.)

Notulen raadsvergadering

Notulen van de raadsvergadering van 6 september 2018

Notulen van de raadsvergadering van 6 september 2018 (middagzitting)

Voor de agenda wordt verwezen naar volgnummer 12.

Voorzitter: Van 14.06 uur tot 16.40 uur de heer J.W. Verheij, eerste vicevoorzitter en van 16.40 uur tot 19.23 uur mevrouw C.M. Zeegers, tweede vicevoorzitter.

Voor de presentielijst wordt verwezen naar de notulen van de ochtendzitting.

Namens het college zijn tegenwoordig mevrouw J. Bokhove, de heren A. Bonte, M.K.A. Grauss, S. Kasmi, S.A. Kurvers, R. Moti, A.L.H. Visser en B. Wijbenga-van Nieuwenhuizen.

Tevens aanwezig: de heer A. Hallema.

Afwezig met kennisgeving: burgemeester A. Aboutaleb (afwezig vanaf omstreeks 15.45 uur), wethouders B.C. Kathmann en de heer S. de Langen en de raadsleden de heren N. el Ouali (vanaf 17.00 uur) en J.W. Verheij (vanaf 16.40 uur).

Griffier: de heer drs. J.M. van Midden.

Heropening.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Ik heropen de vergadering. Wij gaan zo beginnen met agendapunt 8.1. Even ter informatie: de spreektijd die u op dit moment op het scherm ziet, is de totale spreektijd die u nog hebt, dus inclusief de resterende tijd voor de actua's. Dat u daar rekening mee houdt.

8. Verzoeken tot beraadslaging.

8.1. *Verzoek tot beraadslaging over 'Gemeenteambtenaren', aangevraagd door het lid van Baarle.*

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Aan de orde is agendapunt 8.1, 'Verzoek tot beraadslaging over 'Gemeenteambtenaren'', aangevraagd door het lid Van Baarle. Het woord is aan de heer Van Baarle.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Schandelijk. Schofterig. Schaamteloos. Dat vind ik van het rioolrechtse flutstuk van De Telegraaf en de schriftelijke karaktermoordvragen van Leefbaar Rotterdam. Twee ambtenaren die werkzaam zijn voor de gemeente Rotterdam, die dag in dag uit keihard werken om onze gemeente veiliger te maken, worden daarin door het slijk gehaald en publiekelijk kapotgemaakt zonder dat zij zich konden verdedigen. Mijn eerste vraag aan het college is dan ook: wat vinden zij van deze perverse toestanden? En zijn zij bereid om zich er keihard, in de richting van De Telegraaf, maar ook in de richting van Leefbaar Rotterdam, tegen uit te spreken? Voorzitter, ik zal dat vandaag in ieder geval doen. Het artikel van De Telegraaf waar wij het vandaag over hebben, staat vol met notoire leugens en de islamofobie en de suggestiviteit druipt van de berichtgeving af. Niet alleen worden in het stuk flagrante leugens verkondigd over ambtenaren, ook wordt tussen de alinea's door en passant genoemd dat iemand zwaar gesluierd is, dat iemand de term 'broeders' hanteert en dat iemand strenggelovig moslim is. Wat een islamofobe en xenofobe drek. Mijn tweede vraag aan het college is dan ook: zijn zij bereid om uiteindelijk als werkgever De Telegraaf juridisch aansprakelijk te stellen voor smaad en laster om een duidelijk signaal te geven dat de gemeente

Rotterdam dit niet accepteert? En ... Laat de vraag ook eigenlijk. Ik heb daarover een motie.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). De heer Van Baarle heeft de volgende motie ingediend:

Motie 1, Aanpakken lasterlijke berichtgeving over Rotterdamse ambtenaren

‘De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op donderdag 6 september 2018 ter bespreking van agendapunt 8 over ‘gemeenteambtenaren’; constaterende dat:

- in het artikel in De Telegraaf van 16 augustus jongstleden, getiteld ‘Salafisten in stadhuis’ enkele Rotterdamse ambtenaren bij naam en toenaam worden genoemd;

- over deze ambtenaren in het artikel wordt gesproken in termen van ‘dubieus’, ‘wolven in schaapskleren’ en ‘veroorzakers van radicalisme’;

overwegende dat:

het college in de beantwoording van schriftelijke vragen stelt een groot vertrouwen te hebben én volledig achter alle medewerkers te staan die werkzaam zijn binnen het programmateam Radicalisering van Directie Veiligheid; draagt het college op: als goed werkgever, zich ervoor in te zetten om De Telegraaf juridisch aansprakelijk te stellen voor de lasterlijke berichtgeving over deze Rotterdamse ambtenaren; en gaat over tot de orde van de dag.’

w.g. S.R.T. van Baarle

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Maar erger nog dan het riooljournalistieke artikel is het feit dat Leefbaar Rotterdam en meer specifiek collega Hoogwerf er aanleiding in zagen om de suggestieve en islamofobe drek van De Telegraaf aan te grijpen om de ambtenaren wederom publiekelijk af te

vallen en hun ontslag te eisen. Daarom richt ik mij nu via u, mijnheer de voorzitter, direct tot haar en haar fractie.

Ten eerste: wat een platvloers staaltje opportunisme. Deze twee ambtenaren functioneren op het stadhuis, terwijl nota bene Joost Eerdmans – u weet wel, die meneer die daar nu zit en er trots op is dat hij niet komt opdagen bij raadsdebatten – wethouder Veiligheid was. Slechts één vakantie in de oppositie had Leefbaar Rotterdam nodig om opeens in de huilieu-huiliestand te gaan om eventjes in de publiciteit te komen over de rug van weerloze ambtenaren en dat vind ik ronduit walgelijk.

Ten tweede: Politiek en ambtenarij zijn twee verschillende takken van sport die te allen tijde gescheiden dienen te blijven. Wij hebben in dit land een machtscheiding. Wij nemen als raad de politieke besluiten. Het college is vervolgens verantwoordelijk voor de uitvoering die loyaal door de ambtenaren wordt gedaan en hier, dit college, zij zijn daarvoor verantwoordelijk. En van individuele ambtenaren blijf je dus met je rechts rabiëte tengels af en dat al helemaal als je betoog is gestoeld op leugens en discriminatie. Al de opmerkingen uit De Telegraaf en de schriftelijke vragen zijn door het college keihard onderuitgehaald; keihard onderuitgehaald. Maar daar ging het Leefbaar Rotterdam eigenlijk niet om. Met de passage uit de schriftelijke vragen dat gematigde krachten vervangen zouden worden door islamitische krachten komt de islamofobe aap uit de mouw. Leefbaar Rotterdam heeft individuele ambtenaren onterecht beschadigd en op hun religie aangesproken en dat allemaal zonder dat deze mensen zich konden verdedigen en dat vind ik misdadig.

Maar helaas is dit de stijl van Leefbaar Rotterdam. Als een minidictator aan de Maas razen Hoogwerf en consorten al sinds de oprichting door de ambtelijke porseleinkast. In 2004 moesten van de pater familias van Leefbaar Rotterdam, Ronald Sørensen, ambtenaren met een hoofddoek worden weggestuurd. In 2010 moest van Leefbaar-raadslid Anita Fähmel

een Rotterdamse topambtenaar verdwijnen en in 2018 moet het stadhuis blijkbaar gezuiverd worden van ambtenaren die volgens suggestieve berichten een bepaalde affiliatie schijnen te hebben. Blijkbaar zit het in het DNA van Leefbaar Rotterdam om over de rug van ambtenaren te scoren. Blijkbaar voeren zij een ambtelijke heksenjacht en dat moet maar eens afgelopen zijn. Wij moeten Leefbaar Rotterdam dan maar dwingen om van onze ambtenaren af te blijven en daartoe heb ik twee moties.

Ten eerste: Ik wens graag dat in het Reglement van Orde vastgelegd wordt, formeel, dat wij onze raadsinstrumenten en de daarbij behorende schriftelijke stukken niet inzetten om de individuele ambtenaren en de daarbij behorende integriteitsvragen aan de orde te stellen. Ten tweede: ik wens dat als dat toch gebeurt, daar een sanctioneringsmechanisme voor in het leven geroepen wordt.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). De heer Van Baarle heeft de volgende moties ingediend:

Motie 2, Raadsinstrumenten niet inzetten voor integriteitsvraag ambtenaren

‘De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op donderdag 6 september 2018 ter bespreking van agendapunt 8 over ‘gemeenteambtenaren’; constaterende dat:

- in het artikel in De Telegraaf van 16 augustus jongstleden, getiteld ‘Salafisten in stadhuis’, enkele Rotterdamse ambtenaren bij naam en toenaam worden genoemd;
- over deze ambtenaren in het artikel wordt gesproken in termen van ‘dubieus, wolven in schaapskieren’ en ‘veroorzakers van radicalisme’;
- er schriftelijke vragen gesteld zijn over de desbetreffende ambtenaren in het artikel, waarbij wederom deze ambtenaren bij naam en toenaam zijn genoemd en in verband zijn gebracht met de integriteitsvraag;

verzoekt de griffier:

een voorstel te doen aan het presidium waarin mogelijke opties worden weergegeven om het Reglement van Orde zodanig aan te passen dat het noemen van individuele ambtenaren in het kader van integriteitsvragen onmogelijk wordt gemaakt in schriftelijke teksten inzake de inzet van raadsinstrumenten; en gaat over tot de orde van de dag.’

w.g. S.R.T. van Baarle

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

Motie 3, Sanctioneringsmechanisme

‘De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op donderdag 6 september 2018 ter bespreking van agendapunt 8 over ‘gemeenteambtenaren’; constaterende dat:

- in het artikel in De Telegraaf van 16 augustus jongstleden, getiteld ‘Salafisten in stadhuis’ enkele Rotterdamse ambtenaren bij naam en toenaam worden genoemd;
- over deze ambtenaren in het artikel wordt gesproken in termen van ‘dubieus’, ‘wolven in schaapskieren’ en ‘veroorzakers van radicalisme’;

overwegende dat:
het zeer onwenselijk en ondermijnend voor het gezag is dat gekozen volksvertegenwoordigers lasterlijke en smadelijke uitingen doen over individuele Rotterdamse ambtenaren en het integriteitsvraagstuk aan de orde stellen; verzoekt de griffier:
om te onderzoeken hoe het door raadsleden openbaar noemen van namen van individuele ambtenaren in het kader van de integriteitsvraag gekoppeld kan worden aan een sanctie en hiertoe opties voor te stellen aan het presidium; en gaat over tot de orde van de dag.’

w.g. S.R.T. van Baarle

Ook deze motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Het moet maar eens afgelopen zijn om te scoren over de rug van weerloze ambtenaren.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Mijnheer de voorzitter. Niet in zulke harde bewoordingen als DENK, maar wel degelijk vindt 50PLUS het onacceptabel dat wij in de gemeenteraad waar het publieke debat plaatsvindt er personen met naam en toenaam gehanteerd worden. Het is respectloos dat Leefbaar Rotterdam zich daartoe verlaagd heeft in haar vraagstelling, maar eerlijk gezegd: het is ook absurd dat de vragen van Leefbaar Rotterdam op deze wijze in behandeling zijn genomen door het college en het is volledig onacceptabel dat het college op dezelfde wijze als Leefbaar zich verlaagd heeft door op dezelfde wijze te beantwoorden. Het betreft hier een integriteitskwestie en 50PLUS wil graag van de burgemeester horen hoe hij, en namens hem het college, in dit soort situaties voortaan zal optreden.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. In reactie op het betoog van de heer Van Baarle wil ik nog even verwijzen naar de recente berichtgeving over de nepadvertentie die DENK in de campagne wilde plaatsen over de PVV, dus steek voordat u een steen werpt, mijnheer Van Baarle, even de hand in eigen boezem. Voorzitter, ik had het vandaag willen hebben over aanhouding ...

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Ik zou mevrouw Hoogwerf willen vragen wat dat te maken heeft met het feit dat u in uw schriftelijke vragen weerloze ambtenaren bij naam hebt genoemd en hebt besmeurd en in verband hebt gebracht met de integriteitsvraag. Heeft dat feit daarmee te maken?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). U beticht ons van leugens, mijnheer Van Baarle, maar daar kom ik zo in mijn betoog nog wel op terug. U liegt zelf.

Ik had het vandaag willen hebben over de aanhouding van alweer twee terreurverdachten in Rotterdam met foto's van een Rotterdams politiebureau als mogelijk doelwit. Daar gaan wij het niet over hebben, ook omdat wij het eerst moeten hebben over een ander belangrijk onderwerp: de aanpak van radicalisering en de voedingsbodem van extremisme. Wij hebben te maken met bezorgde Rotterdammers van islamitische afkomst die hun zorgen uiten over de stand van zaken in Rotterdam. Zij zien dat het salafisme toeneemt in Rotterdam en dat het stadhuis de rode loper voor ze uitlegt. Zij voelen de geest van Tariq Ramadan door het stadhuis waren. Niet mijn woorden, hun woorden. Zij maken zich zorgen over hun kinderen en de veiligheid in de stad. Wij krijgen al langer dit soort signalen en wij weten dat het eveneens voor meerdere mensen en ook journalisten geldt. Wij vermoeden dan ook dat het einde van dit verhaal echt nog lang niet in zicht is, maar geen hond hier in de raad die zich daar zorgen over maakt. Geen hond die rekening houdt met de gevoelens van de mensen die hun zorgen hebben geuit en dat vinden wij kwalijk. Burgemeester, dit zijn moslims die zich uitspreken, zoals door u zo vaak gevraagd, en in plaats van dat signaal serieus te nemen, gaat u aan hen volstrekt voorbij. Zij moeten maar openlijk naar buiten komen, anders is hun woord niks waard. Zij zijn doodsbang, burgemeester; echt doodsbang en dat mogen wij onszelf aanrekenen. Er is weliswaar nu een debat over het artikel van De Telegraaf, maar om volstrekt andere redenen en geloof mij: wij maken dankbaar gebruik van die gelegenheid om nog een aantal vragen te stellen aan de burgemeester.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Mevrouw Hoogwerf heeft het over signalen die tot haar komen, maar ik vraag mij toch af waarom die signalen voor haar een reden zijn om af te wijken van de gedragscode die wij hier met elkaar hebben afgesproken – namelijk waarin staat dat wij bij vragen over individuele

ambtenaren en de integriteit daarvan ons wenden tot de burgemeester – en die ambtenaren publiekelijk te noemen, hen publiekelijk te besmeuren en de publiciteit te zoeken. Waren de publiciteit en het scoren over de rug van weerloze ambtenaren u meer waard dan het daadwerkelijk gestand doen van uw eigen mening door gewoon de gedragscode te volgen?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. De heer Van Baarle heeft de volgorde niet helemaal in kaart. Wij ontvangen dit soort signalen inderdaad al langer. Wij hebben ook ontzettend veel vragen gesteld over specifiek dit onderwerp en hebben dit ook al eerder aangekaart. Vervolgens komt er een artikel in De Telegraaf waar mensen ook met naam en toenaam zijn genoemd. Dat is voor ons reden om schriftelijke vragen te stellen en dan zijn wij inderdaad niet zo politiek correct dat wij dan maar gaan praten over meneer H of mevrouw A, want dat is volstrekt belachelijk. Die namen zijn publiek bekend.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Maar voorzitter, het heeft toch geen pas om als politieke partij ... En het past in de traditie van die partij, zoals ik dat net heb gezegd. Al zo'n beetje sinds de oprichting van Leefbaar Rotterdam wordt er gevraagd om het ontslag en het vertrek van ambtenaren. Het heeft toch geen pas in het politieke bestel dat wij met elkaar hebben afgesproken om als politiek vertegenwoordiger als een olifant door de ambtelijke porseleinkast te razen? Wij benoemen ambtenaren en ontslaan ambtenaren hier niet op basis van politieke willekeur. Daarin hebben wij een scheiding aangebracht en als wij die scheiding bruuskeren, krijgen wij met elkaar enge, dictatoriale toestanden. Dus waarom hebt u die scheidslijn gepasseerd?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik kan dat niet serieus nemen van een partij die vandaag nog aankondigt meer controle op de media te willen

hebben. Houd toch op. Selectieve verontwaardiging. Ga eens luisteren naar die mensen die hun zorgen uiten en ga daar eens voor staan in plaats van de organisaties die door die ambtenaren vertegenwoordigd worden.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Mevrouw Hoogwerf ontwijkt de vraag door te wijzen en is altijd een groot prediker van dat als er in andere landen leiders zouden zijn die, laat ik zeggen, ambtenaren om politieke redenen de laan uit sturen ... Dan staat zij als eerste op de bres om daar schande van te spreken. Hier in Rotterdam is het eigenlijk hetzelfde. Als een minidictator aan de Maas door de ambtenarij heen razen en om het ontslag van individuele ambtenaren vragen. Zo werken wij niet in dit land. Ambtenarij en politiek zijn van elkaar gescheiden en het feit dat u dat bruuskeert en dat het antwoord op die vraag komt met een jij-bak, dat vind ik uiterst zorgwekkend, mijnheer de voorzitter.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik wil de heer Van Baarle wel een stukje geven. Misschien hoeven zij niet te worden ontslagen, maar kunnen zij gewoon op een andere afdeling terecht waar zij geen schade kunnen aanbrengen, wat hier een ander verhaal is. En waarom ik dat zeg, daar kom ik in mijn betoog op terug.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. U hebt om het ontslag gevraagd in de schriftelijke vragen en nu zegt u: "Misschien kunnen zij niet ontslagen worden." U heeft om het ontslag gevraagd en dat bruuskeert de scheidslijn tussen politiek en ambtenarij die onze politieke constellatie in Nederland zo goed laat functioneren en die zo wezenlijk is. Het feit dat u daar inbreuk op maakt en dat afdoet met nu een nuancering en daarvoor met een jij-bak laat zien dat u totaal geen verstand hebt van het politieke bestel dat wij hier in Nederland hebben.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij).
Mevrouw Hoogwerf? Geen vraag? Dan de heer Engberts.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Mijnheer de voorzitter. Ik hoorde eerder in het betoog van mevrouw Hoogwerf dat zij zei: "De Telegraaf had er uitvoerig over geschreven, met naam en toenaam, en dan zijn wij niet zo politiek correct om het met initialen te doen." Ikzelf denk dat het heel erg mooi is als je, ondanks dat een ander zich ergens niet aan houdt, aan een gedragsregel, dat dan zelf toch nog steeds wel doet, maar daar verschillen wij dan kennelijk over van mening. Maar ik was eigenlijk ook vooral benieuwd naar de reactie – en daar zat ik een beetje op te wachten – van Leefbaar Rotterdam, niet alleen op de verwijten hoe u zelf hebt gehandeld, maar ook de opmerking vanuit DENK dat wat De Telegraaf doet enorm verwerpelijk is en dat wij daar ook actie op moeten ondernemen. Hoe kijkt u daar nou eigenlijk op terug? Vindt u nou zelf, via de voorzitter: nou ja, ik had ...? Even los van of je het nou wel of niet met naam en toenaam ... Hoe kijkt u nou eigenlijk terug op hoe De Telegraaf dat heeft gebracht? Vindt u dat nou als u terugkijkt, via de voorzitter, dat alles nog eens een keertje beziende: dat had eigenlijk wel anders moeten? Of zegt u: nee, het is allemaal hartstikke prima, zo moeten wij dat doen in Nederland?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Ik kom daar echt in mijn betoog op terug.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ik ben er een beetje bang voor dat het niet gebeurt, omdat u weer aankondigde dat u een aantal nadere vragen aan het college had en ik ben zo benieuwd naar uw reactie op dit punt. Maar misschien dat u ermee kunt beginnen? Het is wel spannend namelijk hoe u daarnaar kijkt.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). D66 vraagt zich ook af: er is een reden waarom wij ambtenaren hier niet met naam en toenaam noemen in de raad. Het heeft

ermee te maken dat zij zich niet kunnen verdedigen. Wij kunnen hen niet roepen om uitleg te geven. Dat is ook de reden dat wij hen in bescherming nemen en absoluut niet openbaar te schande maken. Bent u het ermee eens dat dat in het algemeen een goed principe is?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Ja, via de voorzitter, zeker. Maar wij hebben de burgemeester vandaag in ons midden die ook de stem is van de ambtenaren die zijn aangesproken, dus zij kunnen zich wel verdedigen. Er zit alleen een laagje tussen. Maar in het algemeen ben ik het met u eens.

Zoals ik al gezegd heb, heb ik een aantal vragen, ook naar aanleiding van de beantwoording van de burgemeester. U noemt in uw beantwoording slechts één project dat de ambtenaar in kwestie voor Waqf zou hebben begeleid. In het gespreksverslag dat wij ook hebben gezien, blijkt anders en is de ambtenaar ook betrokken bij ten minste twee andere projecten: een voedselbank en een particuliere school. Wist u dat? En waarom hebt u dit dan niet in de beantwoording meegenomen? Of was u niet op de hoogte en wat zegt dat dan van de informatiepositie van de gemeente op dit gevoelige dossier? Hoe kan het zo zijn dat iemand die kennis had van de voorbereidingen van Waqf om een initiatief te starten – het salafisten-instituut – uiteindelijk ineens de redder in nood blijkt, helaas als de contracten al gesloten zijn en het de gemeente een berg geld kost om dat puin op te ruimen?

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Staat u nog steeds achter de constatering die u inleidend hebt gesteld bij de schriftelijke vragen die u hebt ingediend?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Voorzitter, ik ga echt even door met mijn betoog. Wij vinden er wat van dat een persoon ...

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Ik vind dit een heel wezenlijk

punt. Ik zou graag verlangen dat mevrouw Hoogwerf daar antwoord op geeft, daar zij daar zelf ook altijd scherp op is als mensen geen antwoord geven in deze raad. Ik vraag haar: staat zij nog steeds achter de constatering, beschuldigingen en uitingen die zij inleidend heeft gedaan bij haar schriftelijke vragen, ja of nee?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Die mag de heer van Baarle binnen zijn spreektijd even herhalen.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Voorzitter, dat vind ik echt een zwaktebod en als u niet bereid bent om antwoord te geven op deze vragen, dan had u gewoon niet moeten komen opdagen bij dit debat. Daar is een debat voor: antwoord geven op vragen.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Zoals mag blijken uit wat wij nu al hebben aangegeven tijdens dit debat staan wij nog steeds achter onze vraag en achter de zorgen die wij daarin hebben geuit en dat is ook niet zomaar. Wij hebben jullie ook net – naar de raad – voor alle transparantie het gespreksverslag gestuurd met begeleidende e-mail, verzonden door een betreffende ambtenaar. Er zijn wel degelijk feitelijkheden die ook ten grondslag lagen aan het artikel in De Telegraaf. Wij vinden er wat van dat een persoon die zich laat inhuren door een club die aan voet staat van de salafistische stroming in Nederland wordt ingezet om radicalisering te bestrijden. Wij bestrijden vuur met vuur. Wij hebben allemaal de schokkende conclusies van het onderzoek van de Universiteit van Tilburg kunnen lezen. Wij hebben een grote groep jonge mensen in ons midden die geen deel willen uitmaken van onze samenleving, mede onder invloed van de organisaties die ook in het artikel besproken werden: de salafisten, de moslimbroeders, Waqf, Al-Tahawit. Waarom neemt u de klokkenluiders die alarm slaan niet serieus omdat zij deze invloeden zo sterk zien terugkomen? U geeft aan dat het netwerk van sommige ambtenaren nuttig kan zijn.

Directie Veilig heeft onder andere Attanmia ingehuurd als radicaliseringsexperts. Geen onbekende vanuit de deelgemeente Noord-tijd. U wist in juni 2017 al van een onderzoek naar fraude waarin zij als verdachten worden genoemd. Waarom mochten zij dan tot op het moment van aanhouding blijven functioneren op dit gevoelige dossier? Het is voor ons onacceptabel dat een beleidsadviseur Polarisatie en Radicalisering in het bestuur zit van een organisatie zoals Al-Tahawit een club waar moslimbroeders de deur platlopen.

Moslimbroeders, het motto 'Allah is ons doel, de koran is onze grondwet, de profeet onze leider, strijd onze weg en dood voor Allah onze hoogste aspiratie'. Het doel van de Moslimbroederschap is om seculiere, democratische regeringen te vervangen door een islamitisch kalifaat onder de sharia. Hoe kun je deel uitmaken van een gemeenschap die dat wil en geacht worden om met een open vizier radicalisering en de voedingsbodem voor radicalisering te bestrijden? Ongeloofwaardig en onwenselijk, wat ons betreft.

Voorzitter, het lijkt ons om alle voorgaande redenen niet alleen verstandig dat er een onderzoek naar het functioneren van het netwerk rondom radicalisering wordt gedaan, maar zelfs noodzakelijk. In Amsterdam zijn ze tot de conclusie gekomen dat het radicaal anders moest: weg met de salafisten; de deur uit. Laten wij alstublieft als Rotterdam dat goede voorbeeld volgen, voor onze veiligheid, voor de veiligheid van iedereen en voor onze stad.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Elementen van de inleiding die mevrouw Hoogwerf heeft gegeven bij haar schriftelijke vragen komen terug in haar betoog. Wat vindt mevrouw Hoogwerf ervan dat het college in de beantwoording zo'n beetje alles wat mevrouw Hoogwerf in haar inleiding van de schriftelijke vragen en haar schriftelijke vragen heeft gesteld, heeft neergesabeld?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Hoogst problematisch, omdat al blijkt dat een deel van de beantwoording feitelijk onjuist is. Er wordt gezegd dat een ambtenaar uitsluitend betrokken is geweest als adviseur bij één project. Dat blijkt niet zo te zijn, wat is na te gaan aan de hand van het gespreksverslag dat wij u ook hebben doen toekomen. Dan maak ik mij zorgen. Wat is onze informatiepositie? Is dat verzwegen? Wisten wij het wel en als wij het wel wisten, waarom is het dan niet meegenomen in de beantwoording naar de raad toe? Niet alleen naar ons, naar de raad. Daar maak ik mij zorgen om. Ik vind het zorgelijk dat wordt gezegd dat klokkenluiders niet serieus worden genomen zolang zij niet met naam en toenaam naar buiten komen. Hoe gaan wij hier als gemeente mee om? Stel daar dus vragen over. Maak u daar eens zorgen over. Mensen zijn doodsbang en durven niets te zeggen om hun veiligheid, maar ook om hun baan. Dat vind ik zorgelijk, mijnheer Van Baarle en dat viel mij op in de reactie van het college.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Ik constateer dat mevrouw Hoogwerf dus het inleidende dat zij gesteld heeft bij de schriftelijke vragen en de strekking van de vragen gestand houdt en dat zij stelt dat het college de raad onvolledig, erger nog, onjuist heeft geïnformeerd en dat is een zwaar punt. Ik vraag dan ook aan mevrouw Hoogwerf: als zij die uitingen doet, is zij dan ook gewoon bereid om een motie van wantrouwen tegen het college in te dienen? Want zij stelt dat het college de raad verkeerd informeert. Zij stelt dat haar inleiding de juiste is en haar vragen de juiste zijn en dat het college de raad onvolledig en onjuist heeft geïnformeerd en als dat werkelijk haar overtuiging is, is daar maar één antwoord op en dat is een motie van wantrouwen. Dus doe dan niet van die loze uitspraken. Dien dan gewoon nu een motie van wantrouwen in en laat zien wat u waard bent.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Ik heb de vragen gesteld aan de burgemeester. Het lijkt mij nog even een tikkeltje voorbarig. Ik wil graag weten wat er aan de hand is, mijnheer Van Baarle.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Nee, voorzitter. U wilt niet weten wat er aan de hand is, want u hebt namelijk net zelf gezegd dat het college onvolledige en onjuiste informatie aan de raad verschaft heeft. Dat hebt u gezegd en het feit alleen al dat u uw inleiding en de schriftelijke vragen gestand doet, betekent dat u dus de antwoorden van het college niet juist acht en daar is maar één passend antwoord op als u die overtuiging hebt. U heeft zware woorden gebruikt. En ik vraag aan u: waarom doet u ze niet gestand en dient u dan ook gewoon een motie van wantrouwen in tegen het college als u die stellige overtuiging hebt? Want anders zijn het slechts loze kreten die u slaakt.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Mijnheer de voorzitter. Ik wilde nog even terug naar mijn punt van daarnet en dat ging eigenlijk meer over de manier waarop ambtenaren met naam en toenaam in de krant genoemd worden en dat vervolgens overgenomen wordt door Leefbaar Rotterdam in de vragen. Door het slijk halen van mensen die zich niet kunnen verdedigen, daar hadden wij het een paar keer over in dit debat en ik vroeg aan u ... Via de voorzitter vroeg ik aan Leefbaar Rotterdam: hoe kijkt u daar nou op terug? U kunt zich niet verschuilen achter De Telegraaf wat mij betreft, van: nou ja, die hadden het gedaan, dus doe ik het nu ook maar. Wat vindt u daar nou zelf van? Is dat correct? In antwoord op vragen van D66 hebt u gezegd: ik vind dat in zijn algemeenheid een goede handelwijze om de mensen niet op die manier te behandelen. Hoe kijkt u dan in dit geval terug op wat De Telegraaf heeft gedaan en wat u zelf hebt gedaan?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik zou dat graag willen omdraaien: wat vindt u van de activiteiten

zoals van een organisatie van Waqf? En wat vindt u ervan dat iemand actief een rol heeft gespeeld in het naar Rotterdam toe halen van deze organisatie en ze in contact brengen met kwetsbare jongeren? Kent u Waqf überhaupt?

De heer **ENGBERTS** (pvda). Mijnheer de voorzitter. Ik constateer dat ik opnieuw geen antwoord krijg op mijn vraag, zoals dat ook overgekomen is bij mijn collega's van DENK. U had het beloofd, toen ik net interrompeerde: dat komt later in het betoog. De woordvoerder van Leefbaar Rotterdam heeft dat niet gedaan. Ik ben super teleurgesteld dat u niet het lef hebt om hier gewoon eigenlijk toe te geven: dat had niet op deze manier moeten. Dat betekent dat wij dus straks kennelijk een motie met elkaar moeten aannemen om te voorkomen dat dit nog een keer gebeurt.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik heb die vraag volgens mij al lang beantwoord in reactie op en antwoord aan mevrouw Van Wifferen.

De heer **ENGBERTS** (pvda). In dat geval wil ik het u nog eens heel expliciet vragen: vindt u dat in dit geval ...? Want het was namelijk een algemene vraag. Dat in dit geval, in deze casus, het niet zo had moeten zoals het gegaan is, zowel in de berichtgeving van De Telegraaf als in de manier waarop Leefbaar Rotterdam omgegaan is met het noemen van de naam en toenaam van mensen die zich niet kunnen verdedigen in de vraagstelling.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Nee, dat vind ik niet.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Ja, dan rest ons weinig anders dan ervoor te gaan zorgen dat het niet meer kan gebeuren.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij).
Waarvan akte.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik heb de heer Engberts net een

vraag gesteld, dus quid pro quo. Ik wil graag een antwoord.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Daar wil ik net zo lang over doen met het beantwoorden als dat net bij de mijne gebeurde.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij).
Waarvan akte.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Dan constateer ik dat wij het hebben over iets wat veel Rotterdammers aangaat, zij hun zorgen uitspreken en u niet in staat bent om aan die zorgen van die Rotterdammers tegemoet te komen.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Ik doe het even onder de naam van mevrouw Kockelkoren, omdat mijn pasje het even niet deed. Voorzitter, ik vind het triest en teleurstellend dat wij dit debat vandaag moeten voeren, maar tegelijkertijd vind ik dat wij dat moeten doen, want zoals het college al concludeerde in de beantwoording van een schriftelijke vraag van mevrouw Hoogwerf: er is hier een grens overschreden. GroenLinks is ook van mening dat dat zo is en daarom vinden wij het ook belangrijk dat wij ons hier met zijn allen over deze kwestie uitspreken en laten zien hoe wij hierover denken en hierin staan.

En voorzitter, ik moet helaas ook concluderen dat het niet de eerste keer is dat wij een dergelijk debat hebben, want net als de heer Van Baarle ben ik ook in de stukken gedoken van 2010, 2011, enzovoort. Ook toen was er sprake van een set schriftelijke vragen, helaas ook vanuit dezelfde partij, waarin ook weer ambtenaren door het slijk werden gehaald en allerlei verdachtmakingen werden opgeworpen, die ook toen door een college zijn weerlegd en waarbij één college heeft gezegd: "Hier is niets aan de hand." En naar aanleiding van die casus destijds hebben wij in dit huis ook afspraken gemaakt voor de toekomst over hoe om te gaan met dergelijke vermoedens of twijfels,

al dan niet terecht, over de integriteit van ambtenaren. En daarbij hebben wij een heel duidelijke afspraak gemaakt en dat is namelijk: Wij sluiten aan bij de gedragscode voor raadsleden. Dat betekent dat als er zulke twijfels zijn, je naar de voorzitter van onze raad stapt en dat is de burgemeester. Ik concludeer dat dit hier niet gebeurd is. Ik concludeer ook dat uw partij wel degelijk op de hoogte was van deze afspraak en niet omdat het dezelfde partij is, via de voorzitter, als de vorige keer dat dit aan de orde was, maar ook omdat de huidige buurman van mevrouw Hoogwerf in deze raadzaal destijds de buurman van mevrouw Fähmel was in het debat waar die afspraken zijn gemaakt en daarover is gedebatteerd. Dus voorzitter, ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat dit een actie is geweest van Leefbaar om willens en wetens deze mensen te beschadigen. Zij hebben niet gekozen voor de weg die wij met ons allen hebben afgesproken, namelijk aankloppen bij de burgemeester en hun twijfels daar kenbaar maken. Nee, zij hebben ervoor gekozen om deze informatie breeduit in een krant te laten publiceren en daar schriftelijke vragen over te stellen en op die manier deze mensen voor hun leven te schaden, want elke keer als deze mensen ergens gaan solliciteren of ergens nieuwe mensen leren kennen en zij worden gegoogeld, komt deze informatie naar boven. Het is 2018. Wij weten allemaal dat wij in een informatietijdperk leven en dat zulke informatie niet zomaar verdwijnt. En voorzitter, dat neem ik deze partij en mevrouw Hoogwerf kwalijk. Ik wil u dan ook vragen: waarom hebt u gekozen voor die publieke weg? Waarom hebt er niet voor gekozen, via de voorzitter, om aan te kloppen bij de burgemeester? Ik zou daar heel graag een antwoord op krijgen. Ten tweede zou ik ook graag het antwoord krijgen van de heer Eerdmans: is uw volledige fractie van mening dat dit een goede werkwijze is, om ambtenaren gewoon in het publieke debat door het slijk te halen of bent u van mening wellicht dat dit een wat al te drieste actie was van uw collega en dat het in het vervolg niet meer

zo moet gebeuren? Ik hoor daar heel graag een antwoord op.

Voorzitter, wij hebben hier in Rotterdam niet alleen onze eigen regels en onze eigen mores, maar in Nederland hebben wij ook een Grondwet en daarin staat artikel 3: "Alle Nederlanders zijn op gelijke voet in openbare dienst benoembaar." Nou, begrijp mij heel goed. Ik werp verre van mij dat deze medewerkers van de gemeente salafisten zouden zijn, maar zelfs als dat zo zou zijn, betekent dat niet dat het enkele feit dat het salafisten zijn hen ongeschikt maakt voor gemeentelijke dienst. U kunt daar een mening over hebben dat het ongewenst is, maar wij kunnen niet op dat enkele feit mensen weigeren.

Vervolgens wil ik ook nog even hier van de burgemeester graag horen: Volgens mij hebben wij een heel zorgvuldige en duidelijke benoemingswijze bij het concern. Misschien kan de burgemeester nogmaals aan ons allemaal uitleggen hoe de sollicitatieprocedure eruit ziet voor medewerkers die in dienst treden van de gemeente, met name bij directie Veiligheid waar het nu om gaat en welke waarborgen daarin allemaal zijn opgenomen om te voorkomen dat daar mensen terechtkomen die misschien niet op die plek horen.

Goed, voorzitter, er is een hoop over gezegd. Ik ga er ook van uit dat wij na dit debat allen ons leven beteren en ons allen zullen houden aan de regels die wij met elkaar hebben afgesproken, maar omdat dat al een paar keer niet gebeurd is, wil ik dat ook graag hebben vastgelegd op papier. Het is een motie die nogal overeenkomt met de motie die net al door de heer Van Baarle is ingediend. Excuses alvast aan degenen die denken: waar komt dit nu vandaan? Ik heb dit inderdaad niet goed, zoals wij gisteravond met elkaar hebben afgesproken, vooraf doorgemailed, dus het kan zijn dat het voor sommigen een verrassing is, maar ik heb een motie waarin wij de griffier opdragen voortaan schriftelijke vragen of aanvragen voor debatten of wat voor politieke aanvragen dan ook, waarin ambtenaren bij naam en toenaam genoemd worden, niet meer te accorderen. Voor nu laat ik het daarbij.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij).
Mevrouw Roest heeft de volgende motie ingediend:

Motie 4, Bescherm de Rotterdamse ambtenaren

‘De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op 6 september 2018 ter bespreking van de beraadslaging over gemeenteamttenaren;
constaterende dat:
- wij met elkaar afgesproken hebben om, wanneer wij het over gemeenteamttenaren hebben, nooit hun naam te gebruiken maar hen aan te duiden door middel van hun functietitel;
- wij bovendien met elkaar hebben afgesproken dat eventuele twijfels over de integriteit van gemeenteamttenaren behandeld moeten worden conform de gedragscode voor raadsleden (dat wil zeggen: intern melden bij de voorzitter van de raad in plaats van het wereldkundig maken van deze twijfels of verdenkingen); draagt de griffier op:
debataanvragen en schriftelijke vragen van raadsleden waarin ambtenaren bij naam worden genoemd voortaan niet meer te accorderen;
en gaat over tot de orde van de dag.’

w.g. L.L.P.R. Roest, V.P.G. Karremans,
G.J. Engberts, I. van Wifferen, T.J. Vonk,
N. el Ouali

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen. Daarnaast meld ik u ter volledigheid dat de drie moties die door DENK zijn ingediend in de aanhef hebben staan dat het 6 augustus is. Dat moet uiteraard 6 september zijn. Wij passen dat aan. Ze hoeven niet opnieuw ingediend te worden.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Ja, mevrouw Roest ging wat snel weg, want ik ... Met dank voor uw verhaal, want dat vind ik heel netjes en heel leuk. Ik ben ook zeer tevreden met uw motie, maar wat mij verwondert, is dat ik u niks hoor zeggen

over het feit dat het college het gewoon überhaupt niet in behandeling had moeten nemen. Want dat stoort mij nog wel, dat wij nu heel sterk op Leefbaar zitten, snap ik, want zij hebben de vragen gesteld. Maar wat mij ook stoort, wat ik meldde, is: waarom heeft het college dit niet gewoon überhaupt gelijk tegengehouden? Nu is het een eigen leven gaan leiden. Dat zit mij ook dwars, want dat is ook een stukje van diezelfde integriteit die wij hadden moeten bewaken en dat vind ik jammer. Ik ben wel zeer tevreden met uw motie, maar dat had eerder gemoeten.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Dat ben ik wellicht helemaal met u eens, met één uitzondering dat ik de situatie iets anders zie. Ik vind het namelijk de plicht van het college om wanneer de griffie iets doorgeleidt daar ook een antwoord op te formuleren. Nou hadden deze vragen niet doorgeleid moeten worden. Dat ben ik helemaal met u eens, maar op het moment dat dat is gebeurd, staan wij voor een voldongen feit en vind ik het ook netjes dat het college daar een antwoord op geeft. Over het wel of niet doorgeleiden en waarom dat wel is gebeurd, denk ik dat dit niet de plek is om dat debat te voeren, ook omdat de griffie, net als ambtenaren, op dat punt geen weerwoord kan geven. Ik stel voor die discussie misschien tot het presidium te bewaren.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Dat lijkt mij dan inderdaad wel noodzakelijk, want het had niet doorgeleid mogen worden, maar vervolgens had ook het college er anders op kunnen reageren dan wat er nu ligt.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Het punt is inmiddels geagendeerd in het presidium.

De heer **KARREMANS** (vvd). Mijnheer de voorzitter. Het op basis van anonieme bronnen aan de schandpaal nagelen van ambtenaren is onbeschoft, ongepast en onzuiver. De VVD werpt dit ook verre van

zich. Als er signalen zijn dat er iets niet deugt, dan stap je niet naar De Telegraaf, maar dan stap je naar de burgemeester, de ombudsman of je vraagt een debat aan. Wat mij betreft vraag je alle fractievoorzitters in beslotenheid bij elkaar, maar dit doe je niet. En als De Telegraaf naar jou komt, dan kies je voor de zuivere weg. Maar ...

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Nou, voorzitter. Na die correctie wil ik het er even bij laten, maar voor alle duidelijkheid: er stond een artikel in De Telegraaf waarop wij gereageerd hebben met schriftelijke vragen en niet andersom.

De heer **KARREMANS** (vvd). Maar op zichzelf is het feit dat je vragen hebt en zelfs zorgen hebt als je het idee hebt dat ambtenaren binnen de gemeente banden hebben met dubieuze organisaties niet gek. Maar de manier waarop dit is gedaan, overschrijdt veel te veel grenzen. Bij de Rotterdamse VVD roept dit ook een aantal vragen op. Ten eerste: zijn er volgens het college genoeg waarborgen en manieren om verdenkingen van deze aard aan de orde te stellen zonder mensen publiekelijk te beoordelen en te beschadigen? Ten tweede: wat heeft de Leefbaar Rotterdamwethouder voor Veiligheid in de periode 2014-2018 gedaan met de signalen, daar dit blijkbaar al bij dezen en genen geruime tijd bekend was?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik zou na het beluisterd hebben van mijn betoog een andere vraag gesteld hebben: hoe zorgen wij ervoor dat mensen die zich zorgen maken op een veilige manier naar buiten kunnen komen en ook op een veilige manier die zorgen kunnen delen? Is dat niet een vraag die bij u opkomt of sluit u zich aan bij de rest van de gewillige schapen hier in de raad?

De heer **KARREMANS** (vvd). Mijnheer de voorzitter. Het is duidelijk. Ik snap wel dat mevrouw Hoogwerf de aandacht van die vraag wil afleiden, maar dat is niet het debat dat wij hier voeren. Het debat dat wij

hier voeren gaat over hoe wij omgaan met ambtenaren en hoe wij dit soort kwesties in de toekomst goed kunnen behandelen, want iedereen, ook al bent u ... Ik proef zelfs bij u dat u het er wel een beetje mee eens bent. Deze behandeling van ambtenaren is absoluut onjuist, onredelijk en onbeschoft.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Wij hebben te maken met een probleem en dat is geschetst in dat artikel en dat probleem hebben wij geadresseerd via onze schriftelijke vragen. Het feit dat dat probleem totaal wordt genegeerd door de rest van de raad, maar dat wij op procedures blijven hangen, is exemplarisch voor deze raad. Wij kijken niet naar het echte probleem. Wij dansen eromheen. Wij kijken naar een symptoompje, dat pikken wij eruit en daar gaan wij op zitten, maar in de tussentijd hebben wij ambtenaren zitten die banden hebben met Waqf. Salafisten die banden hebben met de Moslimbroeders en die bepalen hoe wij omgaan met radicalisering en het bestrijden van extremisme. Radicalen zijn hier. Zij zijn hier, zijn actief en zijn in staat om aanslagen te plegen. Laten wij erover praten hoe wij dat risico gaan voorkomen en niet hoe wij poppetjes gaan beschermen.

De heer **KARREMANS** (vvd). Mijnheer de voorzitter. Ik zeg ook: ik begrijp hartstikke goed als mevrouw Hoogwerf verdenkingen heeft van deze aard dat zij daarnaar handelt, maar niet op deze manier. Dat is het grote verschil. Laten wij dat debat voeren. Laten wij dat alsjeblieft doen, maar laten wij het niet hebben over de integriteit van ambtenaren in een publiek debat als zij zichzelf niet kunnen beschermen en als het alleen maar op basis van anonieme bronnen is.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Het is naar buiten gebracht in een artikel in De Telegraaf. Je ziet wat er vervolgens gebeurt. De ambtenaren hebben een uitstekende verdediging in de vorm van de burgemeester die onze

zorgen in zijn eerste beantwoording wegwuift. Problematisch wat ons betreft omdat wij andere feiten kennen. Daar is dit debat voor ons voor bedoeld en niet voor muggenzifterij.

De heer **KARREMANS** (vvd). Het is duidelijk dat het publiek beschadigen van ambtenaren en besmeuren en vooroordelen hebben muggenzifterij is. Daar ben ik het niet mee eens.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Dat zijn wel organisaties en personen die jongeren in contact brengen met gedachtegoed dat een gevaar oplevert, dat ze een voedingsbodem geeft voor radicalisering. Ik maak mij zorgen om die kinderen en ik maak mij zorgen om hun ouders die de zorg hebben over hun kinderen. Dat zou ook uw prioriteit moeten zijn.

De heer **KARREMANS** (vvd). Die mening deel ik in de zin dat wij dat goed moeten onderzoeken en dat er als er dingen aan de hand zijn daar ook gedegen onderzoek naar moet worden gedaan, maar wij zitten niet te wachten op een soort trial by media van ambtenaren. Dat is precies wat wij niet moeten doen. Daardoor blokkeer je dat debat. Dus de goede weg vooruit is om dat debat te hebben, maar niet op deze manier.

De heer **EL OUALI** (nida). Zoals de meesten van u weten, heb ik noodgedwongen een stapje terug moeten doen. Voordeel daarvan is, voorzitter, dat je van een afstand de dingen beter kunt zien en kan reflecteren wat er allemaal gaande is. En als het goed is, hebben wij allen, gezien het reces, een stapje terug kunnen doen en van een afstand kunnen kijken wat er gaande is. Wat een waanzin. Dit is serieus, inderdaad, gevaarlijk wat hier gebeurt en ik maak mij ook grote zorgen. Een aantal invloedrijke media en politici zijn jaar in, jaar uit, dag in, dag uit bezig met het creëren van een gevaarlijk klimaat; een heksenjacht, het woord is al gevallen.

Voorzitter, het deed mij denken aan een bezoek dat ik heb afgelegd aan de Waag van Oudewater dat ons terugbrengt in de periode van, ik denk, de vijftiende tot de achttiende eeuw in ons eigen land, waarin mensen werden gedemoniseerd, een woord dat zeker bij het vocabulaire van Leefbaar Rotterdam bekend is en toebehoort. Gedemoniseerd. Zij werden van hekserij beschuldigd door individuen dan wel groepen, anoniem dan wel in het openbaar. In het meest gunstige geval, voorzitter, werden zij op een weegschaal gezet, zoals in De Waag, maar er zijn ook gevallen bekend waarin mensen met lood om hun nek in het water werden gegooid en dan maar kijken wie er blijft drijven. Zo ook hier zijn bij een aantal ambtenaren wat zware gewichten om de nek gedaan en zijn zij in de Maas gekieperd met termen als 'radicaal', 'fundamentalistisch', 'extreem' en weet ik wat meer en wij kijken maar wie het overleeft.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Weer een fraai staaltje reflecteren van de heer El Ouali, maar hij reflecteert dus op het onderzoek dat is uitgebracht door de Universiteit van Tilburg, die aantoont dat een grote groep jongeren met de rug naar onze maatschappij staat, onder andere onder invloed van organisaties waar deze mensen banden mee hebben, die invloed hebben op ons netwerk radicalisering. Reflecteert u eens daarop.

De heer **EL OUALI** (nida). Mijnheer de voorzitter. Los van dat het een afleiding is van waar het hier om gaat, zal ik als volksvertegenwoordiger van menig van deze jongeren vooral u vertellen dat een partij als de uwe en het handelen zoals u dat regelmatig doet vele jongeren van ons afduwt. Dat is een factor waarop u zelf moet reflecteren. Voorzitter, op 16 augustus ...

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Dat wens ik te bestrijden. Dat is namelijk niet zo, want het zijn veel mensen, mijnheer El Ouali, die ook die kinderen

vanuit de gemeenschap vertegenwoordigen, die zeggen: jullie duwen ze van ons af. Niet wij, niet andersom.

De heer **EL OUALI** (nida). Op 16 augustus jongstleden zijn met medewerking van de Rotterdamse politica, zojuist aan het woord geweest, in De Telegraaf gewaardeerde medewerkers van de gemeente Rotterdam met naam en toenaam onterecht in een negatief daglicht gezet. De journalist en politica deden dit met suggestieve berichtgeving en feitelijke onjuistheden, op basis van twijfelachtige informatie en anonieme bronnen. Wij kennen dat. Dit is kwalijk en wat het college betreft is hiermee een grens overschreden. Ik gebruik hier bewust de kwalificaties van het college zelf. “Er is een grens overschreden”, stelt het college en mijn vragen hierover aan het college zijn: Wie acht het college hiervoor verantwoordelijk? De Telegraaf, de journalist Wierd Duk, Leefbaar-raadslid Tanja Hoogwerf of wellicht alle drie? En: welke grens is precies overschreden? En vervolgens: welke consequenties kan het college hieraan eventueel verbinden? Het is helaas niet de eerste keer – zoals ook door andere collega’s gememoreerd – dat personen en organisaties op deze wijze onterecht in hun naam en integriteit worden beschadigd. Met deze raadsvergadering luiden wij een nieuwe politieke periode in en dan is het ook goed om wat lessen te trekken.

Voorzitter, in de afgelopen jaren is iets overduidelijk geworden. Wij hebben inderdaad te maken met een probleem zoals waar mevrouw Hoogwerf vaak op hamert. Ik zal wat inzichten met u delen. Mevrouw Hoogwerf, via u, voorzitter, laat een spoor achter van slachtoffers die onterecht zijn beschimpt en beschuldigd van van alles en nog wat. Even de feiten: wij hebben een en ander onderzocht en wat blijkt: mevrouw Hoogwerf stelde in de afgelopen periode zo’n 50 raadsragen, gerelateerd aan onderwerpen over de multiculturele samenleving, radicalisering et cetera. Uit de beantwoording van het college bleek dat het in 48 van de 50

gevallen ging om onzin die niet gestoeld was op feiten, maar op achterdocht, wantrouwen en soms zelfs ook haat, durf ik te zeggen. Die vragen zijn ook vaak beantwoord door de heer Eerdmans zelf toen hij nog in het college zat, dus om te zeggen dat daar dan iets niet klopte. De linkse kerk beschuldigen of wie dan ook, het was uw eigen collega die nu naast u zit die dikwijls die onzin ook moest weerleggen. Maar ondertussen was er in de media zelden aandacht voor de beantwoording. Wel voor de vragen zelf en zo stonden kranten vol met koppen over haat-sjeiks, onrust, extremisme, moskeeën die moesten sluiten, dubieuze financiering, noem het allemaal maar op. En voorzitter, die negatieve beeldvorming en het geweld dat personenorganisaties en de werkelijkheid wordt aangedaan, wordt zelden door de verantwoordelijke hiervoor hersteld. Angst, achterdocht en haat richting personen, bevolkingsgroepen en organisaties worden op deze manier gezaaid en opgestookt en met alle negatieve en ingrijpende gevolgen van dien voor de slachtoffers, voor hun veiligheid, voor hun carrière, voor hun privé, maar ook de negatieve en ingrijpende gevolgen voor de samenleving als geheel. Hoe kunnen wij als gemeenteraad, hoe kan het college, slachtoffers hiervan en de samenleving als geheel hiertegen beschermen? Want het voorstel van een schandpaal, zoals Leefbaar al eerder heeft gedaan, zo ziet dat eruit en dat moeten wij niet willen. Ik zou ook een motie willen indienen, voorzitter, medeondertekend door 50PLUS.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). De heer El Ouali heeft de volgende motie ingediend:

Motie 5, Verantwoordelijkheden
volksvertegenwoordigers

‘De gemeenteraad van Rotterdam, op 6 september 2018 in vergadering bijeen voor de bespreking van het agendapunt ‘Gemeenteambtenaren’; constaterende dat:

- sommige media en volksvertegenwoordigers helaas te vaak met suggestieve berichtgeving, negatieve beeldvorming en feitelijke onjuistheden op basis van twijfelachtige informatie en anonieme bronnen ambtenaren, personen of organisaties met naam en toenaam onterecht in een negatief daglicht zetten;
- onlangs twee ambtenaren hier slachtoffer van zijn geworden;
- het college dit kwalijk vindt en stelt dat hiermee grenzen worden overschreden (18bb6330);

overwegende dat:

- het beschamend is hoe mensen op deze wijze worden uitgebuit door volksvertegenwoordigers voor politiek belang;
- deze onverantwoorde manier van handelen en negatieve beeldvorming allerlei negatieve gevolgen heeft voor de slachtoffers hiervan (voor iemands veiligheid, familie, carrière et cetera), voor de samenleving als geheel (angst, achterdocht, polarisatie en haat) en het aanzien van de politiek;
- onze vrijheden gepaard gaan met verantwoordelijkheden;

spreekt de raad:

- zijn afkeuring uit over de beschamende wijze waarop mensen worden uitgebuit voor politiek gewin met alle gevolgen van dien;
- uit zijn midden een werkgroep in te stellen om richtlijnen op te stellen voor de verantwoordelijkheden van volksvertegenwoordigers ten aanzien van burgers (waaronder ambtenaren);
- hierin mee te nemen de mogelijke consequenties voor grensoverschrijdend gedrag, de mogelijke bescherming en ondersteuning van personen die slachtoffer zijn van onverantwoord gedrag en de eventuele rol hierin voor de raad van journalistiek en dit voor nadere bespreking en invulling voor te leggen aan de raad; en gaat over tot de orde van de dag.'

w.g. N. el Ouali, P.J.H.D. Verkoelen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **VAN WIFFEREN** (d66). Ook D66 vindt dat met het noemen van naam en toenaam van ambtenaren echt de grens is overgegaan. Dit gaat te ver. Ambtenaren kunnen zichzelf niet verdedigen voor deze raad. Hun goede naam is nu echt aangetast. Zij moeten als het aan D66 ligt veilig hun werk kunnen doen, zich veilig kunnen voelen in hun werk en zij zijn geen gewillige schapen die naar de slachtbank kunnen worden geleid, geslacht worden om vervolgens beschermd te worden door hun herder, de burgemeester. Dat is niet de volgorde hoe je wat doet. Als je het niet eens bent met wat er gebeurt, ga je eerst naar de herder, al voor je de schapen meteen wilt gaan slachten.

Mevrouw **ESKES** (cda). Er is al veel gesproken en ook wat het CDA betreft is het zeer onwenselijk en kwalijk als ambtenaren op deze manier publiekelijk aan de schandpaal genageld worden, dus wat ons betreft is het echt niet terecht als mensen met naam, toenaam en foto op deze manier in de openbaarheid gebracht worden. Dus wat ons betreft steunen wij dan ook in ieder geval de motie van GroenLinks die zojuist is ingediend. De andere moties moet ik nog even goed bekijken hoe wij daarmee omgaan, maar in ieder geval dat wij geen vragen of andere debataanvragen doorgeleiden waarin mensen bij naam en toenaam genoemd worden.

Tegelijkertijd denk ik wel dat er nu een onderwerp in de media is verschenen waarvan ik denk: het is wel belangrijk dat wij daar ook op een goede manier aandacht aan besteden. Ik heb daarover dan ook wel een aantal feitelijke vragen: Zijn er signalen bij het college bekend vanuit de interne organisatie dat mensen zich zorgen maken over – wat mij betreft los van deze mensen – radicalisering binnen directie Veilig? En als die signalen er zijn, wat is daarmee gebeurd? Zijn die serieus genomen? En wat zijn er voor mogelijkheden op het moment dat mensen zich zorgen maken, maar tegelijkertijd angstig zijn om die signalen binnen de

organisatie af te geven? Welke mogelijkheden bij vertrouwenspersonen of anderszins zijn er om die signalen alsnog af te geven? Ik hoor graag een reactie van het college op deze vragen.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Mijnheer de voorzitter. Het was compleet over de grens wat er gebeurde; verwerpelijk. De woorden zijn ook al gevallen bij andere sprekers en het feit dat het college eigenlijk meteen onderuit wist te schoffelen in de brief doet er niets aan af dat het verwerpelijk was en over de grens en daarmee is het ook nog niet klaar, want wij hadden een gedragscode en wij hebben een gedragscode en daar hebben wij ons niet aan gehouden. Kennelijk was heel diep, diep weggezakt bij Leefbaar Rotterdam dat wij die gedragscode hadden en zij verschuilen zich nu dus maar even achter De Telegraaf, want die waren er als eerste mee begonnen en wat mij heel erg teleurstelt daarin is dat er ook in dit debat geen enkele reflectie vanuit de kant van Leefbaar Rotterdam daarop is, anders dan dat geprobeerd wordt dat debat over een heel ander onderwerp te houden dan over die vraag waarmee wij dit debat zijn begonnen. Hoe zit dat nou met het wel of niet mogen benoemen van ambtenaren met naam en toenaam? Ik hoorde daar weinig reflectie – eigenlijk geen – anders dan ... Nou ja, ik vond dat het wel oké was, maar ik had eigenlijk wel verwacht om daar nog eens even op terug te kijken en ook de argumentatie te horen waarom dat in dit geval wel gerechtvaardigd was en die heb ik niet gehoord. Met andere woorden: ja, als wij ons niet aan de gedragscode kunnen houden uit onszelf, dan moeten wij er maar stevigere afspraken over maken en het instrumentarium bij de griffie geven. Wij zullen dan ook de twee moties van NIDA en GroenLinks die zijn ingediend van harte steunen.

Ik heb nog één concrete vraag aan het college waar het gaat over klokkenluiders. In het betoog van Leefbaar Rotterdam werd een paar keer gerefereerd aan hoe wij zouden omgaan met klokkenluiders en volgens mij is dat niet een juiste weergave

van hoe dat gebeurt, dus ik zou daarover graag een toelichting van het college willen hebben wat precies de procedure is en of mensen dan inderdaad – zoals in het betoog werd gezegd – worden beschuldigd van noem het maar met naam en toenaam en helemaal naar voren komen. Volgens mij was dat niet het geval en ik wil dat dan, als dat niet zo is, graag rechtgezet hebben.

De heer **VONK** (cu-sgp). Mijnheer de voorzitter. Ik denk dat het belangrijk is dat wij vandaag ook als raad, of in ieder geval een heel breed spectrum van de raad, onze afkeuring uitspreken over de manier waarop in ieder geval Leefbaar zaken aan de orde heeft gesteld. Ik wil mij daar ook graag bij scharen. Het was niet alleen heel inefficiënt en ineffectief om op deze manier een wellicht belangrijke kwestie aan te kaarten, maar het is ook nog eens buitengewoon onfatsoenlijk en ook nog tegen iets waar wij voor willen staan en ook wat is vastgelegd in de Grondwet. Als het bijvoorbeeld gaat over dat mensen op basis van hun overtuiging in ieder geval niet bij voorbaat in de verdachtenbank worden gezet of dat zelfs wordt gezegd dat op basis daarvan iemand niet in dienst van de overheid zou kunnen zijn. Dat is ook al gezegd. Ik vind dat verder gaan dan één persoon van Leefbaar die zich daarover uitsprekt. Ik wil daarom graag vernemen – die vraag is ook al gesteld aan de heer Eerdmans – hoe hij reflecteert op de afspraken die in het verleden zijn gemaakt hierover. Is hij het niet eens met die afspraak, zodat zijn fractie zich daar niet aan hoeft te houden? Is het iets waarvan de houdbaarheidsdatum al is verstreken? Is het iets wat hem op dat moment even niet uitkwam of vindt hij dat andere personen binnen de fractie daarin maar hun eigen afweging moeten maken? Ik zou graag ook van de voorzitter van de fractie daarop graag een reactie willen hebben.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Het gehalte politiek geneuzel is weer extreem hoog vandaag, maar laat ik u eens uitleggen wat wij onfatsoenlijk vinden, mijnheer Vonk. Dat is het in contact

brengen van kwetsbare Rotterdamse jongeren met organisaties die banden onderhouden met Al Qaida en Al-Shabaab, met extremisten van de eerste orde. Dat vinden wij onfatsoenlijk.

De heer **VONK** (cu-sgp). Een korte reactie daarop. Het valt mij op dat als iemand iets bij u neerlegt dat u dan zegt: ja, maar iemand anders doet ook iets verkeerd. Daarmee stelt u zichzelf in feite op hetzelfde niveau. U zegt: ik ben misschien wel net zo verkeerd, maar een ander doet het ook. Ik herken het vanuit mijn eigen gezinssituatie, maar dat heet opvoeding en ik denk dat u daar nog wat van kunt leren.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Het is echt weer zo ontzettend exemplarisch voor hoe weinig hier over de inhoud wordt gesproken. Het is echt exemplarisch voor het feit dat wij echt heel erg goed zijn in geneuzel over de procedures, maar om de hete brij heen blijven draaien. Ik hoor niemand met een stukje reflectie over Waqf, over de Moslimbroederschap, over het effect van dat soort organisaties op de voedingsbodem van radicalisering. Laten wij het daar nou eens over hebben.

(Bijval vanuit de raadzaal.)

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Geen geluidssignalen alstublieft. Het woord is aan de heer Meeuwissen.

De heer **MEEUWISSEN** (pvv). Mijnheer de voorzitter. De PVV heeft als standpunt dat bescherming van de privacy van ambtenaren uiteraard heel erg belangrijk is, echter mogelijke inmenging van radicale islam in het Rotterdamse ambtenarenapparaat en daarmee in het openbaar bestuur van deze stad dient te allen tijde bestreden te worden.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Waarvan akte. Andere sprekers op dit agendapunt? Dat is niet aan de orde, dan is het woord aan de burgemeester.

De heer **ABOUTALEB**. Mijnheer de voorzitter. Normaal gesproken zou de wethouder Organisatie voorgaan bij deze beantwoording, maar ik moet inderdaad over een kleine 25 minuten weg in verband met het onderwerp dat ik u vanochtend meldde, dus dank, wethouder, dat ik voor mag bij deze beantwoording. De wethouder zal vooral de organisatievragen – het personeelsbeleid, werving en selectie, et cetera – met u doornemen, maar ik ben zelf inhoudelijk verantwoordelijk voor het werk van de unit waarover wij hier spreken en ik denk dat het goed is dat ik u vanuit die verantwoordelijkheid een aantal dingen zou willen meegeven.

Het gerucht dat deze twee medewerkers niet zouden deugen, is een oud gerucht. Het is niet gaan circuleren nadat De Telegraaf schreef. Het dateert namelijk van januari van dit jaar. Dat was nog voor het beroemde salafistendebat dat wij hier op het stadhuis hebben gehad. Wij gaan wat mij betreft het debat over salafisme nu niet overdoen, want dat hoofdstuk hebben wij afgesloten.

De situatie in Amsterdam is ook niet van gisteren. U kunt zich toch niet voorstellen dat als zo'n situatie in Amsterdam zich voordoet, dat wij dan hier zeggen: nou, daar hebben wij geen boodschap aan, wij kijken er niet naar. Ik heb toen de situatie bij de unit ondersteboven gekeerd, met medeweten van het college. Daar is gekeken naar de mensen. Daar is gekeken naar het werk. Zelfs gekeken naar de contracten. Ik heb daar notities over laten maken. Ik heb het hoofd van de afdeling en de directeur van de afdeling bij mij geroepen. Ik ben die in die materie gedoken om te kijken of ik misschien toch iets over het hoofd zou hebben gezien. Niets is daarvan gebleken, voorzitter, en daarom ben ik ook vol overtuiging dat debat toen over salafisme hier met u aangegaan. Er was voor mij toen ook geen reden om naar de medewerkers te kijken, zoals nu De Telegraaf schrijft. Maar ik wil vandaag een stapje verder gaan. Ik heb toen niet alleen gekeken naar de stukken, maar ik heb ook omdat het gerucht toentertijd in de lucht was nog in

het bijzonder vragen gesteld over het functioneren van de medewerkers zelf. En dat was niet even een vraagje zomaar aan een voorbijganger – vanochtend zei de locoburgemeester: soms verkeert de burgemeester in een domein waar hij niet altijd in het openbaar over kan spreken; ik herhaal die woorden – en uit die observaties zijn de beelden die mij bereikt hebben alleen nog maar versterkend voor het feit dat deze mensen kwalitatief goed werk leveren. Des te pijnlijker is het dat dan geconstateerd wordt in de verhalen van de afgelopen periode ... Ik vind dit lastig om te zeggen, maar ik zeg het toch maar en ik denk dat het goed is om het debat daaromtrent wel scherp te stellen. Zouden wij dit debat hebben gehad als daar niet-moslims op die afdeling zouden hebben gewerkt? Het is een retorische vraag, maar ik stel hem ook.

Mevrouw **HOOGWERF** (Ir). Mijnheer de voorzitter. Ik vind dit echt een bizarre, bizarre vraag en een heel nare manier van voorstellen. Er komt echt duidelijk naar voren, ook in het stuk van De Telegraaf dat een aantal van de klokkenluiders die hun zorgen uiten van islamitische afkomst zijn. U kunt dit onderscheid op deze manier niet maken. Het is schandalig. U probeert daarmee de vraagstelling en de problematiek in een bepaalde hoek te drukken waar deze niet horen en het siert u niet dat u dit op deze manier in dit kwetsbare debat doet. Echt, ik stel voor, burgemeester, dat u dat terugneemt.

De heer **ABOUTALEB**. Het kost mij niet zo veel moeite, voorzitter, want ik heb gezegd dat ik het een retorische vraag vind. Ik vind het een retorische vraag ...

De heer **EERDMANS** (Ir). Ik wil de situatie iets scherper maken. U neemt uw woorden terug, burgemeester, of wij schorsen nu deze vergadering.

De heer **ABOUTALEB**. Ik neem het terug, voorzitter. Het kost mij niet zo veel moeite. Ik bedoel: gisteravond was er bij – wat was het? – de Late Show een discussie over

sorry zeggen. Ik neem het terug, voorzitter. Ik vind het niet zo'n probleem. Maar ik vind het wel relevant, want wij hebben bij de unit ... Ik vind het relevant om stil te staan bij het ...

(Tumult in de raadzaal.)

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Het woord is aan de burgemeester.

De heer **ABOUTALEB**. Ik heb net gezegd dat ik het terugneem, maar ik wil graag mijn zin afmaken.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Ik stel voor dat de burgemeester zijn zin afmaakt en daarna kom ik bij u terug.

De heer **ABOUTALEB**. Ik heb mijn woorden teruggenomen, voorzitter. Dat is niet zo moeilijk. Ik heb net ook gezegd dat ik het terugnam. Dat is volgens mij helder. Maar ik vind het relevant om wel vast te stellen dat ik mijn werk bij de unit niet kan doen als ik niet ook mensen kan aannemen die verstand hebben van het gehele veld, van extreemrechts, extreemlinks en radicaliseren in de moslimwereld. Ik moet toch uiteindelijk ook mensen kunnen selecteren, niet op basis van alleen de kwaliteiten die zij kunnen hebben als ambtenaren, maar ook externe kwaliteiten die nodig zijn om te kunnen doorzien wat er in sommige gemeenschappen gebeurt. Anders hadden wij, de politiechef en ik u nooit een dreigingsbeeld kunnen presenteren van wat zich in de afgelopen periode heeft afgespeeld en hoe wij dit in de toekomst ook zien. Dus ik denk dat het heel belangrijk is om vast te stellen dat kijken en bij nader inzien nog eens kijken naar het functioneren van deze twee en de rest van de medewerkers van de unit, van mij geen verdenkingen heeft opgeleverd die erop kunnen wijzen dat deze mensen niet hun werk gewoon kunnen doen.

Mevrouw **HOOGWERF** (Ir). Mijnheer de voorzitter. Dat maakt de opmerking van daarnet alleen maar absurder. Wij hebben nooit gezegd dat je van autochtone

afkomst moet zijn om dit werk te kunnen doen. Dat is onzin. Je hebt mensen nodig die geworteld zijn in de samenleving en die die kennis hebben, maar je hebt geen mensen nodig die de agenda uitvoeren van de brand die je probeert te bestrijden. Dat lijkt in dit geval wel zo te zijn en als je kijkt naar de e-mail die verstuurd is, broeders, hè, gezamenlijk onze agenda, een particuliere school, een voedselbank, een opvang voor Marokkaanse jongeren ... Hoe haal je het in je hoofd om Waqf te betrekken bij de opvang van Marokkaanse jongeren en hoe haal je het in je hoofd om zo iemand neer te zetten bij de bestrijding van radicalisering? Ik snap het werkelijk niet en dat heeft niets te maken met afkomst, maar met risicoanalyse.

De heer **ABOUTALEB**. Dan zijn wij het in ieder geval – en dat is wel winst van dit debat – toch over eens dat wij juist ook uit die kringen mensen nodig hebben die verstand hebben van wat zich daar afspeelt in de religieuze groeperingen om het werk goed te kunnen doen. Ik kom zo meteen op de inhoud van die mail. Dat doe ik met alle plezier en wel ook om te kunnen vaststellen dat de discussie over een wat u ooit noemde salafistisch bolwerk op Zuid toch echt niet hetzelfde is als wat in die mail staat. Daar kom ik straks graag op terug. Ik denk dat het heel belangrijk is ...

De heer **EL OUALI** (nida). Mijnheer de voorzitter. Allereerst reageert Leefbaar Rotterdam als door een adder gebeten, wat ik heel veelzeggend vind. Volgens mij was dat geen losse flodder, maar echt een opmerking die ook echt wel zo geïncasseerd mag worden. Maar waar het mij om gaat is eigenlijk iets wat de burgemeester een stukje daarvoor zei, namelijk dat de burgemeester had besloten om in januari met medeweten van het college ... Dat was dus het toenmalige college, even ter verduidelijking, waar Leefbaar Rotterdam drie wethouders in had zitten, inclusief een wethouder die samen met u ook op het gebied van 'veiligheid' opereerde. Dat klopt, neem ik aan. Dat was in januari en de burgemeester zegt dat hij

alles binnenstebuiten heeft gehad. Waren die resultaten nog voor maart, voor de verkiezingsuitslag bekend of ...?

De heer **ABOUTALEB**. Ik heb geen data in mijn hoofd, voorzitter, maar ik heb zeker toen 'Amsterdam' speelde het college meegenomen in het feit dat ik gekeken heb naar de situatie binnen de unit, et cetera. Want wij hebben ook nog gekeken – toen het onderzoek liep – naar Attanmia, de organisatie die geld kreeg en daar is ook toentertijd in het college zeer uitvoerig over gesproken en ook aangegeven wat mijn besluit was, op verzoek van het Openbaar Ministerie, om die subsidies niet onmiddellijk te staken, want dan maak je slapende honden wakker. Dat komt het onderzoek van het Openbaar Ministerie niet ten goede. Toen hebben wij daarom ook die relatie tijdelijk laten lopen. Ik denk dat het heel belangrijk is om te vertellen wat er precies aan de hand is en ik denk dat het goed is dat u de feiten kent. Dit gerucht is dus niet van gisteren. Dit gerucht dateert van januari van het afgelopen jaar, van het lopende jaar en ik heb u verteld wat de acties zijn die ik ondernomen heb – het lijkt alsof wij dit soort signalen niet serieus nemen – om te weten wat ik u nu vertel.

De heer **EL OUALI** (nida). Exact dat punt, want ik vind het nogal belangrijk om even met ons allen hier te vernemen dat u hebt gehandeld. Dat u niet op uw handen bent gaan zitten, maar dat u hebt gehandeld. Voor alle zekerheid, laat ik het zo zeggen, maar u hebt gehandeld en u hebt alles binnenstebuiten gekeerd en de conclusie luidt: geen vuiltje aan de lucht. Vervolgens hebben wij hier een raadslid dat in haar eigen bijdrage u persoonlijk ook in uw integriteit aantast als zij stelt dat u ons onjuist informeert en dat uw bevindingen kennelijk naïef zijn. Zij laat dus ook hier weer een zweem van wantrouwen om u heen hangen; dat u een beetje naïef bent. Ja, maar dit zijn delicate kwesties, want onze rechtsstaat hangt samen aan vertrouwen en als dat vertrouwen weg wordt geslagen, hebben wij ook weinig

meer. Dus wij kunnen doen alsof dit maar woorden zijn, maar het is wel een van de grootste partijen in onze stad.

(Reactie buiten de microfoon.)

Ja, precies. Dat maakt het alleen maar ernstiger. Wees er vooral trots op. En voorzitter, ik vind het wel belangrijk om deze feiten heel helder te hebben, met name, zeker als ook blijkt dat deze medewerkers ook hebben gehandeld en gewerkt voor de heer Eerdmans, die zitting had in het vorige college en verantwoordelijk was voor 'veiligheid'. Dit zomaar laten passeren en een beetje die naïviteit en die achterdocht laten hangen in de lucht. Het zou u sieren, mijnheer Eerdmans – en ik zou de burgemeester willen oproepen om daar misschien nog wat nadrukkelijker bij stil te staan – om die achterdocht hier weg te halen op het moment dat wij ook een klip en klaar antwoord krijgen vanuit het college: geen vuiltje aan de lucht; onterecht.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Voor de helderheid van het debat. De heer Eerdmans is hier aanwezig als raadslid en dat is ook de enige staatsrechtelijke positie die hij heeft.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Van de orde, want er wordt hier iets op één hoop gegooid wat niet op één hoop gegooid kan worden en dat zorgt voor ruis en onduidelijkheid. Het gerucht waarover de burgemeester spreekt, gaat om de aanhouding van iemand die betrokken is bij de organisatie Attanmia die door directie Veilig is ingehuurd om radicalisering te bestrijden. Dat gerucht heeft inmiddels geleid tot een aanhouding, dus het is al iets meer dan een gerucht. En na de aanhouding, toen zij van het bed gelicht zijn, hebt u gezegd: "Wij zetten die subsidie stop." Daar is een onderzoek naar gedaan. Dat klopt, maar dat heeft niets te maken met het bredere functioneren en overigens wordt er al sinds 2015 zeker aangegeven, ook vanuit het netwerk

Sleutelfiguren, dat er problemen zijn. Dus u had het dan ook kunnen oppakken, maar ook toen koos u ervoor om niets te doen.

De heer **ABOUTALEB**. Het ging om de feiten, voorzitter. Nee, het gerucht dat ik bedoel heeft echt te maken met deze twee medewerkers. Ik weet precies waarover ik spreek. Het andere was geen gerucht. Dat was een heel duidelijke melding van een crimineel feit aan het Openbaar Ministerie. Het zijn echt twee verschillende dingen. Het gerucht ging heel duidelijk over deze twee medewerkers, wat voor mij aanleiding was om de directeur Veiligheid en het hoofd van de unit bij mij te roepen en de zaak nog eens tegen het licht te houden. Het ging niet over een melding van een strafbaar feit, want dat is gaan lopen via het Openbaar Ministerie en zo heeft mij dat bereikt. Dat was geen gerucht. Dat was een feit.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Over welk feit hebt u het dan? Over welk gerucht hebt u het dan? Is dat ook in aanleiding met hetgeen ons ter ore is gekomen, dat het slecht gaat met het netwerk Sleutelfiguren omdat liberale seculieren niets meer durven te zeggen omdat zij dan weg geziekt worden of heeft dat te maken met een ander strafbaar feit? Daar ben ik toch wel benieuwd naar, eventueel in relatie met het lopende onderzoek.

De heer **ABOUTALEB**. Dat heeft met het lopende onderzoek helemaal niets te maken, voorzitter. Laten wij de dingen goed scheiden. Het gerucht toentertijd had betrekking op deze twee medewerkers en was: Zij deugen niet. Zij zijn onbetrouwbaar. Dat was het gerucht. Het heeft helemaal niets te maken met strafrechtelijk onderzoek richting de drie mensen die verdacht worden van financiële malversaties, waarvan het er meer één zou zijn. Dat heeft daar niets mee te maken. Twee totaal gescheiden verhalen.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Daar hebt u niets van gezegd in

de beantwoording van onze schriftelijke vragen, wat dan toch wel een beetje typisch is. Dat had u toen ook kunnen aangeven. Ik vraag mij dan ook af hoe breed dat onderzoek is opgesteld. En ten derde: Heeft dat dan ook te maken gehad met de relaties en banden die er zijn met problematische organisaties zoals Waqf en Al-Tahawit, de Moslimbroederschap en de salafisten? Is dat zo ver gegaan of vindt u dat gewoon simpelweg geen probleem, want immers: “Iedere moslim is een beetje salafist”?

De heer **ABOUTALEB**. Dat debat hadden wij afgesloten. Als ik net de irritatie heb opgewekt door te zeggen et cetera, dan wordt nu irritatie gewekt door de andere kant. Als u het ene niet wilt, moeten wij dat andere waarschijnlijk ook niet doen. Nee, voorzitter, de vragen gingen daar niet over. De vragen gingen precies hoe ze gingen en leiden namelijk tot: Is het college van oordeel dat de medewerkers moeten worden ontslagen? Daar gingen eigenlijk de vragen over, maar ik probeer hier aan de raad duidelijk te maken dat het gerucht dat deze twee mensen niet deugen mij al langere tijd bekend was en dat het niet geleid heeft tot: dus doe ik maar niets. Nee, het heeft geleid tot vele acties. Ik heb net aangegeven dat het mij niet helemaal vrijstaat om in het openbaar over allerlei dingen te spreken – want het raakt natuurlijk onze medewerkers – maar dat ik mijn observaties heb over: Hoe gaat het met de unit? Hebben wij misschien verkeerde dingen gedaan; verkeerde contracten? Of hebben wij ons vergist in mensen? Dat dat niet alleen bij de directeur Veiligheid en het hoofd van de unit aan de orde is geweest, maar ook bij belangrijke personen met wie ik regelmatig over dit soort ontwikkelingen spreek, die niet op het stadhuis zitten. Ook dat heeft niets opgeleverd wat zorgwekkend is. Sterker nog, de uitspraak of de opvatting daaromtrent was: deze medewerkers deugen. Dus ik denk dat ik nu iets meer onderbouwing geef voor het feit dat met die signalen niets gedaan is. Sterker nog, daar is juist heel veel mee gedaan.

Nou die mail. Die spreekt over een voedselbank en over een mogelijke particuliere school in Rotterdam – die mail hebt u gekregen, u kunt hem zelf lezen – gestoeld op de filosofie van het Luzac. Dat is een particuliere, commerciële school waarvan de deelnemers aan de vergadering zeggen: daar gaan wij contact over zoeken met verschillende politieke partijen en de wethouder Onderwijs. Toch waarachtig niet iets wat je in het geheim doet, blijkbaar. Men wil uitkomen voor het stichten van een middelbare school op Luzac-basis. Daar heb ik inderdaad kennis van gehad. Het is mij van tevoren ook verteld, dus ik wist ook wel dat het daarover ging in de aanloop naar de beantwoording van deze vraag. Daarmee is ten enenmale, voorzitter, duidelijk gemaakt, juist met de tekst van die mail – dank u wel dat u hem verspreidt onder de raadsleden – dat het dus niet ging over een ROC-pand op Zuid, want daar heb ik zelf met de naam die in de mail wel staat, Da Manori in persoon gesprekken gevoerd en toen bleek dat het ging over het religieus programmeren van dat pand. Dat is echt van een andere orde dan een middelbare school stichten gestoeld op Luzac-filosofie, zoals in de mail staat en daarover hebben wij in de beantwoording aangegeven: de kwestie van dat pand op Zuid liep vanaf 2016 en het is geëindigd zoals het geëindigd is en thans heeft dat de gemeente Rotterdam nog geen cent gekost, behalve mijn reiskosten naar Qatar.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ik schrik daarvan. U hebt er dus voor gekozen om in de beantwoording van die vragen – en wellicht is dat in de snelheid van de beantwoording gegaan, laten wij het daar dan op houden – dit feit te verzwijgen. U hebt gezegd dat er uitsluitend werkzaamheden zijn verricht op één project. Het feit dat hier al langer over gesproken werd, dat hebt u daarin niet meegenomen en u kunt veel zeggen: ‘het is een ander instituut geworden’, maar het is een initiatief tot een school door een organisatie die nog geen twee jaar later daadwerkelijk een pand heeft aangekocht

met fout geld vanuit Qatar, met fout geld vanuit Zwitserland in eerste instantie, waar ontzettend veel ophef over is ontstaan. Het is niet zomaar dat het instituut er niet is gekomen. Het is niet zomaar dat u naar Qatar mocht afreizen. Dat was omdat wij een probleem hadden met ons allen. En het is nog steeds het feit dat de gesprekken toen hebben geleid tot het initiatief van dat. Dat vind ik zorgelijk: het feit dat u dat gewoon hebt weggelaten uit de beantwoording vind ik zorgelijk. U hebt daarmee gezegd dat iets feitelijk onjuist was wat feitelijk onjuist was.

De heer **ABOUTALEB**. Mijnheer de voorzitter. Ik vind dat ik die beantwoording heel breed heb opgepakt. Het zijn heel lange teksten die daaraan gewijd zijn en je laat je uiteindelijk toch leiden door de letter en de geest van de vraag bij hoe je die beantwoordt. Maar de tekst van de mail, als u daaraan ontleent dat het dus ging over dat pand op Zuid, dat [bedoel] ik dus niet, want daar ging het over een particuliere school, gestoeld op Luzac-basis en waarvan de deelnemers aan de vergadering zeggen: dat gaan wij met politieke partijen bespreken en met de wethouder Onderwijs. Dus er is blijkbaar niets geheims aan als men dat pand heeft bewandeld.

Wat op Zuid is gebeurd, vind ik, dat was wel in het geheim. Overigens kwam dat geld niet uit Zwitserland, maar uit Duitsland, maar dat terzijde.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Er wordt hier gewoon zand in ogen gestrooid en dat vind ik niet kunnen. U hebt ervoor gekozen om in de beantwoording van uw vragen – bewust dus – een onderdeel uit te sluiten van een feit dat bij u wel bekend was, met name dat een betrokken ambtenaar meerdere projecten heeft geadviseerd ten gunste van een organisatie als Waqf, een organisatie die wij hadden moeten weren uit de stad. U vindt dat blijkbaar prima, burgemeester, maar ik vind daar ook wat van.

De heer **ABOUTALEB**. Mijnheer de voorzitter. Niet mevrouw Hoogwerf, maar ik ben primair verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid in deze stad. Ik zeg dat toch maar even helder. Er is mij alles aan gelegen om de openbare orde en veiligheid in deze stad optimaal te dienen en ik ben bereid daarvoor heel ver te gaan en dat weet mevrouw Hoogwerf ook. Ik ben bereid daarvoor heel ver te gaan. Ik zoek de randen op. Ik zoek het overleg met dit kabinet. Ik vraag om regels als het nodig is. Ik vraag om geld als het nodig is. En ik laat mij niet aanzeggen dat ik de aanwezigheid van over de grens heen opererende partijen in Rotterdam zomaar tolereer, integendeel. Ik denk dat de meest stevige taal over radicalen in dit land de afgelopen jaren uit mijn mond is gekomen. Ik denk dat het goed is om dat ook nog in de annalen op te zoeken.

Voorzitter, ik ga afronden als het gaat om de inhoud van het werk van de unit en de rest is voor de wethouder. De unit doet fantastisch werk en is nog steeds een van de model-units in Nederland. Daar werken zeer toegewijde mensen. Een van de personen in kwestie waarover wij nu spreken, is voor mij de afgelopen jaren de persoon die ik zo vaak op missies heb gestuurd om allerlei zaken in deze stad die soms het daglicht niet mogen verdragen ongedaan te maken. Succesvol, allemaal succesvol. Al die missies zijn succesvol volbracht door een van de twee personen die nu met foto en al in een bijzonder kwaad daglicht wordt gesteld. Ik ben zeer trots op het werk dat de mensen verrichten en ik sta volledig achter ze. Er is geen enkele reden om te twifelen aan hun kwaliteiten noch aan hun intenties, noch aan hun inzet en ik denk dat het goed zou zijn als wij tegen elkaar zouden zeggen: ach, het waren geruchten die geleid hebben tot dit debat. Zand erover en wij gaan met elkaar iets nieuws doen in deze stad en dit soort akkefietjes doen wij nooit meer. Wat mij betreft kijk ik alle anderen ook diep in de ogen. Wat mij betreft: hier zand erover. Dit doen wij zo op deze manier niet meer. Het is veel belangrijker dat wij deze stad veilig houden en het

gesprek onder elkaar, tussen u als raad en mij en met de locoburgemeester, vooral gericht moet zijn op hoe wij alle instrumenten mobiliseren om deze stad ook voor dit soort kwalijke elementen – want die zijn er ook – zo goed mogelijk te neutraliseren. Dat moet de inzet zijn. En als er een keer getwijfeld wordt aan inzet van een medewerker – ik ben blij met de opmerking uit de hoek van D66 – dan zoekt u de herder op.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. De burgemeester geeft net aan dat de wethouder Onderwijs benaderd zal worden over het project 'Particuliere school'. Dat klopt niet. Dat was zo in het project 'Schoolverlaters'. Er wordt gezegd dat het gestoeld zou zijn op het Luzac College. Op de rechtsvorm van het Luzac College en dat is toch wel even een ander onderscheid. U probeert iets te bagatelliseren wat in mijn optiek niet te bagatelliseren valt. Wij maken ons daar zorgen over en ik vind het feit dat er in de beantwoording op deze manier mee is omgesprongen op zijn minst niet chic.

De heer **ABOUTALEB**. Ik laat het daarbij, voorzitter, want volgens mij hoort de burgemeester altijd positief af te sluiten en daartoe heb ik net een poging gedaan en ook alle andere uitgangen, want ik heb hier afstand genomen van een misschien ongelukkige uitspraak, maar ik wilde toch ook afsluiten met: laten wij het alstublieft anders doen de komende periode. Laten wij hier toch ook alle hens aan dek houden om de stad veiliger te maken. U hebt een aantal moties ingediend die bedoeld zijn voor de griffie. Ik denk dat het goed is als ik namens hen zou mogen zeggen dat wij heel graag het oordeel daaromtrent aan de raad overlaten. Als het gaat om moties die bedoeld zijn voor de wethouder Organisatie zal hij daar zelf op terugkomen. Met u welnemen zou ik nu graag willen vertrekken.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Dank u wel, burgemeester. Dan is het woord aan de wethouder Organisatie.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Mijnheer de voorzitter. Als je je eigen medewerkers zo in de krant ziet staan, dan denk ik dat de beantwoording van het college glashelder was. Wij staan voor, of – hoe je het maar wil zeggen – volledig achter onze mensen. Dat is zo. Dat blijft zo. Daar moeten onze medewerkers op kunnen vertrouwen. Dat is een van de redenen ... Wij hadden ons voorgenomen om met ons tieners achter de tafel te zitten voor onze mensen, maar namens het gehele college wil ik dat nog een keer gezegd hebben.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. A) Dat past niet, dus doe de moeite vooral niet. B) Het klopt niet wat u zegt. U staat niet voor alle medewerkers. U staat namelijk niet voor de medewerkers die hun zorgen hebben en die niet durven uiten. Die leven in angst om dat te doen. Voor die mensen staat u uitdrukkelijk niet.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Mocht dat al zo zijn, dan kom ik daar nog even op, maar ik kom in elk geval op hoe wij omgaan met medewerkers die mogelijk anders kijken naar andere medewerkers en daar een zorg over zouden hebben.

Laat in elk geval één ding zeker zijn. Het werd net in de raad gevraagd: zijn er signalen bekend bij ons? Het is glashelder: wij kennen geen signalen ten opzichte van deze medewerkers. Sterker nog, er is heel veel steun voor deze medewerkers. Mocht het nou zo zijn – laat dat ook helder zijn – dat het wel zo is, dan hebben wij – ik heb het net nog met mijn medewerkers gevraagd – op RIO voor onze eigen medewerkers natuurlijk een integriteitsprotocol, de vroegere klokkenluidersregeling. Dat is een heel lelijk woord, maar integriteits... En van buiten naar binnen op de website van de gemeente Rotterdam is er voor elke Rotterdammer, sterker nog, voor iedereen van buiten de gemeente, natuurlijk een mogelijkheid om iets te vinden van onze medewerkers en dan zullen wij dat netjes

onderzoeken. Maar op dit ogenblik is daartoe geen enkele aanleiding. Dan een heel terechte vraag: wat hebben wij gedaan voor onze medewerkers? Toen wij deze medewerkers in de krant zagen staan en wij wisten dat het er aankwam, is natuurlijk het eerste wat ik gedaan heb contact gezocht met de burgemeester en de gemeentesecretaris – nadrukkelijk met deze mensen – en directie Veilig uiteraard, dat is bijna overbodig om te zeggen. Als je juridische maatregelen wilt nemen, dan kan dat op allerlei manieren. Er is door in elk geval een aantal leden van de raad ... Het woord smaad is gevallen en laster. De Raad voor de Journalistiek richting De Telegraaf is ook niet zo'n heel gekke. Dan hebben wij wel goed gekeken: kunnen wij dat zelf als organisatie, als gemeente, of moeten medewerkers dat doen? En dat laatste klopt: dat moeten de medewerkers zelf doen. Dus wij hebben de medewerkers nadrukkelijk geïnformeerd over de persoonlijke afweging die zij daarbij kunnen maken. Niet moeten maken, kunnen maken. Wij laten dat natuurlijk aan onze medewerkers. Dat zal hun eigen keuze zijn. Ik doe daar op dit ogenblik verder geen mededeling over, maar wij hebben ze daarover nadrukkelijk geïnformeerd. Het gesprek met natuurlijk de algemeen directeur, het gehele programmteam Radicalisering, voor alle medewerkers van gemeente Rotterdam ... Het kan één ... Het zal misschien twee dagen later zijn op RIO een heel duidelijk bericht gegeven namens de gemeentesecretaris: het college staat achter onze ambtenaren, alle ambtenaren en daarover mag geen misverstand zijn. Directeur Veilig en de teamleider heeft met het team Risicogroepen nog in samenspraak met Communicatie – ook dank daarvoor – dat gesprek gevoerd en daar waar nodig is er zelfs ook nog aanvullende hulp georganiseerd. Als wij nou concrete ... Want dat is natuurlijk waar het hier ook over gaat ... Er wordt in elk geval – vinden wij en dat hebben wij goed opgeschreven – iets als verdenkingen gebaseerd op – zoals wij dat in de beantwoording hebben gezegd –

hypotheses, anonieme verdachtmakingen en niet-toetsbare verklaringen ... Als u nou concrete zaken hebt – en dat menen wij als college oprecht – die daadwerkelijk gestaafd zijn, dan zijn wij voor u uitdrukkelijk de postbus. De burgemeester, wethouder Organisatie. U kunt naar de integriteitscommissie. U kunt naar de ombudsman. U kunt naar allen die daartoe geëquipeerd zijn, maar dan wel met een onderbouwd verhaal en ik beloof u dat wij dat dan netjes zullen onderzoeken.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Dat kan voor mij misschien zo werken, maar geloof mij: voor heel veel andere mensen geldt dat niet. Die zijn gewoon bang en daar moeten wij wat mee, vind ik.

En dan het volgende. Als wij kijken naar de initiële beantwoording, de razendsnelle beantwoording van onze vragen, dan is die gewoon feitelijk onjuist en ik wil weten waarom.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Ook daarvoor geldt: als u mij de feitelijke onjuistheden kunt aantonen, dan gaan wij alsnog wat mij betreft ... Het is feitelijk juist, maar ik geloof niet dat wij elkaar zullen vinden op feitelijke onjuistheden.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Er werd in de beantwoording van onze vragen – en dan echt voor de orde, want ik heb dit net al een aantal keren gezegd – ontkend dat er naast het project 'Schoolverlaters' andere werkzaamheden werden verricht door een ambtenaar. Dat staat letterlijk in die schriftelijke vragen. Wij kunnen u aantonen ... En dan is het ineens: oh ja, niks aan de hand. Er was ook nog een particulier schooltje. Dat wordt dan nu aangegeven, waar natuurlijk niemand anders zich zorgen over maakt, want het is een beantwoording aan de raad en niet alleen aan ons. Die beantwoording is feitelijk onjuist en ik wil weten waarom. Wisten jullie het niet? Wisten jullie het pas op het moment dat het verslag ter ogen kwam en is er dus gelogen door de betreffende ambtenaar in dezen? Of hebt u

ervoor gekozen om dat bewust niet aan de gemeenteraad mee te delen? Dat wil ik weten.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Dames en heren, ik mag u nadrukkelijk wijzen op de beantwoording van de vragen. Het gaat waarschijnlijk over vraag 3: was u bekend met de betrokkenheid van de heer – ik noem hier nu niet nog een keer die naam – bij de plannen? Dat is de vraag. Er staat niet: zijn er nog andere zaken? Dat staat er gewoon niet, dus als het al zo zou zijn, dan gaan wij die beantwoorden, maar dan moet u die vraag stellen. Maar die vraag is niet gesteld en het antwoord is wat mij betreft helder, glashelder en aanvullende vragen zijn van harte welkom. Ik hoop dat wij hiermee onze medewerkers voldoende zeker hebben gesteld.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Nee, zeker niet en nogmaals u gaat nu weer op een manier op de vraag in die gewoon niet klopt. Er is gesteld in het antwoord dat er uitsluitend werkzaamheden zijn verricht voor dat ene project en dat is niet waar. Dus mijn vraag aan u is: wist u dat de betrokken ambtenaar ook andere werkzaamheden heeft verricht en wist u dat Waqf bezig was met een dergelijk instituut of wist u dat niet en hebben wij dus een probleem?

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Mijnheer de voorzitter. Voordat wij hier aan een taalexegese beginnen van de vraag en het antwoord ... Als u nadere vragen heeft, zal ik – wij als college – ze met liefde beantwoorden. Maar de vraag hier is vraag 3 en die is netjes beantwoord. Daar zult u het mee moeten doen.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Mevrouw Hoogwerf begint nu echt dingen te zien die er niet staan, want ik heb de antwoorden hier ook voor mij en het woord 'uitsluitend' staat nergens in de beantwoording van die vraag. Er staat alleen: "Er zijn werkzaamheden verricht voor een opvanghuis voor Rotterdamse jongeren en er zijn geen advieswerkzaamheden verricht aangaande

het voormalige ROC-pand." Dus er staat nergens in dat het uitsluitend voor dat ene doel was en verder helemaal niets. Dus u zoekt nu echt spijkers op laag water.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Nee hoor, zeker niet. Het was ook de reactie namelijk in de krant. Het is de reactie op de vragen. Er wordt gewoon of geprobeerd iets weg te poetsen of wij wisten het niet. Ik maak mij daarover zorgen en dat zou u ook moeten doen.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Dat is uw mening. Mijn mening is dat ik ernstig de indruk heb dat Leefbaar er alles aan gelegen is om twijfel te zaaien, dan wel ten koste van de integriteit, dan wel ten koste van de integriteit en de reputatie van onze burgemeester.

De heer **EL OUALI** (nida). En daarop aanvullend: vooral om de aandacht van mevrouw Hoogwerf te verleggen naar alles en iedereen, behalve haarzelf in persoon. Voorzitter, het lijkt mij goed als onze stad straks een taaloffensief begint voor laaggeletterden. Het lijkt mij ook heel goed dat wij kijken of een aantal hier in deze zaal daarvoor in aanmerking komen.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Dan kijk ik rond of er behoefte is aan een tweede termijn op dit moment. Mevrouw Roest?

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Van de orde. Ik heb ook een paar vragen aan de heer Eerdmans gesteld. Ik zou hem graag willen vragen om die te beantwoorden. De heer Vonk heeft dat ook gedaan en het lijkt mij prettig om die antwoorden van hem te krijgen voordat wij aan de tweede termijn beginnen, zodat wij eventueel ook nog in het debat op kunnen ingaan.

De heer **EERDMANS** (lr). Mag dat in de ordetijd?

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Nee, want het is een debat.

De heer **EERDMANS** (lr). Toch even proberen.

(Gelach.)

Even de vragen, ja. Die kwamen van de heer Vonk en van uzelf. Die vraag ging over ambtenaren en of wij daar allemaal zo over dachten. Het antwoord is: ja. Ik moet zeggen: ik sta met stijgende verbazing deelgenoot te zijn van een debat waarin wij het hebben over de mores in de raad. Ik weet nog dat mevrouw Laan naar het plafond vloog als het ging over haar aanspreken als oud-wethouder. Hier is het meermalen gebeurd in mijn richting en ook in de richting van collega-oud-wethouders. Daar doen wij niet meteen zo moeilijk over als mevrouw Laan. Het andere punt is ...

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Voordat u verdergaat, mijnheer Eerdmans, ik heb de raad daar ook op gewezen, dus u hoeft niet te antwoorden in uw voormalige rol.

De heer **EERDMANS** (lr). Ik wilde net zeggen: daar doe ik niet zo moeilijk over, persoonlijk, omdat ik dat best relevant vind, een dergelijke vraag. Alleen wordt er dus wel heel erg gelet op het punt 'ambtenaren moeten beschermd worden, ambtenaren mogen niet worden aangevallen', terwijl de beste advocaat daarvoor inderdaad de burgemeester is, volgens mij en er over heel wat ambtenaren is gesproken – niet alleen door Leefbaar Rotterdam – in deze raad. Ik noem Willem Scholten, toen nog Gemeentelijk Havenbedrijf Rotterdam. Marco Pastors is het menigmaal over gegaan en niet heel positief. Er is nooit op de linkerzijde gezegd: jongens, is dat nou wel zo kies om het over een ambtenaar te hebben? Als het hem bevalt wel. Als het niet zo goed uitkomt, is het vaak wat lastiger. Dat is hypocriet. Dat vind ik met twee maten meten. Als het gaat over mijn rol als wethouder: ik herinner mij niet dat wij in het college – ik heb net bij mijn collega Struijvenberg, een lopende

encyclopedie, gecheckt of wij het expliciet over deze twee medewerkers hebben gehad in het college. Daar is niet over gesproken. Natuurlijk wel over de Amsterdamse situatie vertaald naar de Rotterdamse situatie. Daar is wel degelijk over gesproken, maar niet over dit specifieke onderwerp en sterker nog: de geluiden die onze fractie hebben bereikt vanuit de sleutelfiguren uit het netwerk zijn pas na ons aftreden bij ons bekend geworden. Dus wat dat betreft is daar een helder verhaal over, denk ik.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Even voor de duidelijkheid. Ik sprak u niet aan in uw rol als voormalig wethouder. Ik sprak u aan in uw rol als fractievoorzitter van de partij Leefbaar Rotterdam hier in de raad met de vraag of uw gehele partij zich kan vinden in deze werkwijze.

Ik vind het heel prettig dat u nog even memoreert dat de heer Struijvenberg een wandelende encyclopedie is. Dat probeerde ik namelijk ook te doen in mijn termijn en de heer Struijvenberg zat erbij toen de raad acht jaar geleden een debat had over 'hoe gaan wij om met zulke situaties als er twijfels zijn over eventuele integriteit van ambtenaren?'. Toen is afgesproken dat wij op dat moment die werkwijze hanteren, analoog aan de gedragscode van raadsleden, dat wij aankloppen bij de voorzitter van de raad. De heer Struijvenberg zat erbij in dat debat waar dat is besproken, dus ik vraag u nu ook weer, als voorzitter van de fractie van Leefbaar Rotterdam: is in uw fractie gesproken over of er niet op een andere manier met deze kwestie moest worden omgegaan, namelijk dat intern aanklaarten bij de burgemeester in plaats van door schriftelijke vragen waarin deze ambtenaren met naam en toenaam werden genoemd? Misschien heeft de heer Struijvenberg u daarbij wel even geholpen om te memoreren dat dit inderdaad de benodigde gedragswijze is.

De heer **EERDMANS** (lr). Heel kort. Ik gaf net het voorbeeld van Marco Pastors.

Nadien is door velen de regel overtreden. Ik zeg: in hoogst uitzonderlijke situaties is het wel degelijk zo dat je dat moet kunnen doen – alleen uitzonderlijk – en in dit geval was de publicatie in De Telegraaf voorafgaande aan het memoreren van deze twee medewerkers in de schriftelijke vragen. Dus in dat geval vind ik het ook te billijken, want de namen en de foto's stonden al in De Telegraaf en dat kwam niet door mevrouw Hoogwerf.

Mevrouw **ROEST** (gl). Ja en de citaten van uw collega's stonden ook al in De Telegraaf, dus dat is ook een discussie van: wat was er eerder, de kip of het ei? Voorzitter, de heer Eedmans zegt: Ja, maar er wordt ook over andere ambtenaren gesproken. Wij hebben hier niet de afspraak dat wij helemaal nooit over het functioneren van ambtenaren kunnen spreken. De afspraak is dat wij deze ambtenaren beschermen door niet hun naam en dergelijke te noemen en de wereld in te slingeren, maar dat wij hen aanspreken bij hun functietitel. Dat is de afspraak, dus het is helemaal niet onmogelijk in dit huis om een debat te hebben over het functioneren van ambtenaren als dat nodig is, maar wij hebben wel de afspraak met elkaar gemaakt: deze ambtenaren kunnen zich niet verdedigen, dus het is niet kies om ze publiekelijk aan de schandpaal te nagelen, met naam en toenaam genoemd, en wij spreken het college aan op het functioneren van ambtenaren. Ik zie u alweer zitten. Ik geloof dat wij er niet uitkomen zo onderling, maar deze discussie zullen wij vast nog een keer herhalen in het presidium. Wellicht dat wij er dan wel uitkomen.

De heer **KARREMANS** (vvd). Mijnheer de voorzitter. Ook om dat even scherp te krijgen: de vragen die ik stelde over de rol van de toenmalige wethouder Veilig, heb ik gesteld aan het college, niet aan de heer Eedmans zelf. Dat voor de duidelijkheid. Ik heb daar ook nog geen antwoord op gehad, dus in de zin of er ... Mijn vraag was ook niet of het besproken is, maar of

er signalen waren en wat daarmee gedaan is. Dat antwoord zou ik graag nog van het college willen hebben als dat mogelijk is.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Mijnheer de voorzitter. Ik zat in het vorige college, dus ik kan dat, wat dat betreft. Ja, dat mag wel. Als lid van het vorige college kun je dat wel doen, want ik ben volgens mij lid van het college, mijnheer Eedmans. Het is mij niet bekend. Laat dat helder zijn. Ik zal dat bij de burgemeester navragen, maar wij hebben het voor zover mijn aanwezigheid in het college betreft – en het kan zijn dat ik er één keer niet ben geweest – daarover niet gehad in het college en ik heb ook geen enkele aanduiding van directie Veilig gehad dat die aanwijzingen er waren.

De heer **KARREMANS** (vvd). Mijnheer de voorzitter. Voor mij strekt het niet alleen tot wat in het college is besproken of wat het college is duidelijk gemaakt. Waar het om gaat, is of de wethouder Veilig in zijn werkzaamheden als wethouder Veilig toen die signalen binnen heeft gehad, of dat nou wel of niet in het college is besproken. Ik begrijp dat dat een mogelijkheid zou kunnen zijn en dat de wethouder Visser daarvan wel of niet op de hoogte zou kunnen zijn. Maar misschien kan daarop dan later nog antwoord worden gegeven, omdat de burgemeester en nu niet is. Ik vind dat wel van wezenlijk belang.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Nou is het lastig dat de burgemeester hier ter plaatse geen toezegging kan doen omdat hij er niet is. Kan de locoburgemeester een toezegging doen dat dat uitgezocht wordt?

De heer **WIJBENGA** (vvd) (wethouder). Wij zoeken dat uit.

(Gelach.)

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Wij noteren een toezegging van de locoburgemeester namens de burgemeester dat dit punt uitgezocht wordt.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Punt van de orde van de heer El Ouali.

De heer **EL OUALI** (nida). Namelijk een aantal vragen die gesteld zijn, ook vanuit NIDA, die nog onbeantwoord liggen. Mag ik ze herhalen?

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Herhaalt u ze als u bij de feitelijke vraag van zojuist blijft.

De heer **EL OUALI** (nida). Ik zal zo feitelijk mogelijk blijven, voorzitter. Mijn vraag ging erover dat het college heeft gesteld dat er een grens is overschreden. Mijn vraag hierover aan het college was driedelig: Wie acht het college hiervoor verantwoordelijk? Ik heb dat heel expliciet gevraagd: is dat een medium, De Telegraaf of is dat de journalist, specifiek Wierd Duk of is dat misschien wel een raadslid of alle drie? De tweede vraag was: welke grens is dan even heel specifiek overschreden? En de derde vraag: welke consequenties kan het college hieraan verbinden? Die laatste vraag is deels beantwoord, maar ik wil hem toch nog even wat specifieker hebben.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Anderen nog voor dit moment? Zo niet, dan stel ik voor dat wij een schorsing combineren met de ... Oh, wethouder Visser.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Mijnheer de voorzitter. Ik dacht: dat doen wij even voor de schorsing. Waar het nadrukkelijk om gaat, is dat wij natuurlijk geconfronteerd zijn – laat dat helder zijn – met een artikel in De Telegraaf. Wat er overschreden is, dat zal glashelder zijn: naam en toenaam, foto en dergelijke. Dat is iets wat wij niet kennen, niet willen en ook niet moeten toelaten. Wat betreft dat het later met naam en toenaam in de schriftelijke vragen stond, volgens mij ligt er een heel duidelijke motie dat je dat niet moet willen. Dat vind ik in elk geval als lid van het college, maar u gaat daar in uw manier van werken met de griffie vast en

zeker iets van vinden of straks onderling regelen.

Consequenties heb ik volgens mij benoemd. Wat wij kunnen doen, hebben wij juridisch onderzocht. Wij hebben de mensen daarover geïnformeerd. Wij laten het aan de betrokken medewerkers om die keus daarin te maken.

De heer **EL OUALI** (nida). Bij dit laatste punt wil ik mij niet zomaar neerleggen, want wij hebben natuurlijk ook een situatie meegemaakt waar het een raadslid betrof, iemand die zichzelf wel kon verdedigen, ook door een medium is beschuldigd en waarin daadwerkelijk is gehandeld en er ondersteuning kwam vanuit ons ambtelijk apparaat. Dus ik hoor de afweging, maar ik snap haar niet op het moment dat ik deze analogie opzoek.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Mijnheer de voorzitter. Die analogie is een-op-een hetzelfde. Uw raad heeft met het betrokken CDA-raadslid het gesprek gevoerd of dat wel of niet verstandig was en hij heeft daaraan nadrukkelijk zijn goedkeuring gegeven. Op basis daarvan bent u als raad actief geworden, wat ik zeer heb toegejuicht. Nu praten wij met deze medewerkers en de vraag is aan de medewerkers hoe wij daarmee omgaan – en als persoon moeten zij die aangifte doen of een andere vorm kiezen – en of wij dat in gezamenlijkheid kunnen doen. Wij zullen dat zeker faciliteren, maar de vraag ligt bij de betrokken medewerkers.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Goed, daarmee komen wij bij het einde van de beraadslagingen voor dit moment. Ik stel voor de stemming over de moties na de theepauze te doen. Mevrouw Roest.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Ik was onder de indruk dat dit alleen nog maar de eerste termijn was. Nou kan ik mij voorstellen dat er wellicht geen behoefte is aan een tweede termijn. Dat kan, maar ik had nog wel een vraag openstaan die ik aan mevrouw Hoogwerf had gesteld en waar ik wel graag een

antwoord op wil. Ik had eigenlijk verwacht dat zij dat in de tweede termijn zou gaan geven, dus misschien mag ik de vraag nog een keer stellen, zodat wij dat toch nog even op een goede manier kunnen afsluiten.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Dat mag.

Mevrouw **ROEST** (gl). Ik had namelijk aan mevrouw Hoogwerf gevraagd, heel direct: waarom hebt u nou gekozen voor deze route? Waarom hebt u er niet voor gekozen, desnoods nog na dat Telegraafartikel, niet die schriftelijke vragen te stellen, maar gewoon intern bij de burgemeester aan te kloppen, zoals wij met ons allen hebben afgesproken in dit huis?

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Omdat dat totaal geen enkele zin gehad zou hebben. Dat hebben wij vandaag met ons allen weer zien gebeuren. Schandalig.

Mevrouw **ROEST** (gl). Betekent dit dat u geen vertrouwen hebt in onze burgemeester?

De heer **ENGBERTS** (pvda). Mijnheer de voorzitter. Ik vind dat die vraag wel even door de microfoon beantwoord moet worden, want ik hoorde hem ook even zo. De suggestie was: gaat u deze route of gaat u naar de burgemeester? Het antwoord daarop was: dat had geen enkele ...; daar had ik eigenlijk geen fiducia in. Dit behoeft wel enige toelichting op dit moment.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mevrouw Hoogwerf geeft aan daarop geen toelichting te zullen geven.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Toch wel even. De vraag was heel helder en het antwoord was: wij hebben vandaag kunnen zien dat dat geen enkele zin heeft. Doelde u daarmee op de reactie van het college of de manier waarop in de raad ermee is omgegaan?

(Reactie buiten de microfoon.)

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Het is onderdeel van het debat.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Volgens mij is het nogal fundamenteel voor het functioneren van deze raad om een antwoord te krijgen op deze vraag. Als mevrouw Hoogwerf deze vraag niet wil beantwoorden omdat zij naar haar mening te weinig tijd heeft, dan geef ik haar met alle liefde tien minuten erbij, maar wij moeten wel als raad een antwoord krijgen op deze vraag, want als u dit in de lucht laat hangen ... Het is onze voorzitter van onze raad en u moet hier een antwoord op geven, want op het moment dat wij dat niet krijgen, blijft dit in de lucht hangen en dat is niet gezond voor het functioneren van zowel onze raad als van onze democratie.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Voordat wij hier een heel ordedebat over gaan hebben, denk ik dat het verstandig is dat mevrouw Hoogwerf deze vraag in ordetijd kort beantwoordt.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Ja, met alle plezier kort. Ik heb het volgens mij al aangegeven. Ik schrik ervan als ik zie wat er gebeurt op het moment dat je zoiets neerlegt. De beantwoording van onze vragen is het zand in je ogen strooien. Het was geen volledige beantwoording. Het was niet volledig helder als het gaat om de problematiek die is aangekaart in De Telegraaf. Het wordt weggeschoven als 'belachelijk' en als iets om je voor te schamen. Hier in de raad wordt alleen maar gesproken over de toon en de procedures en niet over het feit dat wij te maken hebben met een uitdaging op dat vlak. Het had geen enkele zin gehad en ik hoop echt dat wij dit debat over een tijdje op een fatsoenlijke manier met elkaar kunnen voeren, zodat wij over de veiligheid kunnen praten.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Nu gaan wij weer terug naar de klok die wel loopt. Mevrouw Roest.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Ik vind het prima om het op de klok te doen, maar mijn vraag was: Hebt u vertrouwen in de burgemeester? Voelt u zich als raadslid genoeg serieus genomen dat als u met een zorg naar de burgemeester stapt dat hij daar op een goede manier mee omgaat? Ik vind dat een heel fundamentele vraag en u draait om het antwoord heen. Ik wil graag echt een 'ja' of 'nee' op deze vraag.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. De burgemeester gaat voor zijn mensen staan en dat hoort hij, denk ik, ook te doen. Maar het gaat hier ook om zorgen die zijn aangegeven vanuit andere kanalen. Daarom vind ik ook dat het verstandig zou zijn als er een extern onderzoek gedaan zou worden omdat de zorgen die geuit worden wat mij betreft reëel zijn. Ik begrijp dat je voor je mensen gaat staan. Dit siert mensen ook, dus ik wil mij echt niet in dat soort bewoordingen over de burgemeester uitspreken. Dat is niet nodig wat mij betreft, maar als het gaat om het functioneren heb ik zorgen, ja, wel degelijk. En als ik zie hoe dat debat vandaag gegaan is en hoe stevig de beantwoording van onze vragen was – dus niet feitelijk op de inhoud ingaan, maar gelijk wegduwen – dan vind ik dat jammer. Deze situatie verdient gewoon een serieus, gedegen onderzoek.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Sorry, ik vrees dat wij toch naar een tweede termijn gaan op deze manier, want dit is toch werkelijk ... Er wordt nu enorme twijfel geuit over de manier waarop de zaak is behandeld. Volgens mij is dat keurig. Er wordt voortdurend gezegd: de vragen zijn onjuist beantwoord. Er blijft van alles in de lucht hangen. In een paar moties die straks in stemming komen, wordt voorgesteld om de zaak scherper met elkaar af te spreken en ik heb het gevoel dat Leefbaar Rotterdam daar in ieder geval – op zijn zachtst gezegd – enorme moeite mee

heeft. Maar als wij straks die regels en afspraken scherper maken, dan zitten wij daar natuurlijk wel met elkaar en ik denk dat het goed is om in ieder geval te weten of Leefbaar Rotterdam dan wel de route kan bewandelen. Want natuurlijk, hè? Na de aanval sta je voor je mensen. Dat is juist. Dat wordt ook onderschreven, maar de vraag is natuurlijk: op het moment dat er een signaal is, of je dan het vertrouwen hebt om ernaartoe te stappen en het aan de orde te stellen. Is dat de route die dan nog bewandeld kan worden? En als dat niet zo, dan hebben wij een ernstig probleem.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Ik wens mijn vraag ook in ordetijd te stellen.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Dit wordt dus een onmogelijk debat op deze manier, vooral omdat wij praten over iemand die niet aanwezig is op dit moment. Ik stel voor dat wij schorsen. Ik verzoek de woordvoerders en de fractievoorzitters zich te voegen in de leeskamer en de anderen een theepauze te nemen. En ik verzoek de locoburgemeester om mee te gaan. De vergadering is geschorst.

(Schorsing.)

Ik heropen de vergadering. Aan de orde is de tweede termijn van de beraadslaging over het onderwerp 'Gemeenteambtenaren'. Voor het vervolg van deze beraadslagingen voor de tweede termijn wijs ik u erop dat de zaken die de burgemeester aangaan niet meer aan de orde kunnen zijn. Daarover wordt het gesprek op een later moment voortgezet en er zal in het presidium besproken worden waar en wanneer en op welke wijze dat zal gebeuren. Punten die daarover gaan, zal ik afhameren. Dus wij gaan nu naar de beraadslaging in tweede termijn over dit punt voor zover het de portefeuille van wethouder Visser betreft. Daarna gaan wij stemmen over de moties en daarna gaan wij terug in de agenda naar de actua's die nog openstaan.

Ik kijk de zaal rond wie er behoefte heeft aan een tweede termijn.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Ik zal proberen mij zo veel mogelijk te houden aan de beperkingen die wij samen hebben afgesproken, maar ik heb toch wel de behoefte om iets algemeen te zeggen. Kijk, wij van GroenLinks zijn geneigd om iedereen het voordeel van de twijfel te geven en dat geldt natuurlijk ook voor Leefbaar Rotterdam en mevrouw Hoogwerf. En mevrouw Hoogwerf probeert iets aan te kaarten wat voor haar heel belangrijk is en waar zij aandacht voor wil. Dus tot zo ver heb ik daar helemaal geen probleem mee. Mijn probleem betreft met name de manier die zij gekozen heeft om het aan te kaarten. Ik wil echt met alle wil van de wereld erop vertrouwen dat zij te goeder trouw probeert iets aan te kaarten, alleen het punt dat ik hier heb proberen te maken vandaag is dat zij net ook in haar antwoord op mijn vraag zegt: Wij willen dat dit onderzocht wordt. Wij willen het tot op de bodem uitgezocht hebben. Maar zij heeft geen enkele motie ingediend en geen vragen gesteld over een onderzoek of wat dan ook en dan blijft voor mij niets anders over dan de conclusie te trekken dat u niet zozeer dat onderzoek wilt, maar dat u hier vooral verwarring wilt zaaien. Dat vind ik heel jammer en daar laat ik het voor nu ook bij.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Anderen in tweede termijn op dit punt? Wil de VVD-fractie mevrouw Van Groningen terughalen, zodat wij kunnen gaan stemmen? Dat heb je weleens bij de VVD. Ik kijk rond of wij verder nog leden missen. Mevrouw Zeegers zou ik graag terug willen in de zaal. Dan zetten wij de bel ook nog maar even aan. De heer Van Schaik mis ik. Hij mag zich niet laten vervangen door zijn broer die wel in de zaal is. De heer Simons, is die in de zaal? Mag ik de leden echt verzoeken om als wij schorsen en duidelijk weer op een bepaald tijdstip beginnen in de zaal te zijn? Dank u wel. Dat is echt net op

tijd. Gaat u op uw stoel zitten, want anders mag u niet deelnemen aan de stemmingen. De volgorde van de stemming. Let u even op, want wij stemmen in een afwijkende volgorde. Om te beginnen motie 1. Dan motie 4. Dan moties 2, 3 en 5. Hebt u dat genoteerd? Dan gaan wij over tot stemming. Ik kijk rond of er behoefte is aan stemverklaringen en dat is het geval bij mevrouw Eskes.

Mevrouw **ESKES** (cda). Heel kort. Motie 4 steun ik van harte. Ik denk dat het goed is dat wij geen namen meer gebruiken in voorstellen. Van motie 5 kan ik het tweede deel redelijk onderschrijven, maar vooral het eerste deel van de motie ... Ik vind het echt niet aan ons als partij om een andere partij de maat te nemen via een motie. Dat doe ik ook niet op het moment dat ik bezwaar heb tegen andere dingen die partijen noemen, dus om die reden zullen wij die niet steunen. Van motie 1 heeft de wethouder duidelijk gemaakt dat het in eerste instantie aan de medewerker is. Om die reden zullen wij dat ook niet steunen.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mijnheer de voorzitter. Voor ons geldt voor een groot deel hetzelfde als wat mevrouw Eskes net zei. Motie 1 zullen wij niet steunen omdat de wethouder een toezegging heeft gedaan dat er steun is van de gemeente wanneer medewerkers dat willen, maar dat wij niet vinden dat wij als raad de gemeente dan wel medewerkers moeten verplichten een juridische procedure aan te gaan. Motie 3: wij vinden het ook wat ver gaan om sancties te formuleren richting raadsleden. De overige moties hebben onze steun.

Mevrouw **HOOGWERF** (lr). Mijnheer de voorzitter. Ondanks het feit dat wij ook in het debat al hebben uitgesproken dat wij de mores om ambtenaren niet bij naam in debatten, schriftelijke vragen et cetera te benoemen, vinden wij waartoe de moties daaromtrent oproepen toch iets te ver gaan, omdat je dat ook gewoon feitelijk niet kunt afdwingen. De vrijheid om te handelen als raadslid vinden wij belangrijk. Daarom zullen wij tegen de moties stemmen, maar

de mores, daar kunnen wij ons absoluut 100% in vinden.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mijnheer de voorzitter. Van de orde. Alles overdenkende. Ik hoop niet dat ik uw stemvolgorde daarmee erg in de war breng, maar gezien het feit dat de wethouder een toezegging heeft gedaan het bij de medewerkers neer te leggen, ben ik volgaarne bereid die motie in te trekken die strekt ter juridisch aansprakelijk stellen van De Telegraaf.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Dat betreft motie 1, 'Aanpakken lasterlijke berichtgeving over Rotterdamse ambtenaren'. Die is op dit moment dus ingetrokken.

De heer **EL OUALI** (nida). Mijnheer de voorzitter. Meer een vraag: worden de moties nog voorzien van een collegeadvies? Dit is wel het gebruik en het lijkt mij goed als wij dat handhaven. Het is alreeds gebeurd?

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Een drietal moties betreft moties van de raad en die zijn dus niet voorzien van een collegeadvies. De vierde motie is voorzien van een collegeadvies. Ik hoop dat dit uw vraag beantwoordt.

De heer **EL OUALI** (nida). Dat verklaart het inderdaad, voorzitter.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Stemverklaringen. Eenmaal, andermaal, niet aan de orde, dan gaan wij stemmen en wij beginnen met motie 4, 'Bescherm de Rotterdamse ambtenaren'. U kunt stemmen. De motie is met 33 stemmen voor en 12 tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van Leefbaar Rotterdam en PVV.

Wij gaan naar motie 2, 'Raadsinstrumenten niet inzetten voor integriteitsvraag ambtenaren'. U kunt stemmen. Wil mevrouw Yildirim aangeven via de

microfoon wat haar stem is, dan tellen wij die mee?

Mevrouw **YILDIRIM** (pvda). Dat is voor, ja.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Daar mee is motie 2 met 33 stemmen voor en 12 tegen aangenomen. Tegen stemden de fracties van Leefbaar Rotterdam en PVV.

Dan gaan wij naar motie 3, 'Sanctioneringsmechanisme'. U kunt stemmen.

Mevrouw **YILDIRIM** (pvda). Dat is tegen.

De heer **SEGERS** (cda). Mijne doet het niet, voorzitter. Tegen.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Met de stemmen van de leden Segers en Yildirim ook tegen is motie 3 met 38 stemmen tegen en 7 voor verworpen. Voor stemden de fracties van DENK, NIDA en 50PLUS.

Dan gaan wij tot slot naar motie 5, 'Verantwoordelijkheden volksvertegenwoordigers'. U kunt stemmen.

Mevrouw **YILDIRIM** (pvda). Ook voor, voorzitter.

De **VOORZITTER** (de heer Verheij). Mijnheer Segers, wat is uw stem? Tegen. Met 24 stemmen voor en 21 tegen is deze motie aangenomen. Tegen stemden de fracties van Leefbaar Rotterdam, VVD, Partij voor de Dieren, ChristenUnie-SGP, CDA en PVV.

Hetgeen ons brengt bij het einde van dit agendapunt. Wij gaan terug in de agenda naar de actualiteiten.

8.2. Verzoek tot beraadslaging over 'Rapport International Stadia Group inzake Feyenoord City', aangevraagd door het lid Van der Velden.

(Dit punt is omgezet in actualiteit 3.4.1.)

3. *Actualiteiten (voortzetting ochtendzitting).*

(De heer Verheij draagt het voorzitterschap over aan mevrouw Zeegers.)

3.4.2. *Actualiteit over 'Stop stagediscriminatie', aangevraagd door het lid Van Baarle.*

3.5. *Actualiteit over 'Sluiting zorgrestaurant De Kristal in Nesselande door Humanitas', aangevraagd door het lid Van Elck.*

(De raad heeft de aan de orde zijnde actualiteiten behandeld.)

4. *Regeling van werkzaamheden.*

4.1. *Regeling van werkzaamheden over 'We gaan niet tussen wal en schip raken', aangevraagd door het lid Van Groningen.*

4.2. *Regeling van werkzaamheden over 'Hééé rolkoffer', aangevraagd door het lid Walgenbach.*

4.3. *Regeling van werkzaamheden over 'Katendrecht in de lift', aangevraagd door het lid Van Zevenbergen.*

(De raad heeft de aan de orde zijnde regelingen van werkzaamheden behandeld.)

5. *Vaststelling van de notulen van de raadsvergaderingen van:*

5.1. *14 juni 2018;*

5.2. *28 juni 2018;*

5.3. *5 juli 2018.*

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Wij gaan over naar de vaststelling van de notulen van de raadsvergaderingen. Ik wil voorstellen om deze notulen als hamerstuk te behandelen. Heeft dat uw instemming? Ja. Aldus vastgesteld.

6. *Mededeling van ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals*

genoemd op de digitale doorlopende lijst 2018 weken 27 tot en met 35.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Agendapunt 6, 'Mededeling van ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2018 weken 27 tot en met 35'. Mijn voorstel is om dit punt als hamerstuk te behandelen. Aldus vastgesteld.

7. *Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet.*

7.1. *Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet van de bijlage behorende bij de brief van burgemeester en wethouders inzake 'Samenvatting brugfinanciering Stadion Feijenoord nv'.*

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Wij gaan over naar agendapunt 7.1, 'Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet van de bijlage behorende bij de brief van burgemeester en wethouders inzake 'Samenvatting brugfinanciering Stadion Feijenoord nv''. Mevrouw Verkoelen heeft hiervoor het woord gevraagd en dat mag in technische tijd.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50plus). Mevrouw de voorzitter. Dank u wel. Dat is netjes. 50PLUS Rotterdam is voor openheid en transparantie en kan totaal niet overzien wat geheimhouding met betrekking tot de verstrekte informatie door het college voor gevolgen heeft. Vandaar dat 50PLUS Rotterdam tegen geheimhouding is en zowel bij agendapunt 7.1, 'De bijlage behorende bij de burgemeestersbrief inzake samenvatting brugfinanciering Stadion Feijenoord nv' als wel bij 7.2, 'Brief inzake de ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf' stemt 50PLUS tegen.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mevrouw de voorzitter. Het zal u niet verbazen dat wij ook tegen geheimhouding

stemmen, zowel voor de brugfinanciering van Stadion Feijenoord nv als recente ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf. Wij zien werkelijk waar niet in waarvoor Stadion Feijenoord nv – waarvoor geheimhouding opgelegd moet worden, dus vandaar dat wij daartegen zijn.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Aan de rest van de fracties de vraag: kunnen wij met de stem tegen van de Partij voor de Dieren en de Partij Ouderen, 50PLUS, deze geheimhouding bekrachtigen? Ja? Aldus bekrachtigd.

7.2. Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet van de brief inzake recente ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf.

11. Vervallen.

12. *Het (tweede herziene) voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Maasvlakte 2'.*

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Door naar agendapunt 12, 'Het (tweede herziene) voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Maasvlakte 2''. Het woord is nu aan de heer Leewis.

De heer **LEEWIS** (gl). Mevrouw de voorzitter. Dank voor het woord. Dank ook aan de wethouder voor dit bestemmingsplan. Het is overduidelijk dat hier veel tijd en veel moeite in is gaan zitten. Ik heb ook verschillende partners gesproken die een zienswijze hebben ingediend, die allemaal erg te spreken zijn over de open instelling van de gemeente en het Havenbedrijf bij de opstelling van dit bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan biedt dan ook belangrijke ruimte in onze beleving voor de energietransitie die de haven zal moeten doormaken. De extra ruimte die gecreëerd wordt voor het neerzetten van windmolens is belangrijk voor onze energievoorziening, maar ook bijvoorbeeld de extra ruimte die er is voor de bouwers van die windmolens die straks

als het goed is op grote schaal in de Noordzee staan. Dat zijn belangrijke ontwikkelingen en het bestemmingsplan is een belangrijke bijdrage om deze ontwikkelingen te stimuleren.

Een andere ontwikkeling die in de energietransitie zit in dit bestemmingsplan is het extra bestemmen voor het gebruik van biomassa. Nou is biomassa op zichzelf best een ingewikkeld onderwerp, zeker als het gaat over energietransitie. Biomassa kan een enorm milieu verstorende en bedreigende substantie zijn. Als het gaat om het kappen van oerbossen in Noord-Amerika of Polen om die vervolgens op te stoken in bedrijfsprocessen kan er van een duurzame techniek geen enkele sprake zijn.

Aan de andere kant zijn er nieuwe technieken die gaan over het kweken van algen op basis waarvan plastics of biobrandstoffen gemaakt kunnen worden die wel degelijk op termijn een bijdrage kunnen leveren aan duurzame ontwikkeling. Dat is ook de reden waarom ik een motie heb gemaakt, omdat het selecteren op welke soort biomassa nu gebruikt wordt in die Rotterdamse haven nog niet verwerkt is. Ik wil deze motie hierbij aanbieden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). De heer Leewis heeft de volgende motie ingediend:

Motie 1, Duurzame biomassa in haven

'De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op 6 september 2018 ter bespreking van 'Het (tweede herziene) voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan Maasvlakte 2'; constaterende dat:

- een belangrijke doelstelling van het voorliggende bestemmingsplan Maasvlakte 2 is om ruimte te bieden aan nieuwe duurzame en circulaire economische activiteiten;
- met het oog hierop het bestemmingsplan Maasvlakte 2 ruimte biedt aan activiteiten op basis van, of met gebruik van, biomassa;

- biomassa een zeer breed begrip is waaronder zowel stoffen vallen met een zware belasting voor milieu en natuur als stoffen die bij juist gebruik bij kunnen dragen aan de transitie naar een duurzame en circulaire economie;
- overwegende dat:
- de gemeente Rotterdam en het Havenbedrijf Rotterdam beide grote ambitie hebben voor het verduurzamen van de activiteiten in de haven;
- alleen het gebruik van duurzame biomassa een bijdrage levert aan deze ambities;
- Stichting Nederlands Normalisatie-Instituut (hierna: NEN) een norm heeft geformuleerd voor duurzame biomassa voor hernieuwbare energietoepassingen: NEN NTA-8080;
- verzoekt het college:
- in de Duurzaamheidsvisie en de Havenvisie te onderzoeken of het toepassen van eisen voor duurzame biomassa, zoals de NTA 8080, bijdraagt aan het verduurzamen van één of meerdere bedrijfsprocessen;
- in dit verband gezamenlijk met het Havenbedrijf te bepalen welk instrumentarium het meest geschikt is om te sturen op duurzaam gebruik van biomassa in de haven. Hierbij kan gedacht worden aan publiekrechtelijk instrumentarium of gronduitgifte door het Havenbedrijf Rotterdam;
- en gaat over tot de orde van de dag.'

w.g. S. Leewis, C.M. Zeegers, D.P.A. Tak, R.G.C. Segers-Hoogendoorn, T.J. Vonk, N.D.Z.R. Mohamed-Hoesein, E. Büyükcifci

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **LEEWIS** (gl). Daar wilde ik nog aan toevoegen dat de motie medeondertekend is namens D66, CDA, DENK, NIDA en de Partij van de Arbeid.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd).
Mevrouw de voorzitter. Vandaag praten wij over het bestemmingsplan van de Tweede Maasvlakte en dat is een belangrijk

onderwerp, want sinds het bestaan van Rotterdam in de Middeleeuwen heeft Rotterdam al een haven met een overslagfunctie gehad. Kunt u zich voorstellen in de Middeleeuwen: scharrelend door de straatjes met karretjes? Toen al hadden wij de handen-uit-de-mouwenmentaliteit en sinds de aanleg van de Nieuwe Waterweg is het alleen nog maar beter gegaan met onze Rotterdamse haven. Alles kwam in een stroomversnelling. Zie hier waar wij vandaag staan. Rotterdam is een stad die altijd met zijn tijd is meegegaan en daar zijn wij trots op. Gisteren, toen wij als commissie door de Rotterdamse haven voeren, voer daar het allergrootste containerschip met tienduizend containers aan boord door de haven naar binnen. Een unicum en wat ons betreft is dat geweldig omdat wij hopen dat met de aanleg van de Tweede Maasvlakte wij juist meer van dit soort containerschepen naar Rotterdam kunnen halen. Voor ons ligt het bestemmingsplan dat in onze ogen goed doordacht in elkaar zit. Daar is veel tijd, energie en liefde aan besteed om te kijken hoe wij het het beste kunnen inpassen. Wel blijven er wat ons betreft twee kritische punten waar wij graag bij willen stilstaan. Allereerst bereikbaarheid over o.a. de weg. Verkeersstudies voorspellen dat de ontwikkeling van de Tweede Maasvlakte geen effect zal hebben op de reeds bestaande problemen op de wegen, zowel provinciaal als op de A15. Echter, als wij die wegen niet laten doorstromen, loopt ook de haven vast. Een wereldhaven van dit niveau zou goed ontsloten moeten zijn en alle wegen zouden moeten stromen als het water in de Maas. Wij zullen dan ook de verkeersontwikkeling nauwgezet blijven volgen en waar nodig terugkomen op dat onderwerp bij de wethouder als wij merken dat het niet doorstroomt. Het tweede punt is de locatie van een strandpaviljoen in relatie tot de nieuwe locatie van Futureland. In de commissie hebben wij de wethouder meermalen gevraagd oog te houden voor de locatie van een paviljoen in dit gebied. Wij begrijpen dat het lastig is om nu een

toezegging te doen waar het komt, maar wij willen niet dat deze ondernemer tussen wal en schip raakt. Er is onzekerheid over de locatie en pas als alle onderzoeken zijn afgerond, weten wij waar het komt. Toch hoor ik graag van de wethouder dat hij erop blijft toezien dat het strandpaviljoen wel bestemd wordt in dit bestemmingsplan.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Er wordt zojuist gezegd: sinds de Middeleeuwen. Nou, ik ben niet betrokken sinds de Middeleeuwen, maar als directeur van de Natuur- en Milieubeweging mocht ik er reeds bij betrokken zijn vanaf 1996. Alle convenanten heb ik mogen ondertekenen voor de Tweede Maasvlakte en ik moet u heel eerlijk zeggen: Het strekt mij toch ... Ik ben er toch wel enigszins trots op dat ik toevalligerwijs vandaag de tweede herziening tot vaststelling van dit bestemmingsplan Tweede Maasvlakte ... Sinds ik erbij betrokken ben, zijn wij helaas niet meer de eerste wereldhaven op economisch vlak, maar wij hebben in ieder geval wel weten te realiseren dat wij de meest duurzame haven van de wereld zijn geworden met het aanleggen van deze Tweede Maasvlakte. Dat strekt ons tot eer en het verhaal van GroenLinks deed mij genoeg. Ik ondersteun ook zeker uw verhaal. Ik had de motie niet gezien, anders had ik haar graag medeondertekend, maar wat betreft de biomassa onderschrijf ik dat geheel. 50PLUS zal dus met genoeg akkoord gaan met deze vaststelling.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Het woord is aan de wethouder.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mevrouw de voorzitter. Alle partijen krijgen toch de kans om wat te zeggen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Ja, ik had u niet zien staan. Het verzoek is om u voortaan eerst aan te melden als u wilt inspreken. Het woord is aan de heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mevrouw de voorzitter. Het fossiele tijdperk is voorbij, ook voor de Rotterdamse haven. De overstap van fossiel naar biomassa lijkt misschien een duurzame keuze, maar dat is slechts schijn. Houtpellets zijn een van de belangrijkste biomassa's waar de Rotterdamse haven zich op richt. Voor deze houtpellets worden oerbossen in Canada en Amerika gekapt, vindt vervuילend transport plaats en bij het stoken ervan komen naast CO₂ ook fijnstof en andere giftige stoffen vrij. Bomen kappen om ze te verbranden is niet duurzamer dan kolen stoken.

Palmolie is een andere zeer schadelijke biomassa waar de Rotterdamse haven zich op richt. Wij zijn zelf zo'n beetje de grootste doorvoerder van palmolie. Dat is heel goed voor de portemonnee, maar slecht voor de leefbaarheid van de aarde. De productie van palmolie gaat gepaard met grootschalige verwoesting van regenwouden, maar liefst 1 miljoen voetbalvelden per jaar. Wij hebben juist nu alle bossen keihard nodig in onze strijd tegen de klimaatverandering. Voorzitter, Maasvlakte 2 zou een duurzaam bedrijventerrein worden. Dat was de ambitie en daar wordt mee gepronkt, maar een haven die zich richt op houtpellets en palmolie kunnen wij onmogelijk duurzaam noemen. Daar mag geen plek voor zijn op de Maasvlakte 2. Daarom dient de Partij voor de Dieren een amendement in waarmee een grondslag wordt gecreëerd om foute biomassa te kunnen weigeren en met een tweede amendement schrappen wij de mogelijkheid voor fossiele bedrijven op de Maasvlakte 2 en daarmee onderstreept de Partij voor de Dieren dat er geen ruimte meer is voor fossiele industrie in de toekomst in een werkelijk duurzame haven.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). De heer Van der Velden heeft de volgende amendementen ingediend:

Amendement A, Biomassa gecertificeerd conform norm NTA 8080

'De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op 6 september 2018 ter bespreking van 'Het voorstel tot vaststelling van bestemmingsplan 'Maasvlakte 2'';

besluit:

1. Zienswijze 11.2 gegrond te verklaren, niet conform het raadsvoorstel;
2. De volgende wijziging in de regels aan te brengen:

Artikelen 4.1.1 onder f, 5.1.1 onder c en

6.1.1 onder d alle te wijzigen in:

'op- en overslag van biomassa gecertificeerd conform norm NTA 8080 met de bijbehorende be- en verwerking.'

w.g. R.T.J. van der Velden

'Toelichting:

Op Maasvlakte 2 dient er wat ons betreft geen ruimte te zijn voor schadelijke biomassa, bijvoorbeeld palmolie en houtsnippers. De norm NTA 8080 biedt een grondslag om in ieder geval de meest schadelijke biomassa te weren.'

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

Amendement B, Alleen biochemische industrie op Maasvlakte 2

'De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op 6 september 2018 ter bespreking van 'Het voorstel tot vaststelling van bestemmingsplan Maasvlakte 2';

besluit:

- in de toelichting de volgende tekstonderdelen te schrappen:
 - '1. Chemische industrie' (pp. 27);
 - 'Ad 1 Chemische industrie' met de daartoe behorende tekst (pp. 27-28);
 - 'of chemische industrie' (pp. 86, pp. 87);
 - 'en chemische' (pp. 88);
- in de toelichting de volgende tekstonderdelen te wijzigen:
 - '(chemische) industrie' in '(biochemische) industrie' (pp. 13);

- '(bio)chemische industrieën' in 'biochemische industrieën' (pp. 25);
 - '2. Biobased industrie' in '1. Biobased industrie' (pp. 27);
 - 'Waar de bestemming chemische industrie mogelijk is, is ook de bestemming biobased industrie mogelijk.' in 'Waar de bestemming biochemische industrie mogelijk is, is biobased industrie mogelijk.' (pp. 29, pp. 30, pp. 100);
 - 'chemische industrie' in 'biochemische industrie' (pp. 35, pp. 79, pp. 80, pp. 81, pp. 90);
 - 'voor 3 chemische clusters' in 'voor het biochemische cluster';
- de volgende wijzigingen in de regels aan te brengen:
- Artikelen 4.1.1. onder g; 5.1.1 onder d; 6.1.1 onder e; 7.1.1 onder a en 10.1.1 onder c. alle te wijzigen in:
- 'biochemische industrie met de bijbehorende be- en verwerking';
- en gaat over tot de orde van de dag.'

w.g. R.T.J. van der Velden

'Toelichting:

Het bestemmingsplan Maasvlakte 2 laat ruimte voor chemische activiteiten. Wij vinden het opportuun dat alleen biochemische industriële activiteiten zijn toegestaan op Maasvlakte 2 met oog op de grote uitdagingen die ons in de energietransitie te wachten staan. Wat betreft het duurzame karakter van biomassa verwijzen wij naar ons amendement 'Biomassa gecertificeerd conform norm NTA 8080'.

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

Dan is nu het woord – verder geen inspraak? – aan de wethouder.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder).
Mevrouw de voorzitter. Ik zou het op prijs stellen als ik die amendementen A en B zo snel krijg.
Voorzitter, wij hebben in de commissie uitgebreid gesproken over het Maasvlakte 2-bestemmingsplan en de

update daarvan. Ik krijg vanuit een aantal partijen ... Vooral het team krijgt complimenten en ik heb nog niet eerder meegemaakt dat een groot team 'tijd, energie en liefde' mocht horen over een bestemmingsplan, dus dat breng ik graag aan het team over. Ik weet hoe hard er is gewerkt.

Daar zijn een aantal opmerkingen bij gemaakt. Dat is de biomassa. Daar kom ik zo op. De motie en amendementen daarna. Een paar opmerkingen. VVD: bereikbaarheid over de weg. Wij hebben elkaar in de commissie ook daarover getroffen en ik vind de afspraak dat heel goed in de gaten te houden een heel goede en op het moment dat dat daadwerkelijk in de knel komt, moeten wij op tijd – want dat is bij infra altijd wel belangrijk – aan de bel trekken. Ik zeg er wel bij: maar het gaat bij de Maasvlakte natuurlijk ook over water, over de weg, over het spoor en vergeet ook zeker de pijpleidingen niet. Maar wij blijven de ontwikkelingen nauwlettend volgen.

Dan is ook gesproken over het strandpaviljoen. U weet dat er twee zaken spelen. Er speelt heel nadrukkelijk de wens – dat vele Rotterdammers die hebben – om op het strand van Maasvlakte 2 een goed horecapaviljoen te krijgen.

Maar wij hebben ook in de commissie kort gesproken over het expositiecentrum van het Havenbedrijf, het Havenervaringscentrum, zoals dat op het ogenblik heet en wij hebben mogelijk gemaakt dat dit ... Weliswaar moeten wij in het bestemmingsplan de ruimte creëren ... Ik heb de techniek meegekregen, maar ik denk dat u inmiddels informeel op de hoogte bent, dus dat weet u, dat wij een wijzigingsbevoegdheid hebben om, gegeven de zienswijze van Rijkswaterstaat, zo snel als mogelijk tot realisatie te kunnen overgaan. Alleen kunnen wij het niet nu tegelijk, het een en het ander. Dat weet u via het bestemmingsplan. Dus wij maken het mogelijk en – dat heb ik u ook toegezegd in de commissie – zo snel als ik inzicht heb in hoe wij dat met elkaar gaan doen ... Dat geldt voor beide. Als wij weten hoe het gaat met de horeca of dat wij eruit

zijn met het Havenbedrijf, dan laat ik u dat graag weten.

Dan de motie van GroenLinks. Wij hebben het denk ik in de commissie ook even kort over biomassa gehad en tegen elkaar gezegd dat een bestemmingsplan hier eigenlijk niet het geschikte instrument voor is en dat is wat wij hier natuurlijk vaststellen. Maar volgens mij nemen wij hier de ruimte – dat is volgens mij wat wij doen – om te kijken of wij het ook op een andere manier met elkaar hierover eens kunnen zijn.

En u zit al aardig in de techniek. Ik heb mij dat nu een beetje laten vertellen over de biomassa, over de normering en hoever wij zijn met certificering. Dat zijn de vraagstukken die daarbij spelen en er is contact geweest met het Havenbedrijf. Dit is een onderzoeksmotie, maar wel met de nadrukkelijke wens om, als dat kan, het ook te gaan regelen. Dat zeg ik graag toe. Dat wil ik ook gaan doen. Ik moet er wel bij zeggen dat er nog wel een aantal zaken moet gebeuren. Ik heb zelf de brief aan de Kamer gezien, ook over biomassa. Die kent u misschien, van de minister? Ook daar zie je aan dat het best een complex vraagstuk is. Maar wij gaan met het Havenbedrijf in gesprek en zo gauw als wij daar uitkomsten hebben, kom ik bij u terug. Dus ik kan die motie omarmen.

Dan heb ik één amendement. Is er één amendement? Ah, oké, ik wou zeggen. Het eerste amendement gaat over datzelfde 'conform norm NTA 8080'. Aan het amendement 'Biomassa gecertificeerd conform norm NTA 8080' kunnen wij volgens mij nog niet voldoen. Het is ook een amendement op een bestemmingsplan dat volgens mij nu te ver gaat. Dus ik kijk even naar u.

De motie vraagt om het te onderzoeken. Dat gaan wij eerst doen en volgens mij kunnen wij met de uitkomsten van die motie en als wij weten of het kan alsnog hierover spreken, maar nu gaat het iets te ver. Dus ik ontraad het amendement. Het is voor nu te verstrekkend. Het onderzoeken via de motie is prima.

Dan, over verstrekkendheid gesproken, amendement B. Dat zegt: alleen

biochemische industrie. Dat zegt dus eigenlijk – ik zeg het even in mijn woorden, maar ik denk dat de Partij voor de Dieren het met mij eens is – als je dat doorzet, zoals u dat daadwerkelijk voor ogen hebt, dan is er geen ruimte meer voor de petrochemische industrie op Maasvlakte 2. Dat gaat – dat proeft u van mij; u zult er niet verbaasd over zijn ... Maar dat gaan wij wat mij betreft niet doen. De Maasvlakte kent diverse opties waar het ging over toen wij de Maasvlakte hebben ontwikkeld: grootschalige chemie, distributie, logistiek en de containers. Er is nadrukkelijk vergroening aan de orde bij de chemische industrie, maar er wordt ook heel fors geïnvesteerd door de chemische industrie. Het gaat over miljarden euro's en wij weten met elkaar dat die vergroening er niet vandaag of morgen is. Maar u weet ook bijvoorbeeld Lyondell, van de week in het nieuws: 150 miljoen in een heel grote fabriek om juist te gaan verduurzamen. Ja, Lyondell is toch echt een club die ook in de petrochemische industrie zit. Als je die dat al onmogelijk maakt, dan weet ik niet hoe wij uiteindelijk die vergroening voor elkaar moeten krijgen. Dus het amendement om daadwerkelijk compleet te schrappen, moet ik echt ernstig ontraden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mevrouw de voorzitter. Dan verbaast mij toch een beetje de naam van het coalitieakkoord. Dat is 'Nieuwe energie voor Rotterdam'. Nu komt er eindelijk een keer een voorstel om dat echt drastisch te gaan veranderen en ook u ... Want u wilt ook een klimaatakkoord sluiten, onder andere met de haven. Dat u eigenlijk nu al gelijk zegt: "Nee, dat doen wij niet", dat verbaast mij. Het zou misschien beter zijn om er – als u het amendement niet wilt steunen – een keer een debat over te hebben, want ja, u voldoet nu natuurlijk niet aan uw eigen ambitie met betrekking tot nieuwe energie.

De heer **TAK** (pvda). Ik zou daar graag op willen reageren. Ik denk dat het buitengewoon naïef is om te denken dat wij inderdaad overnight naar een volledig

duurzame economie toe kunnen gaan. Ik ben het met u eens dat dat het einddoel is, maar dat bereiken wij niet met uw moties. Sterker nog: wij komen veel verder van het doel af te staan als wij uw motie aannemen, want dan is de industrie weg. Dan vestigt die zich ergens anders in de wereld en dan missen wij al die investeringen en vindt die innovatie dus niet plaats. Eigenlijk zal met uw motie het doel niet worden bereikt. Ik vind het dus ook buitengewoon naïef. Ik heb u hoog staan. U realiseert zich toch wel dat op het moment dat wij hier in Rotterdam de petrochemische industrie niet welkom heten, deze zich bij wijze van spreken in Afrika vestigt. Dan krijgen wij daar misschien nog wel vervuilenfabrieken dan wij hier in Rotterdam hebben.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Het zou een gemeenteraadslid sieren als hij eerst goed zijn stukken leest, want ik dien helemaal geen motie in, maar een amendement. Ja, dan moet u wel goed luisteren. Het woord 'overnight'. Sorry, ik ben hier in de Rotterdamse gemeenteraad. U gooit heel veel met Engelse termen. Kijk en als wij zo gaan denken als u doet, dan verandert er ook nooit wat, maar dat is ook kenmerkend voor de Partij van de Arbeid en daarom gaat uw partij ook helemaal ... Nou, waarmee begon u: dertig zetels, vijftien? U wilt helemaal geen energietransitie. U wilt gewoon het oude houden, ook in de Rotterdamse haven en dat gehele pact van 'Nieuwe energie voor Rotterdam', daar zetten wij dan tijdelijk even onze vraagtekens bij.

De heer **TAK** (pvda). Ik stel vast dat er geen inhoudelijke reactie is gekomen op mijn punt. Dank.

De heer **LEEWIS** (gl). Mevrouw de voorzitter. Ik heb een duidelijke vraag als het gaat over amendement B. Sowieso vind ik het jammer dat dit nu pas op tafel komt, want ik kan het nu heel slecht beoordelen. Er wordt gesproken over de bestemming 'chemische industrie'. Dat is in mijn beleving een heel brede. Ik begrijp dat

de heer Van der Velden het wil hebben over de petrochemische industrie, maar in mijn beleving gaat de bestemming 'chemische industrie' nog over veel meer dan alleen de petrochemische industrie. Dat is ook mijn vraag aan de wethouder. Wat staat hier nou eigenlijk in dit amendement? Want ik kan het niet goed beoordelen. Zeker niet als het zo twee seconden voor besluitvorming voor mijn neus komt.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd).
Mevrouw de voorzitter. Ik wilde even reageren op de heer Van der Velden. Ik vind het natuurlijk prachtig dat wij zo voor de duurzaamheid gaan, maar uiteindelijk kunnen we vanuit illusies ook geen stad besturen, dus let wel: als wij dit soort dingen doen, zoals de heer Tak al aangaf, dan gaan al die mensen naar een andere haven en waar staan wij dan als Rotterdam? Ik denk nergens.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd).
Mevrouw de voorzitter. Ja, dat hoor je altijd, hè, dat mensen dan ergens anders heen gaan. Hebt u daar ook een voorbeeld van? Hebt u één bedrijf gesproken dat tegen u heeft gezegd: nou, als dat gebeurt, dan ga ik weg?

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Nou, mijnheer Van der Velden, het zijn niet zozeer de bedrijven, maar Rotterdam stond ooit bovenaan in de lijstjes en inmiddels staan wij op plek 9 en gaan Shanghai en Hong Kong er met de eer vandoor, dus ik denk dat wij daar zeker wel concurrentie hebben op termijn.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd).
Mevrouw de voorzitter. Ik weet dat u gister een bezoek aan het Havenbedrijf hebt gebracht, dus daar bent u misschien enigszins gekleurd vandaan gekomen. Ik respecteer uw mening, maar het is natuurlijk niet helemaal waar en u zit zelf in deze coalitie, in dit college, dus als u dit standpunt al inneemt met een titel van 'nieuwe energie'? Ja, nogmaals: u moet zich ook een beetje openstellen voor de

energietransitie, maar dat is moeilijk voor de VVD. Dat begrijp ik uit uw woorden. Of niet?

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). U bent bijna door uw tijd heen, mijnheer Van der Velden. Het woord is aan mevrouw Van Groningen.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd).
Mevrouw de voorzitter. Ik denk dat wij gewoon een verschil van mening hebben. Waar ik in ieder geval wel zeker van weet waar wij voor gaan, is dat wij realistisch duurzame visie willen inzetten en niet iets wat gebaseerd is op enkel illusies en 'doe ook maar een streep door de rekening' ten koste van alles.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Dan is nu het woord aan de wethouder.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder).
Mevrouw de voorzitter. Volgens mij heb ik nog niet heel veel vragen gehoord. Ik hoorde een vraag vanuit GroenLinks, meer in de zin van: wat lezen wij hier nu in dit amendement? Dat vind ik fijn dat u dat aan mij vraagt, maar eigenlijk moet u dat aan de indiener van het amendement vragen. Maar ik kan u wel vertellen hoe ik het lees en ik lees het dat de compleet chemische industrie – als die er al zou zijn – volledig door biochemische industrie moet worden vervangen en dat eigenlijk – want dat vroeg ik nog ter plekke – als ik het goed lees, er eigenlijk op de gehele Maasvlakte 2 geen ruimte is voor welke vorm van chemische industrie dan ook. En daar ... Ik kan het niet beter verwoorden dan zowel PvdA als VVD of anderen dat hebben verwoord. Dat is echt een onmogelijkheid. En 'overnight' oftewel van vandaag op morgen zal het niet gaan, maar in de beleving van in elk geval de Partij voor de Dieren zou dat wel heel snel moeten zijn. En volgens mij komt die verduurzaming er – ik ben er ook ontzettend blij mee dat een aantal partijen daarin fors investeert – maar dat zal echt nog wel even duren. En die economische meerwaarde voor onze stad is gigantisch.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dan gaan wij nu over tot stemming, tenzij er behoefte is aan een tweede termijn. Dat zie ik niet. Toch wel. De heer Leewis.

De heer **LEEWIS** (gl). Mevrouw de voorzitter. Ik heb de behoefte om kort te reageren op amendement B van de Partij voor de Dieren, want net als de Partij voor de Dieren heeft GroenLinks al jaren gestreden voor een veel duurzamere haven. Ook van onze hand is de motie om te onderzoeken om kolenoverslag zo snel mogelijk uit de haven te krijgen. Dus in zoverre snap ik de ambities van de Partij voor de Dieren om nieuwe petrochemische industrie niet toe te staan op Maasvlakte 2. Ik lees dit amendement alleen als veel breder. Ik kan het ook heel slecht beoordelen. Wij hebben de commissievergadering over de Maasvlakte gehad voor het reces. Deze behandeling is nu na het reces. Ik vind het erg jammer dat dit amendement nu ter plekke wordt ingediend. Ik kan hier niet goed een gevoel bij krijgen. Wij hebben het er niet over kunnen hebben. Dus ik kan nu niet met goed fatsoen instemmen met dit amendement, zelfs al deel ik de ambitie van de Partij voor de Dieren. Dat vind ik jammer.

Ik moet ook zeggen: ik heb uitgebreid gesproken met de Milieufederatie. Die waren erg blij met dit bestemmingsplan. Daarmee heb ik verder ook niet over dit onderwerp gesproken. Ik kan het heel slecht beoordelen en zal daarom niet instemmen met dit amendement, ondanks dat ik dus wel de doelstellingen van de Partij voor de Dieren deel.

De heer **KOSTER** (lr). Ik zou graag een stemverklaring willen geven. Kan dat?

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Wij zijn nog niet aan de stemming begonnen. Dit is nog even de tweede termijn. Dan gaan wij nu echt over tot de stemming. Wij zijn hier met 43, want de heer Verheij en de heer El Ouali zijn gepaard.

Wij gaan over op de stemming. Wij beginnen met motie 1, 'Duurzame biomassa in de haven'. Wil iemand een korte stemverklaring geven?

De heer **KOSTER** (lr). Mevrouw de voorzitter. Mede gezien de toezegging van de wethouder om het te onderzoeken, stemmen wij voor. Ik merk wel op dat de Koninklijke Nederlandse Academie voor de Wetenschap zich zeer kritisch heeft uitgelaten over de al dan niet duurzaamheid van biomassa, dus ik hoop dat dat in het onderzoek wordt meegenomen. Maar wij stemmen dus voor.

Mevrouw **VAN GRONINGEN** (vvd). Mevrouw de voorzitter. Ik wil graag een stemverklaring afleggen voor onze fractie over de eerste motie van GroenLinks. Wij vinden het een ontzettend sympathieke motie en wij hebben ook heel erg mee gedacht over hoe wij dit gingen vormgeven. Wij hebben ook te allen tijde aangegeven dat wij het in dit stadium te vroeg vinden om het nu al helemaal vast te leggen. Wij zien eigenlijk liever dat de wethouder eerst komt met een visie over de duurzaamheid in de haven en dat wij dit daarna verder regelen. Dus wij zullen de motie niet steunen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Verdere stemverklaringen? Nee, dan gaan wij over tot stemming over motie 1, 'Duurzame biomassa in de haven'. De stemming is nu geopend. Mevrouw Roest stemt voor en mevrouw Zeegers ook. De motie is aangenomen met 37 stemmen voor en 6 stemmen tegen van de fracties van VVD en PVV en het lid Van Elck van Leefbaar Rotterdam.

Dan gaan wij nu over naar amendement A, 'Biomassa gecertificeerd conform norm NTA 8080'. Zijn daar nog stemverklaringen?

De heer **LEEWIS** (gl). Mevrouw de voorzitter. Het amendement heeft min of meer dezelfde strekking als de motie. Ik heb mij echter laten adviseren dat een

amendement in dit bestemmingsplan juridisch gezien niet de kwaliteitstest zal doorstaan. Vandaar dat wij zullen tegenstemmen.

De heer **KOSTER** (lr). Wij stemmen ook tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dan gaan wij nu over tot stemming. Amendement A, 'Biomassa gecertificeerd conform norm NTA 8080'. De stemming is geopend. Mevrouw Roest stemt tegen, dus het is 40 stemmen tegen en 3 voor. Het amendement is verworpen. Voor stemden de fracties van SP en Partij voor de Dieren.

Amendement B, 'Alleen biochemische industrie op Maasvlakte 2'. Zijn er stemverklaringen? Nee, dan is nu de stemming geopend. Exact dezelfde uitslag. Mevrouw Roest stemt ook tegen. Met 40 stemmen tegen en 3 voor is het amendement verworpen. Voor stemden de fracties van SP en Partij voor de Dieren.

Dan nu het voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Maasvlakte 2' zelf. Zijn daar nog stemverklaringen?

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mevrouw de voorzitter. De aanleg van Maasvlakte 2 is ten koste gegaan van heel veel natuur en de nieuwe toekomst. Ik heb het net in mijn bijdrage uitgelegd, dus u zult onze tegenstem begrijpen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Is er behoefte aan stemming als wij zeggen dat de Partij voor de Dieren een tegenstem inbrengt? Geen behoefte aan verdere stemming? Dan is het voorstel aangenomen met 42 stemmen voor en alleen de stem van de Partij voor de Dieren tegen.

13. *Het voorstel met betrekking tot de werkwijze van raad en commissies:*

13.1. *Vaststelling van het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de raad;*

13.2. *Vaststelling van de Commissieverordening 2018;*

13.3. *Instelling commissies ex artikel 82 van de Gemeentewet;*

13.4. *Instelling subcommissie Bestemmingsplannen;*

13.5. *Instelling subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR).*

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Wij gaan nu over naar agendapunt 13, 'Het voorstel met betrekking tot de werkwijze van raad en commissies'. Dat doen wij allemaal tegelijk. Dat zijn dus de vaststelling van het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de raad, vaststelling van de Commissieverordening, instelling commissies ex artikel 82 van de Gemeentewet, instelling subcommissie Bestemmingsplannen en instelling subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR).

De heer Simons heeft het woord gevraagd.

De heer **SIMONS** (lr). Het was en is een wens van deze raad om efficiënter en effectiever te vergaderen. Dat is neergelegd in de motie-Simons. Die is uitgewerkt de afgelopen tijd en die heeft geleid tot een aangepast Reglement van Orde. Ik heb wel aan de griffie gevraagd om de volgende keer duidelijk te maken waar de aanpassingen zitten, want ik kon ze niet gelijk terugvinden. Maar wij zijn gisteravond ook nog met alle fracties bij elkaar geweest om dit te bespreken en naar aanleiding van die bijeenkomst hebben wij een motie gemaakt die ondertekend is door alle partijen en die wil ik nu indienen. Het is natuurlijk ook aan ons allen om hier een succes van te maken. Er komt ook een werk- of een stuurgroepje dat periodiek zal kijken wat er goed gaat en wat er nog beter kan, zodat wij ook hiermee doorgaan totdat wij zeggen: het is toch veel beter – en wij zijn eerder klaar en wij beginnen op tijd – dan in de vorige periode.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). De heer Simons heeft de volgende motie ingediend:

Motie 1, Werkwijze raad en commissies

‘De raad in vergadering bijeen op 6 september 2018 ter bespreking van zijn werkwijze;
overwegende:
- dat hij streeft naar een efficiënte wijze van vergaderen;
- dat hij tijdig de beschikking wil hebben over documenten die ter bespreking voorliggen;
- dat zijn leden voldoende tijd dienen te hebben om zich ordentelijk voor te bereiden op het debat;
constaterende:
- dat in eerdere bestuursperioden documenten met grote regelmaat pas kort voorafgaande aan de bespreking in de commissies werden aangeboden;
- dat onvoldoende duidelijk is op welke wijze de indiener van een motie wordt geconsulteerd over de voorgenomen wijze van afdoening door het college;
- dat hij voornemens is beeldvorming en oordeelsvorming te splitsen en het stellen van technische vragen te voorkomen door deze voorafgaand aan een commissiebehandeling te stellen;
spreekt als zijn mening uit:
1. dat bestuurlijke stukken die oordeelsvormend en besluitvormend van aard zijn ten minste twee weken voorafgaand aan de bespreking van deze stukken dienen te zijn aangeboden;
2. dat bij de voorbereiding van voorstellen tot afdoening van een motie de indiener van de motie dan wel de fractie waarvan hij lid was tijdens zijn raadslidmaatschap twee weken in de gelegenheid wordt gesteld zijn opvatting over de voorgenomen wijze van afdoening kenbaar te maken;
3. dat tijdens de oordeelsvormende bespreking van onderwerpen in de commissie of naar aanleiding daarvan conceptmoties worden aangekondigd en kunnen worden aangeboden tot uiterlijk de

tweede werkdag om 15.00 uur voorafgaand aan de vergadering van de raad;
4. dat het college zijn schriftelijke reactie naar aanleiding van conceptmoties zoveel als mogelijk uiterlijk de dag voorafgaand aan de raadsvergadering uiterlijk om 15.00 uur aan de raad aanbiedt;
verzoekt het college:
rekening te houden met deze uitgangspunten en bestuurlijke stukken binnen de aangegeven termijnen aan te bieden;
mandateert de griffier:
toe te zien op de uitvoering van deze motie;
en gaat over tot de orde van de dag.’

w.g. R.A.C.J. Simons, V.P.G. Karremans,
E.S. Walgenbach, L.L.P.R. Roest,
D. Yildirim, S.R.T. van Baarle,
A. van Zevenbergen, E.C. Eskes,
T.J. Vonk, M.J.P. Meeuwissen,
P.J.H.D. Verkoelen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **VERKOEL** (50plus). Mevrouw de voorzitter. Wat ik wel zonde vind, is dat er geen wethouder bij aanwezig is. Ik mis dat, heel eerlijk gezegd en zeker omdat ik daar iets over te zeggen heb, want 50PLUS is erg te spreken over het feit dat de nieuwe raad zo enthousiast en betrokken zijn eigen werkwijze actualiseert. Het voorstel dat voorligt, houdt in dat er een zestal commissies in werking komen. Als 50PLUS hadden wij liever in de duidelijkheid richting de Rotterdamse inwoner – wij hebben dat eerder samen met de VVD gemeld – het met wat minder commissies gedaan. In het voorgestelde is er namelijk een overlap van portefeuilles van verschillende wethouders en nu komt het. Daarom zou ik toch graag de wethouders hier gehad hebben. Waar dit al een zeer complexe zaak voor ons als raadsleden is om te begrijpen hoe een en ander zich verdeelt – wij zagen dat vandaag toevalligerwijs al voorkomen met het leer-werkakkoord, zoals dat genoemd werd, dat is voor ons dus al moeilijk hoe

een en ander zich verdeelt – is dit voor de inwoner echt onmogelijk te doorgronden. Dit brengt mij tot een vraag aan het nieuwe college: bij uw aantreden, maar ik zie niemand, hebt u de raad in constituerend beraad toegezegd dat u de raad een gedetailleerde portefeuillevverdeling van elke wethouder zou doen toekomen. Met tien wethouders die over zes commissies gaan uitwaaiëren, is dat zeker geen overbodige luxe. Tot nu toe hebben de wethouders, dit college, die toezegging nog niet uitgevoerd. Dus mijn vraag aan de niet aanwezige wethouders: wanneer mag de raad een gedetailleerde portefeuillevverdeling van elke wethouder van dit college ontvangen?

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Mevrouw Verkoelen, dit is een betere vraag voor het constituerend beraad, want dit is de raad ...

Mevrouw **VERKOELLEN** (50plus). Ja, maar daar komt het uit en ...

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Mag ik even uitspreken? Ik ben nu aan het woord. Dit is een vraag voor het constituerend beraad. Het is niet een vraag aan het college. Het is een vraag van een raadsdiscussie, dus vandaar dat er ook geen college aanwezig is. Maar voelt u zich vrij om dit onderwerp te agenderen op de plek waar dat hoort.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50plus). En volgens mij is dat de raadzaal waar wij dat nu vaststellen en ik had eigenlijk verwacht dat er wethouders zouden zijn waar ik dat aan had kunnen vragen. Zij hebben dat zelf toegezegd bij hun aantreden.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Ik heb hier even overleg met de griffier gehad. Er is gister een beraad geweest over deze onderwerpen, met alle fractievoorzitters. Toen is dit niet besproken. Het is een onderwerp van de raad en nu geeft de griffier aan dat het lastig is om hier nu adequaat op te reageren, dus het voorstel is ... De griffier

kan niet namens het college reageren, dus ik stel voor dat u de vragen agendeert in het presidium.

Mevrouw **VERKOELLEN** (50plus). Er blijft ons niets anders over. Overigens was het op mijn eigen verzoek dat wij dat beraad hadden, gisteravond en dat gaat niet hierover. Dit is een puur persoonlijke insteek van 50PLUS die ik niet noodzakelijk achtte om gisteren aan de orde te stellen. Ik ging er echt van uit dat de wethouders bij dit geweldige nieuwe initiatief van de raad aanwezig zouden zijn, want tenslotte zijn zij ons straks te gast, dus ik had er toch wel iets van verwacht. Maar het is niet anders. Wij brengen het in in het presidium en dan hoop ik dat wij het daarin doen.

Dan rest mij wel om te vertellen met betrekking tot agendapunt 13.1, Reglement van Orde ... Daarover hebben wij het wel gisteravond gehad. Daar heeft 50PLUS in overleg met alle andere fracties een amendement opgesteld met betrekking tot een derde plaatsvervangend voorzitter uit de gelederingen van de oppositie en daar ging iedereen mee akkoord. Dat amendement heb ik hier om aan u te verstrekken.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Mevrouw Verkoelen heeft het volgende amendement ingediend:

Amendement A, Benoeming derde plaatsvervangend voorzitter

‘De gemeenteraad van Rotterdam in vergadering bijeen op 6 september 2018 ter bespreking van het Reglement van Orde voor vergaderingen van de raad 2018;

besluit:

Artikel 8 ‘Benoeming plaatsvervangend voorzitter’ lid 1 ‘De raad benoemt uit zijn midden een eerste en tweede plaatsvervangend voorzitter.’

als volgt te wijzigen:

Artikel 8 ‘Benoeming plaatsvervangend voorzitter’ lid 1 ‘De raad benoemt uit zijn

midden een eerste, een tweede en derde plaatsvervangend voorzitter.’
En gaat over tot de orde van de dag.’

w.g. P.J.H.D. Verkoelen

‘Toelichting:

Op 5 juli 2018 is een nieuw college bestaande uit 6 partijen (VVD, GL, D66, PvdA, CDA, CU-SGP) aangetreden. Tussen de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 en 5 juli 2018 zijn twee plaatsvervangende voorzitters aangetreden: de heer Verheij van de VVD en mevrouw Zeegers van D66. Om tot een evenredige verdeling tussen coalitie en oppositie te komen is het naast een gelijke verdeling in commissievoorzitters ook wenselijk dat er een plaatsvervangend voorzitter uit de oppositie aantreedt.’

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen. Het is een amendement op het Reglement van Orde, van agendapunt 13.1.

De heer **BÜYÜKÇİFCİ** (nida). Mevrouw de voorzitter. Ik zou graag ook een amendement willen indienen. Ik zal het even toelichten. De term ‘integratie’ is inmiddels zo politiek beladen en gekleurd en het gebruik ervan wordt door menig socioloog bekritiseerd. De term verliest hiermee de politieke neutraliteit die gewenst is bij de benaming van een raadscommissie. Daarom stel ik ook voor om de term ‘integratie’ in de benaming van de raadscommissie te vervangen door de meer neutrale term ‘samenleving’. Wij zijn van mening dat integratie geslaagd is wanneer wij ook gewoon stoppen met het praten over integratie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). De heer Büyükcıfci heeft het volgende amendement ingediend:

Amendement B, Instellingsbesluit raadscommissies;
Integratie aan te passen naar Samenleving

De gemeenteraad van Rotterdam op 6 september 2018 in vergadering bijeen ter bespreking van het voorstel werkwijze van raad en de commissies;

besluit:

in artikel 1, onderdeel III, de zinsnede

‘de commissie Werkgelegenheid, Inkomen, Integratie, Schuldenaanpak en Armoedebestrijding (WIISA)’;

te wijzigen in:

‘de commissie Werkgelegenheid, Inkomen, Samenleving, Schuldenaanpak en Armoedebestrijding (WISSA)’;

en gaat over tot de orde van de dag.’

w.g. E. Büyükcıfci

‘Toelichting:

De term [integratie] is inmiddels zo politiek beladen en gekleurd en het gebruik ervan wordt door menig socioloog bekritiseerd. De term [integratie] verliest hiermee de politieke neutraliteit die gewenst is bij de benaming van een raadscommissie. Wij stellen daarom voor de term [integratie] in de benaming van de raadscommissie te vervangen voor de meer neutrale term [samenleving].’

Het amendement is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **VERSNEL** (vvd). Ik zou zeggen: was het maar zo makkelijk.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Rust in de zaal graag. De heer Versnel.

De heer **VERSNEL** (vvd). Was het inderdaad maar zo makkelijk dat wij de integratie zouden kunnen laten slagen door simpelweg dat woord niet meer te gebruiken. Ik denk dat ‘integratie’ geen beladen term zou moeten hoeven zijn. Integratie is het tegenovergestelde van segregatie en ik denk dat wij het snel met elkaar eens zijn dat wij dat allemaal iets slechts vinden. Dus je zou dan zeggen: integratie, het proces van integratie, het proces waarin wij in onze stad en ook breder, in ons land, een meer ontspannen

samenleving gaan vormen, gebaseerd op de Nederlandse waarden, waarin wij Nederlands met elkaar kunnen spreken en waarin wij allemaal op onze eigen manier naar vermogen meedoen is iets waar wij met ons allen achter zouden moeten kunnen staan. Ik denk dat als dat is hoe wij integratie uitleggen, wij dat ook gewoon als aanduiding van dat onderwerp in die commissieverdeling moeten kunnen handhaven.

De heer **ENGBERTS** (pvda). Mevrouw de voorzitter. De Partij van de Arbeid wil ook zo snel mogelijk van die begrippen af. Wij hebben daar ook veel over gesproken een aantal maanden geleden en hebben de afspraak gemaakt om ook in het coalitieakkoord toch dat woord 'integratie' te gebruiken. Wij zijn ervan overtuigd dat beantwoording van de schriftelijke vragen die erover zijn gesteld door DENK nog wel tot een debatje zal kunnen leiden. Wij zijn er ook van overtuigd dat wij heel goede argumentatie hebben om meer mensen te overtuigen dat wij van die begrippen af moeten. Dus op dit moment kiezen wij ervoor om het te laten staan, maar wel met de opmerking dat wij als Partij van de Arbeid zo snel mogelijk deze begrippen achter ons willen laten en dat wij de uitdaging aangaan om zo veel mogelijk partijen, een zo breed mogelijke meerderheid te overtuigen dat wij dat moeten doen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Stilte graag. Mevrouw Arseni.

Mevrouw **ARSIENI** (d66). Mevrouw de voorzitter. Ook in reactie op de heer Büyükcıfci. Ik zou hier graag een heel extreem standpunt innemen, maar eigenlijk is het gewoon super genuanceerd. Dat is niet altijd het meest sexy, maar dat is wel wat ik nu ga doen. Als D66 zijn wij helemaal niet per se voorstander van het woord 'integratie', maar goed, soms moet je iets ook gewoon een naam geven om het ergens over te kunnen hebben. Ik kan mij wel voorstellen dat wij op een gegeven moment met andere begrippen gaan

werken. Ik vind het alleen niet heel noodzakelijk om hier een semantische discussie te ontketen over een commissienaam die toch alleen maar in afkortingen zal worden benoemd, want ik moet eerlijk zeggen: ik moest ook opzoeken waarvan WISA nou ongeveer een afkorting van was. Toen dacht ik: wordt het dan WIPSA? Dat kan ook, maar dat vind ik niet per se een verbetering. Nou ja, in ieder geval vind ik het eigenlijk niet echt de discussie hier in de raadzaal waard. Ik kan mij wel de gevoeligheid voorstellen, maar wij zullen toch niet instemmen met het voorstel.

Mevrouw **ROEST** (gl). Mevrouw de voorzitter. Ik zal ook vast vertellen wat wij over deze motie gaan stemmen, gezien wij in de nieuwe werkwijze hebben afgesproken terughoudend te zijn met stemverklaringen doe ik dat in mijn eigen spreektijd. Een heel goede motie van de heer Büyükcıfci. Wij zullen ook helaas – met pijn in ons hart – tegenstemmen. Wij hebben in de onderhandelingen hierover uitgebreid gesproken. Het was gewoon simpelweg een puntje voor de VVD dat wij het woord 'integratie' blijven gebruiken. Wij hadden dat liever anders gezien, maar wij hebben nu een wethouder Integratie en het is ook wel zo praktisch om in de benaming van onze commissies aan te sluiten bij de benaming van de portefeuilles, dus zullen wij tegen deze motie stemmen.

Mevrouw **VERKOELN** (50plus). 50PLUS zit niet in de coalitie en is dus vrij om te vinden wat zij vindt en dus zullen wij akkoord gaan met het gegeven wat het voorstel is.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Helder. Ik zie dit als een stemverklaring. U bent ook door uw spreektijd heen. Dan gaan wij nu over tot stemming. Ik zie nog de heer Van Baarle staan.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mevrouw de voorzitter. Ik zou ook nog graag een stemverklaring willen afleggen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dat komt zo meteen. U hebt geen spreektijd meer en uw stemverklaring kunt u zo meteen nog doen.

De heer **SIMONS** (lr). Oh, voor de stemverklaring.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Goed, dan gaan wij over tot stemming. Wij hebben één motie en twee amendementen. Is er behoefte aan stemming over motie 1, 'Werkwijze raad en commissies'? Deze is algemeen ondertekend. Dan stellen wij vast dat deze nu met algemene stemmen is aangenomen.

Dan gaan wij nu over naar amendement A, 'Benoeming derde plaatsvervangend voorzitter'. Is er behoefte aan stemming over dit amendement?

De heer **SIMONS** (lr). Voor de efficiëntie doe ik gelijk de twee amendementen. Over amendement A adviseer ik de fractie voor te stemmen. Over amendement B stel ik de fractie voor om tegen te stemmen.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mevrouw de voorzitter. Graag ook een stemverklaring over de amendementen. Voor amendement A ten aanzien van benoeming van een derde plaatsvervangend voorzitter uit de gelederen van de oppositie: gezien het feit dat de coalitie vandaag nog een debat heeft afgehouden, lijkt het mij heel erg zinvol om die verdeling wat eerlijker met elkaar te maken.

Amendement B, 'Instellingsbesluit raadscommissies'. Eigenlijk ontluisterend dat partijen aan de linkerkant van het politieke spectrum er gewoon heel erg eerlijk over zijn dat zij eerder hebben gekozen voor de macht dan voor het afschaffen van een dergelijke vreselijke term als 'integratie'.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Is dit een stemverklaring?

De heer **VAN BAARLE** (denk). Ja, wij stemmen voor.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dan gaan wij nu over tot stemming over amendement A, 'Benoeming derde plaatsvervangend voorzitter'. Is er behoefte aan stemming? Het amendement is met 43 stemmen voor met algemene stemmen aanvaard. Dan is het nu aangenomen.

Amendement B, 'Instellingsbesluit raadscommissies'. Daar is wel behoefte aan stemming over. De stemming is nu geopend. Met de stem van mevrouw Roest tegen is het amendement met 34 stemmen tegen en 9 voor verworpen. Voor stemden de fracties van DENK, NIDA, SP, Partij voor de Dieren en 50PLUS.

Wij gaan nu over tot stemming over het gehele voorstel met betrekking tot de werkwijze van raad en commissies, waarbij ik wil voorstellen om alle documenten in één keer in stemming te brengen, dus 13.1, 13.2, 13.3, 13.4 en 13.5 in één keer.

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Mevrouw de voorzitter. Mag ik gebruikmaken van het feit ...? Want dat kon natuurlijk niet eerder. Eerst moest amendement A aangenomen zijn. Nu hebben wij het met algemene stemmen aangenomen. Daarover hebben wij overleg gehad en ik zou heel graag namens de oppositie de heer Robert Simons van Leefbaar Rotterdam willen voordragen als derde plaatsvervangend voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Hebt u dat besproken met de heer Simons?

Mevrouw **VERKOELEN** (50plus). Ja, dat hebben wij met de heer Simons besproken en de heer Simons heeft erover overlegd met zijn fractievoorzitter en dit lijkt ons ... Maar anders blijft het boven de markt hangen en dan hebben wij dit ook maar gelijk georganiseerd, vandaag.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Kunnen wij de heer Simons voordragen voor stemming? Wil de heer Simons daar nog wat op zeggen?

De heer **SIMONS** (lr). Ik was ietwat overvallen door het verzoek, want ik denk: wij hebben al twee plaatsvervangend voorzitters. Maar het argument van de oppositie is dat die natuurlijk ook graag een plek wil hebben. Er is aan mij gevraagd of ik dat zou willen doen, dus toen heb ik gewoon ja gezegd. Het is aan de raad ... Mijn ervaring op dit punt. In de periode 2010-2014 ben ik ook plaatsvervanger geweest, dus ik heb enige ervaring in het voorzitten.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Hartelijk dank. Dan zullen wij straks uw voordracht in stemming brengen. Eerst brengen wij het algehele voorstel in stemming en dan volgt het voorstel tot benoeming van de heer Simons. Is er behoefte aan stemming? Over agendapunt 13 in zijn geheel, dus alle punten.

De heer **VAN ZEVENBERGEN** (sp). Ik denk dat het in een stemverklaring moet. Ik weet het niet precies. Punt 13.2, 'Vaststelling van de commissieverordening', daar wordt ook het aantal burgerleden benoemd. Ik kan mij herinneren dat wij toen in het presidium hadden besproken dat als het aantal commissies bekend was, wij nog een keer het aantal burgerleden zouden bespreken. Ik stem er nu wel mee in, maar ik wil in principe wel graag een keer terugkomen in het presidium om dit aan de orde te stellen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Waarvan akte. Nu kunnen wij dus het voorstel – 13.1 tot en met 13.5 – met algemene stemmen vaststellen. Met grote complimenten aan de werkgroep die dit allemaal heeft samengesteld.

9. *Benoeming van twee leden van de commissie voor Verkiezingsaangelegenheden.*

10. *Benoeming van de voorzitter van de Referendumcommissie.*

14.1. *Benoeming van de voorzitters van de commissies.*

14.2. *Benoeming van een plaatsvervangend voorzitter van de raad.*

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Mag ik dan even uw aandacht? Wij gaan een hoop stemmingen over personen met elkaar, tegelijkertijd, combineren. Dat zijn de commissie Verkiezingsaangelegenheden, twee leden; benoeming van de voorzitter van de Referendumcommissie; benoeming van de voorzitters van de commissies; benoeming van een plaatsvervangend voorzitter van de raad. En daarmee is het klaar. De heer Eerdmans heeft gevraagd om iets te zeggen.

De heer **EERDMANS** (lr) (wethouder).
Mevrouw de voorzitter. Ik heb een stemverklaring – want dat is nu toch het moment daarvoor? – over punt 10, 'Benoeming van de voorzitter van de Referendumcommissie'. De heer Schaap wordt voorgedragen en de heer Schaap heb ik gister even gebeld om te vragen hoe hij aankijkt tegen het instrument 'referendum'. Wij weten dat twee jaar geleden wij hebben tegengestemd tegen de heer Weisglas vanwege zijn nogal laetdunkende houding ten opzichte van het instrument 'referendum'. Wij vinden het daarom belangrijk dat de voorzitter daarvoor staat en dat hij dat ook belangrijk vindt en dat heeft hij mij in persoon laten weten. Dat is een belangrijke ondersteuning voor ons om hem de hamer te geven van deze belangrijke commissie. Hij ziet het als een belangrijke aanvulling op de representatieve democratie die wij hebben en ook als ruggengraat van de lokale democratie, het lokaal bestuur, dus wij zullen van harte – en dat is mijn

positieve aanbeveling – voor deze voordracht stemmen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Ik stel omwille van de voortgang van de vergadering twee stembureaus in en ik benoem de volgende leden tot lid van stembureau 1. Als voorzitter de heer Vonk, mevrouw Yildirim, de heer Postma en de heer Koster. Dit stembureau telt de biljetten A en B en u telt de stemmen hier aan mijn rechterzijde. Ik benoem de volgende leden tot lid van stembureau 2. Mevrouw Eskes als voorzitter, mevrouw Van Aalst, de heer Versnel en de heer Cicek. Dit stembureau telt dus biljetten C en D en ook E, omdat ook het amendement van de plaatsvervangend voorzitter is aangenomen.

U telt deze stemmen aan mijn linkerzijde. Dan nodig ik u nu uit om de stembiljetten A, B, C, D en E in te vullen. Ik verzoek u wel in de zaal te blijven, zodat wij de vergadering spoedig kunnen voortzetten. De vergadering is geschorst.

(Schorsing.)

Mevrouw **WALGENBACH** (d66). Mevrouw de voorzitter. Van de orde. Wij hebben nog ...

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Mevrouw Walgenbach. Een ogenblik, mevrouw Walgenbach heeft het woord. Graag rust en orde in deze vergaderzaal. Mevrouw Walgenbach.

Mevrouw **WALGENBACH** (d66). Voorzitter, wij moeten stemmen over personen via het formulier, maar wij hebben nog geen formulier E voor de heer Simons.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dank u wel. Formulier E wordt zo spoedig mogelijk uitgereikt. Aandacht voor de voorzitters van de stembureaus. Wij beginnen met de heer Vonk.

De heer **VONK** (cu-sgp). Mevrouw de voorzitter. Ik zal u niet lang in spanning

houden. Als het gaat om de stemming voor de heer Kroon en heer De Kleijn, dan is de uitslag als volgt. 38 stemmen voor de heer Kroon, waarmee hij is benoemd, 4 tegen en 1 blanco. De heer De Kleijn is benoemd met 34 stemmen voor, 8 stemmen tegen en 1 blanco. Waarvan akte.

Stemming B. Daar heb ik het getal 43 opgeschreven. Nou zit ik even te bedenken waarom ik dat heb gedaan.

Ik ga eerst even naar E, voor de duidelijkheid: 43 ... E was voor het voorzitterschap, namelijk waar de heer Simons is benoemd met 37 stemmen, 1 blanco en er is ook nog 1 stem uitgebracht op de heer Karremans, 1 stem op de heer Van Elck, 1 stem op mevrouw Arsieni, 1 stem op mevrouw Verkoelen en 1 stem op de heer Van Schaik. Ik heb het niet verzonnen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Orde. Hartelijk dank.

De heer **VONK** (cu-sgp). Wat ik zei over die 43. Dat waren de 43 stemmen voor de heer Schaap en dat was het enige wat ik behoefde te zeggen, dus daarmee is hij ook gekozen als voorzitter.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Hartelijk dank. Daarmee zijn ook de heer Kroon en de heer De Kleijn benoemd, evenals de heer Simons en de heer Schaap.

Mevrouw **ESKES** (cda). Er zijn 43 stemmen uitgebracht voor de voorzitters van de commissies en dat houdt in dat er voor de heer Jami 42 stemmen zijn uitgebracht en 1 stem op de heer Cicek en dat is voor de commissie Veiligheid en Bestuur.

Voor de commissie Majeure Projecten, Organisatie en Financiën zijn 41 stemmen uitgebracht op de heer Lansink-Bastemeijer, 1 op de heer Jami en 1 blanco stem.

Voor de commissie Zorg, Onderwijs, Cultuur en Sport zijn 42 stemmen uitgebracht op mevrouw Roest en 1 blanco stem.

Voor de commissie Werkgelegenheid, Inkomen, Integratie, Schuldenaanpak en Armoedebestrijding zijn 41 stemmen uitgebracht op de heer Van Baarle, 1 blanco stem en 1 ongeldige stem. Voor de commissie Bouwen, Wonen, Buitenruimte zijn 43 stemmen uitgebracht op mevrouw Verkoelen. Voor de commissie Energietransitie, Duurzaamheid, Economie en Mobiliteit zijn 41 stemmen uitgebracht op mevrouw Walgenbach, 1 op de heer Lansink-Bastemeijer en 1 blanco.

15. Onderzoek geloofsbrieven van een burgerlid van een commissie (CDA).

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Hartelijk dank. Dan zijn alle commissievoorzitters conform benoemd en gaan wij over naar agendapunt 15, 'Onderzoek geloofsbrieven van een burgerlid van een commissie, van het CDA'. Ik stel nu de commissie Onderzoek Geloofsbrieven in, bestaande uit de leden Simons, voorzitter, de heer Karremans, de heer Van Baarle, mevrouw Roest en de heer Engberts. Ik neem aan dat de commissie zoals altijd haar werkzaamheden al heeft voorbereid en het woord is dan ook aan de heer Simons.

De heer **SIMONS** (lr). De commissie uit de raad heeft de geloofsbrieven van de heer A., Alex, Hallema onderzocht en er zijn geen bezwaren om hem te benoemen tot burgerraadslid voor het CDA voor de commissie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Ik stel u voor het advies van de commissie over te nemen en de heer Hallema toe te laten als burgerlid van de commissie. Kan ik op uw instemming rekenen? Ja. Aldus.

16. Beëdiging van een burgerlid van een commissie.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dan verzoek ik de griffier om de heer Hallema naar binnen te geleiden en ik

verzoek eenieder voor zover dat mogelijk is te gaan staan.

Mijnheer Hallema, van harte welkom. U hebt gekozen voor het afleggen van de eed. Dat is juist? Door de gemeenteraad is tot uw toelating als burgerlid van een commissie besloten. Alvorens uw functie te kunnen uitoefenen, dient u, overeenkomstig artikel 4 lid 7 van de Commissieverordening in handen van de voorzitter van de gemeenteraad de eed of verklaring en belofte af te leggen. U hebt aangegeven de eed te willen afleggen. Na voorlezing door mij van het wettelijk voorgeschreven formulier verzoek ik u mij na te spreken de woorden 'Zo waarlijk helpe mij God almachtig' en tegelijkertijd de beide voorste vingers van uw rechterhand omhoog te steken.

'Ik zweer dat ik, om tot burgerlid van een commissie benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als burgerlid van een commissie naar eer en geweten zal vervullen. Zo waarlijk helpe mij God almachtig.'

De heer **HALLEMA** (cda). Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dan wens ik u heel veel succes en plezier met uw functie als burgerraadslid van de commissie.

(Applaus.)

Wij schorsen niet, omdat wij nog een motie vreemd aan de orde van de dag hebben. Felicitaties voor de heer Hallema kunnen snel daarna in ontvangst genomen worden.

17. Indiening motie vreemd aan de orde van de dag.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Motie vreemd aan de orde van de dag,
ingebracht door de heer Van der Velden,
onder agendapunt 17. Het woord is nu aan
de heer Van der Velden.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd).
Mevrouw de voorzitter. Dank dat ik de
motie kan indienen. Dat is een motie 'Maak
rapport business case Feyenoord City
openbaar' – wij hebben daar vanochtend
een heel kort debat over kunnen voeren –
en die verzoekt het college de
initiatiefnemers van Feyenoord City te
verzoeken het rapport van ISG over de
business case in zijn originele vorm aan de
toekomstig aandeelhouder – wij, de
gemeenteraad – openbaar te maken. Dat is
een heel redelijk verzoek aan deze
wethouder en ik heb het verzoek voor een
hoofdelijke stemming over deze motie. Ik
wil er ook nog bij zeggen: de motie is
ondersteund door de gehele oppositie.

Mevrouw **ESKES** (cda). Ik ben werkelijk
geschokt door deze motie. Iedereen hier in
deze raad maakt zich zorgen over
overschrijdingen, over kosten die er
aankomen en tegelijkertijd vragen wij nu
een rapport openbaar te maken wat
uiteindelijk de belangen van Feyenoord en
van het Feyenoordstadion zal schaden, wat
betekent dat de kosten mogelijk veel verder
zullen oplopen doordat mensen bij
aانبestedingen voorinformatie hebben. Ik
vind het werkelijk schokkend dat de
voltallige oppositie zich hierachter schaaft
en daarmee echt de belangen van dit
project ernstige schade toebrengt. Het mag
duidelijk zijn: wij zullen hartgrondig
tegenstemmen.

De heer **TAK** (pvda). Ik ben eigenlijk
zoekende naar de woorden hoe ik kan
beschrijven wat voor soort amateurisme wij
eigenlijk blootleggen met deze motie.
Inderdaad, het project kan ernstige schade
oplopen door inderdaad privégegevens nu
op straat te leggen van een project dat nog
volop in ontwikkeling is, een project waarin
alle betrokkenen tot nu toe de gemeente op

een heel goede manier hebben betrokken.
Maar nog veel erger: er wordt nu politiek
bedreven over een onderwerp alsof wij nu
moeten beslissen of wij wel of niet moeten
doorgaan met Feyenoord City, terwijl
eigenlijk nog niet alle feiten op tafel liggen.
Eigenlijk houden wij de Rotterdamse
bevolking een wassen neus voor door nu
deze keuze voor te leggen. Dit is helemaal
niet het moment in de tijd om hierover te
spreken, noch voegt het openbaar maken
van dit rapport op dit moment wat toe. Het
zal alleen maar schade berokkenen aan
het project en ik zie die ook gewoon als
publiciteitsstunt van de indieners van deze
motie. Wij stemmen dus tegen.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers).
Voordat wij verder gaan, wil ik het dictum
van de motie voorlezen. De heer
Van der Velden heeft de volgende motie
ingediend:

Motie 1, Maak rapport business case
Feyenoord City openbaar

'De gemeenteraad van Rotterdam in
vergadering bijeen op 6 september 2018;
constaterende dat:
- de business case van Feyenoord City
recent is doorgelicht door de International
Stadia Group;
- gemeente Rotterdam mogelijk
aandeelhouder wordt van het
voetbalstadion dat onderdeel vormt van
Feyenoord City;
overwegende dat:
- het rapport van ISG voor mogelijke
aandeelhouders belangwekkende
informatie bevat over de financiële
gevolgen van aandeelhouderschap;
verzoekt het college:
- de initiatiefnemers van Feyenoord City te
verzoeken het rapport van ISG over de
business case in zijn originele vorm
openbaar te maken;
en gaat over tot de orde van de dag.'

w.g. R.T.J. van der Velden, B. van Schaik,
F. Achbar, A. van Zevenbergen,
E. Büyükcifci, P.J.H.D. Verkoelen,
M.J.P. Meeuwissen

De motie is voldoende ondersteund en maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER VELDEN** (pvdd). Mevrouw de voorzitter. Even van de orde, want door deze coalitiepartij heb ik geen gesprekstijd meer. Ik vind werkelijk waar de houding die de heer Tak hier inneemt gemeenteraadslid onwaardig. Hij heeft als taak kritisch te zijn als gemeenteraadslid en om het college te controleren. Om een partij te beschuldigen van amateurisme? U weet helemaal niets van dit dossier. U komt net kijken. Ik vind het echt heel triest dat u zo weinig kritisch bent in uw rol als gemeenteraadslid.

De heer **TAK** (pvda). Mijn verontschuldiging aan de heer Van der Velden als ik hem hiermee persoonlijk heb geraakt, maar het is een puur zakelijk verwijt dat ik hem hier maak. Waarom? Zoals het project nu loopt, zou het openbaar maken van dit rapport het project kunnen schaden en de reden dat ik dit tegen u zeg, is dat u zelf ook dondersgoed weet dat dit helemaal niet het moment in de tijd is om dit nu prijs te geven als het gaat over dit project. Dit project is nog volop in ontwikkeling. De business case wordt nog afgemaakt. De financiering is nog niet eens rond. U wilt eigenlijk al iets openbaar maken nog voordat alle details zijn uitgewerkt. Daarmee wekt u de illusie aan de Rotterdamse bevolking alsof dit openbaar maken van het rapport iets zou toevoegen aan de besluitvorming rondom Feyenoord City. Dat is op dit moment niet aan de orde. U wekt daarmee de illusie dat wij op dit moment een keuze zouden kunnen maken over dit onderwerp, wat helemaal niet het geval is. Het is juist belangrijk dat het werk in goede orde kan worden gedaan en deze motie voegt dus om die reden helemaal niets toe.

De heer **VERHEIJ** (vvd). Mevrouw de voorzitter. Dit verzoek dat de heer Van der Velden in deze motie neerlegt, lijkt natuurlijk heel onschuldig en heel sympathiek, maar dat is het absoluut niet.

Ten eerste komt het erop neer dat de gemeente haar bouwbegroting voor een groot project – neem bijvoorbeeld de Erasmusbrug destijds – vooraf openbaar zou maken en tegen de aannemer zou zeggen: Kijk, dit is een openbaar stuk. Schrijft u daar eens op in. Nou, dan weet ik zeker: dan was die Erasmusbrug er nooit gekomen, want dan had hij zichzelf volledig uit de markt geprijsd. Dat ten eerste. Ten tweede: stel dat wij het zouden krijgen, dat rapport en dat wij het onder geheimhouding zouden krijgen, dan kunnen andere belanghebbenden zich daarop beroepen, met deze motie in de hand en die kunnen vervolgens naar de rechter stappen en zeggen: ik wil ook dit rapport. Ook dan zal Feyenoord City er nooit komen, want dan is er geen eerlijke marktwerking meer en dan krijgen wij geen eerlijke prijzen voor datgene wat er gebouwd gaat worden en Feyenoord ook niet en daarmee gaat het volledig de mist in. Dat is niet wat wij willen. Wij willen dat Feyenoord City gerealiseerd wordt. Het is mooi dat er op dit moment gewerkt wordt aan die business case om hem verder te finetunen. Daar moeten wij ons niet mee bemoeien. Wij zijn geen projectleiders. Wij zijn gemeenteraadsliden en wij controleren op het moment dat wij over besluitvorming gaan. Dat is nu niet aan de orde. Dat doen wij op een later moment met het definitieve rapport dat ons vanochtend door de wethouder is toegezegd. Wij stemmen hartgrondig tegen.

Mevrouw **KOCKELKOREN** (gl). Mevrouw de voorzitter. Het doel dat de Partij voor de Dieren, als ik het goed heb, wil dienen met deze motie is dat wij als raadsleden een weloverwogen besluit kunnen nemen op het moment dat dat nodig is. Dat doel ondersteunen wij, maar de wethouder heeft aangegeven dat hij een besloten bijeenkomst wil faciliteren waarin de ISG alle informatie verstrekt die nodig is voor ons als raad. Wij kunnen die mensen zelf bevragen, aan de tand voelen. Dat geeft ons voldoende garantie dat wij als raad daarna afdoende kunnen beoordelen of de

stukken die dan voorliggen voldoende zijn om een keuze te kunnen maken als raad. Dus daarmee is volgens mij de motie die wordt ingediend overbodig. Daarom zullen wij daar ook tegenstemmen.

De heer **DE ROON** (d66). Mevrouw de voorzitter. Ik houd het even kort, maar ook de fractie van D66 zal hartgrondig tegen deze motie stemmen, althans dat wil ik de fractie voorleggen, omdat – nou ja, er zijn al heel veel argumenten gewisseld – het project daarmee, maar ook personen en partijen eerder in de problemen komen. Het is ook als het gaat over ik zal maar zeggen, het verloop van het project van belang dat wij die geheimhouding in stand houden.

De heer **VONK** (cu-sgp). Mevrouw de voorzitter. Verbazing dat een dergelijke motie op tafel komt, waarvan dan de voltallige oppositie zegt te gaan voorstemmen. Dat je zakelijke belangen zo op straat gaat leggen, vind ik zeer verbazingwekkend. Uiteraard zullen wij voorstemmen; tegen de motie, dus voor de geheimhouding. De redeneringen van de oppositie en waarom zo veel partijen zo lichtzinnig omgaan met deze belangen in dit stadium begrijp ik werkelijk niet. Zeer verbazingwekkend.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Dan is het woord nu aan de wethouder, de heer Visser.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Mevrouw de voorzitter. Ik deel deze verbazing en ik deel vooral ... En dat wil ik toch gezegd hebben tegen de fractie van Leefbaar, waar heel veel kennis en kunde zit, waar mensen in de COR zitten, waar nadrukkelijk het gesprek in de afgelopen jaren geweest is over een zorgvuldig proces. Dat er nu Leefbaar boven staat, vind ik raar. Het valt mij niet mee en ik kan alleen maar de argumenten die ik hier gezien heb nadrukkelijk ondersteunen. Wij zitten in een bepaalde fase. Wij zitten in een fase waarbij ik u heb toegezegd – weliswaar achter gesloten deuren – mensen van ISG een presentatie voor u te

laten houden en de context te laten verzorgen. U krijgt het rapport daar te zien. U mag er alle vragen over stellen die u wilt, maar wij zitten ook met marktspanningen en waar wij met elkaar naartoe moeten, is naar het beste resultaat voor het bedrag wat beschikbaar is. Dus ik moet het u echt ontraden. Kijk, je kunt ...

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Mijnheer Van Baarle, u hebt geen spreektijd meer. U krijgt dus één zin voor een interruptie.

De heer **VAN BAARLE** (denk). Mevrouw de voorzitter. Het is meer een ordepunt. Volgens mij controleren wij hier als gemeenteraad het college en het college controleert niet de gemeenteraad, dus vanuit mijn perspectief vind ik het eigenlijk geen pas hebben dat een wethouder aangeeft dat het verbazingwekkend is voor een partij om boven een motie te staan.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Waarvan akte. De heer Visser.

De heer **VISSER** (d66) (wethouder). Waarvan akte. Ik bedoel dat positief en opbouwend – laat dat even heel erg helder zijn – omdat ik heel veel vertrouwen heb in een aantal mensen die, meer dan ik misschien wel, vaak in staat zijn om een financiële onderbouwing goed te kunnen lezen en te kunnen begrijpen welke financiële risico's wij nemen. Dat is wat ik bedoeld heb, laat dat helder zijn. En nogmaals: ISG komt en zal het toelichten. Het rapport komt er dan. Het definitieve rapport is al toegezegd bij de financial close, dus ik vind het echt onverstandig om überhaupt deze inzet te plegen. Namens het college.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Zijn er nog vragen, bijdragen, stemverklaringen? Dan gaan wij nu over tot stemming. Er is verzocht tot hoofdelijke stemming en ik zal een nummer trekken. Het is nummer 3 en nu zal ik het woord geven aan de griffier.

De heer **VAN MIDDEN** (griffier). De gelukkige bij nummer 3 is de heer Segers-Hoogendoorn. Ik begin zo met u en wij zijn met 43 leden vandaag. De heer El Ouali is gepaard met de heer Versnel, dus die sla ik over. De voorzitter is als allerlaatste. U weet hoe het werkt, mijnheer Segers-Hoogendoorn? U zegt voor of tegen. U bent nieuw, dus vandaar dat ik het even vraag.

VOOR hebben gestemd de leden Aafjes-van Aalst, Vreugdenhil, Hoogwerf, Van Schaik, Koster, Meeuwissen, Jami, Van Elck, Eerdmans, Simons, Esbeukman, Van Zevenbergen, Cicek, Achbar, Struijvenberg, Van der Velden, Yigit, Mohamed-Hoesein, Van Baarle, Büyükçifci en Verkoelen.

TEGEN hebben gestemd de leden Segers-Hoogendoorn, Van Groningen-de Haas, Walgenbach, De Roon, Vonk, Engberts, Van Wifferen, Arsieni, Tak, Balwantsingh, Van Eikeren, Lansink-Bastemeijer, Eskes, Roest, Leewis, Kockelkoren, Karremans, Postma, Verheij, Smet, Yildirim en Zeegers.

De **VOORZITTER** (mevrouw Zeegers). Wij zijn met zijn 43'en; 21 stemmen voor, 22 tegen. Daarmee is de motie verworpen.

Sluiting.

Hiermee zijn wij aan het einde gekomen van deze vergadering en sluit ik deze af. (19.23 uur.)

Inhoudsopgave

Onderwerp	Pagina
Opening.	891
In memoriam mevrouw F.L. (Frida) Holleman.	891
Mededelingen.	893
Vaststelling van de agenda van de raadsvergadering van 6 september 2018.	893
Verzoek tot beraadslaging over 'Gemeentebesturen', aangevraagd door het lid van Baarle.	899
Vaststelling van de notulen van de raadsvergaderingen van 14 juni 2018, 28 juni 2018 en 5 juli 2018.	931
Mededeling van ingekomen stukken aan de raad en de commissies, zoals genoemd op de digitale doorlopende lijst 2018 weken 27 tot en met 35.	931
Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet van de bijlage behorende bij de brief van burgemeester en wethouders inzake 'Samenvatting brugfinanciering Stadion Feijenoord nv'.	931
Bekrachtiging van de geheimhouding overeenkomstig artikel 25 van de Gemeentewet van de brief inzake recente ontwikkelingen met betrekking tot het Warmtebedrijf.	932
Het (tweede herziene) voorstel tot vaststelling van het bestemmingsplan 'Maasvlakte 2'.	932
Het voorstel met betrekking tot de werkwijze van raad en commissies: Vaststelling van het Reglement van Orde voor de vergaderingen van de raad; Vaststelling van de Commissieverordening 2018; Instelling commissies ex artikel 82 van de Gemeentewet; Instelling subcommissie Bestemmingsplannen; Instelling subcommissie Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR).	940
Benoeming van twee leden van de commissie voor Verkiezingsaangelegenheden.	946
Benoeming van de voorzitter van de Referendumcommissie.	946
Benoeming van de voorzitters van de commissies.	946
Benoeming van een plaatsvervangend voorzitter van de raad.	946
Onderzoek geloofsbrieven van een burgerlid van een commissie (CDA).	948
Beëdiging van een burgerlid van een commissie.	948

Indiening motie vreemd aan de orde van de dag.

948

Aldus ongewijzigd vastgesteld in de openbare vergadering op 18 oktober 2018.

De griffier,

De voorzitter

